

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Avla ... Thesavrorvm Dei In Passione D. N. Iesv Christi
Effusorum ad Resvrrectionem Mvltorum**

Eyschen, Georg von

Coloniæ, 1656

Caput XIV.

urn:nbn:de:hbz:466:1-45533

V.

A V L A II.

MEDITATIONVM AD SPIRA-
TIONVM ET EXHORTATIONVM
IN SINGULAS SENTENTIAS
Passionis Domini N. IESU Christi
Secundum Marcum.

CAPUT. XIV.

§. 1. Erat autem pascha & azyma post biduum.

Ncipit Euangelista hic enarrare passionem à notatione temporis, quo incepit ipsa passio Domini; in Paschate, scilicet festo illo magno Iudæorum, quo sanctiores ipsos Iudæos esse decebat, & occupare animos in rebus diuinis abstractos ab omni terreno consilio, iudicijs, peccatis, maxime quãdo azyma & agnum paschalem, cum cæmonijs, quas Moyses ipsis mandarât, in maxima solemnitate comedere, & festum Domino celebrare debebant in signum liberationis & seruitute Ægyptiaca; illi vero iniquiores fuerint in cogitationibus suis, ex opere circa Christum, ecce agnum illum verum paschalem, vere immaculatum & innocentem condemnando per mendacia aduersus eum excogitata.

Domine mirum mihi sæpe visum est, quod quanto festa sunt solemniora & sanctiora, eò aliqui homines sæpe videantur esse nequiores, & liberius peccare. quid dicam? nescio aliud hic reponere, quam quod diabolus in odium Christi Domini, sibi velit etiam celebrari eadem festa per

A

peccata

peccata. Heu! Domine, doleo quod vnquam in festiuitatibus, magis & potius diabolo seruiatur, quam tibi Deo meo, da veniam culpæ meæ & alienæ.

§. 2. *Et quarebant summi Sacerdotes & Scribæ quomodo eum dolo tenerent & occiderent. v. 1.*

Agnoui tempus sacrum, agnosco etiam quid scribæ & Sacerdotes tam temporis suadente diabolo meditati fuerint, cum sacrificia offerre Deo vino & vero debuerant nam moluntur diabolo sacrificare, eius sequentes suggestiones, dum verum Dei sacrificium sc. Christum Iesum, filium Dei dolo tenere, cruentate & occidere sine causa festinant, imò fraude pessima.

S hæc tibi, ô, Christe, facta sunt innocenti, quid mirum si quotidie idem tuis affectis fiat in mundo! dum eos mali persequendo, odio habendo, maledicendo, fugando, contundendo, & occidendo fatigant, Tu Rex Martyrum, ita factus, & illi martyres tui sunt te imitando in patientia. O Domine etiam hanc da mihi gratiam & patientiam, vt in omnibus te sequar, aduersa patienter ferendo ad tui gloriam, nunquam vero quemquam dolo velim circumuenire.

§. 3. *Dicebant autem non in die festo ne forte tumultus fieret in populo. v. 2.*

Ergo omnes summi Sacerdotes & scribæ & seniores conueniebant in eandem sententiam vt Christus caperetur & occideretur: tantum erat discordia sententia inter ipsos, de tempore exequendi propositum. dicebant namque quod quouis opportuno tempore & quidem tunc statim deberet capi; alij autem nō die festo, ad quem tot millia hominum conuenerant ex omni natione ne forte tumultus fieret in populo, & sic vel impedirentur a suo incepto nequam & consilio, vel per tumultum populi abundantioris & audentioris, quando est multus & diuersæ factionis, eriperetur è manibus eorum, vel populus Christo adhærens, eum defenderet contra principes, vel multus sanguis effunderetur, cum ignominia principum, vel certe fugam caperet Dominus, & alio cum discipulis diuerneret, & sic illuderetur magis quam ante quando per volentium lapidare manus exibat.

Domine considerans consilia filiorum hominum & huius sæculi, valde admiror, ita, ut plurimum, sine te sunt, cæca, mala, nequam &c. O Deus nunquam nequam consilium veniat mihi in mentem, vt velim nocere proximo, siue in corpore, siue in anima, siue fama, sed da gratiam vt semper cogitem & loquar, quæ recta sunt in conspectu tuo & agam, ne cum an-

pijs damner in tuo iudicio, sed sim in omnibus fidelis seruus.

§. 4. *Et cum esset Bethania in domo Simonis leprosi. v. 3.*

Describitur hic locus, ubi fuerit Iesus, quando concilium fecerunt Iudæi de illo capiendo; scilicet in Bethania, quæ erat vicus non longe distans ab Hierusalem, pertinet ad Matthan sororem Lazari & Magdalenam, & Latinè sonat domus obedientiæ. neque solum castellum totum, sed & partem eius insinuat, nempe in qua domo fuerat, quam ait fuisse. Simonis leprosi, quæ omnia nobis aliquid pium & ad mores pertinens indicant, nempe passurum esse Dominum pro liberandis peccatoribus ex Patris sui obedientia. nec vacat mysterio quod in eandem domum leprosi nuper, nunc vero sanati, adueniat Maria soror Lazari, quia hoc ipso magnificè indicatur quis futurus post passionem Domini Ecclesiæ suæ status conuenientibus in eam peccatoribus iam mundatis, conuersis, iustificatis.

Domine obsecro inueniaris quoque in domo mea licet leprosi & magni peccatoris ut cures me ab omni lepra animæ, & conuiueris mecum per eucharisticum convivium, sed & inueniar ego semper in Ecclesia tua sancta, Amen.

§. 5. *Et recumberet. v. 3.*

Olim erat mos Iudæorum recumbere ad mensam, quem modum seruauit Christus etiam suo tempore, nolens eum mutare, quia erat indifferens, sed acceptus à populi & patriæ usû; ideoque seruauit & eundem modum recumbendi ad mensam ne videretur singularis; nos docendo, si quem morem vel modum inuenimus qui sit indifferens, nec vel contra Dei mandatum, aut mores bonos & honestatem, relinquendum, nec facile mutandum, ob singularitatem quæ parit apud populum inuidiam, nauseam & oblocutionem: è contra vero, si quem videmus morem minus honestam, vel contra Dei consilium vel præceptum, eum velis remissive conuenimur dissuadere, diuertere & abolere, maxime hi qui in officio & potestate constituti sunt.

Ita Domine faciam, ut si quid inhonestum, illaudabile, vitiosumque videro aut sciuero, idem ipsum coner emendare, & corrigere, omni studio, donec perfectius quid largiaris mi Deus.

§. 6. *Venit mulier habens alabastrum unguenti nardi pistici pretiosi. v. 3.*

Describit Euangelista quid factum sit in Bethania in domo Simonis & in accubitu: quod scilicet venerit eodem mulier, quæ & qualis non nominat, sed ostendit solum vel pœnitentiam eius & conuersionem, vel certe

PASSIO D. N. SECUNDUM M^{AR}CUM

gratitudinem declarando, pro alterutro igitur narrat, quomodo se habuit
 ut erga Iesum saluatorem suum, quod scilicet venerit plena amore in Ie-
 sum & tulerit secum in domum Simonis Alabastrum plenum pretioso un-
 guento nardi pistici. Bonum plane exemplum, bonum prorsus; sic omnes
 peccatores volentes se convertere debent secum portare alabastrum pre-
 tiosi unguenti nardi pistici, hoc est intus & exterius vere doleant de præter-
 itis & de futuris sibi caueant, portantes secum ex amore erga Dominum
 Deum semper unguentū pretiosum, ut sint bonus odor coram Deo & ho-
 minibus; ut videntes alij pœnitentiam & conversionem, ipsi quoque ex
 odore illo conuertantur & agant pœnitentiam exemplo eius.

Domine si non erubui peccare coram te, non erubescam & te com-
 teri per pœnitentiam coram hominibus publice & aperte, ut ex ea te
 mihi reddam ad gratiam liberaliorem cum hac muliere, & me exhibeam
 tui amantiorem.

§. 7. *Et fracto alabastro effudit super caput eius. v. 3.*

Considera hic liberalitatem Mariæ, quæ in unguendo Christo etiam
 ipsi non peperit alabastrum, vasi pretioso; sed fregit altissimum ostendens
 obsequium ut eo copiosius fluere intus reconditum balsamum ad caput
 Domini benedictum, velleo signo indicans; eiusdem Mysterium iustitiam
 cum morte & postea effundendi in nationes, vel unguendo in vivis corpora
 quod non esset unctura in morte, vel volens alijs uncturis præripere pal-
 mam suæ unctionis primitijs, vel nesciens fecit quod sciens facere oportet,
 & hoc diligentibus Deum proprium est, ut eius gratia opera eorum
 gratiosa & pretiosiora quam ipsamet sæpe capiant & intelligere possint.

Domine Iesu liberalissime, liberalis sum & ego propter te, & cum in
 modo visibiliter absis à me, sum benignus erga tuos pauperes; nil mihi
 reseruando vel in commodum meum, sed totum quod habeo aut habito-
 rus sum pro te & pro gloria tua ex charitate effundam liberalius semper
 & ubique. Ex te enim totum est, quod habeo, quod habiturus sum; reddo
 ergo tibi quod accepi ex liberali & grato animo pro gloria tua, suscipe et-
 go munus meum sicut accepisti & illud.

§. 8. *Erant autem quidam indigne ferentes intra semetipsos. v. 4.*

Vbi corpus opacum & lux ibidem & umbra, aiunt naturales; & Po-
 litici, vbi bonum, ibi plerumque comes invidia, maxime in animis imper-
 fectorum. Ecce mulier ista bonum opus operabatur, & invidia Iudæ Iste-
 riotæ hominis imperfectissimi & malivoli præsto est, quæ id ipsum bonum
 calum-

calumniabatur, inducens secum vel aliorum discipulorum murmurationem, vel certe plurali numero unius, plurimos figurantis inuidos & calumniatores, calumnia designatur. miserum sane genus hominum & conditio illorum est, quibus nihil fieri ita perfecte potest, quin arguatur ab ipsis. cum omnia creata habeant aliquas priuationes boni, etiam hi ipsi osiores. Vbi charitas? quæ non æmulatur, non agit perperam, non inflatur, non est ambitiosa, non quærit quæ sua sunt, sed quæ Iesu Christi?

O Bone Iesu, fons charitatis! quam verum est quod mundus in maligno positus sit! quam parum de charitate tua adhuc hodie luxit! quam sibi addictus! quam parum Deo, & proximis! Heu experior in memetipso, quam longe sim à charitate tua & proximi: quid remedij? recurram ad te fontem omnis boni & misericordiæ, vt te requiram humillime, quo gratiam præstes, vt quidquid videro speciem boni habere in alijs non vituperem, glossematis malis sinistrè interpretet, sed potius, excusam si malum sit, docente S. Bernardo, & si bonum sit laudem, & extollam.

§. 9. *Et dicentes: vt quid perditio ista vnguenti facta est? v. 4.*

Hic concurrunt simul duo magna vitia, utrumque ob deformitatem suam pulchro velo palliatum, videlicet Auaritia & Inuidia. Auaritia pallio frugalitatis, qua inducuntur calumniatores, ut putent perditum vnguentum, & inutiliter Christo Domino applicatum, quod magno vendi potuisset, & vtilius applicari vel in vsus pauperum, vel vsui ipsorum. Inuidia vero palliata erat specie zeli cuiusdam, dum solum Christum, & non etiam seipsos participes balsami fieri indolescent, quasi continuo quod, Magistro conuenit etiam discipulis sit exhibendum: excusat autem Dominus mulierem, quia nobilissima & diues pro conditione status & diuitiarum suarum dabat personæ nobilissimæ & nobiliori quam ipsa erat & ditiori, ideo ait: quod habuit hæc fecit, id de suo benefecit, ait Dominus.

O Gratissime Iesu vtinam & ego aliquando audiam à te vel in die iudicij bonum opus operatus es in vita tua vel perfectum, mihi que gratum & acceptum: intra in gaudium Domini tui: felix Maria quæ audisti approbati opus tuum & esse perfectum & meritorium apud Deum tuum: felix ego ero quoque si semper à conscientia mea audiero vocem illam dulcem: bonum opus operatus es.

§. 10. *Poterat enim vnguentum istud vendari plusquam trecentis denarijs & dari pauperibus. v. 5.*

Duplo hic adhuc amplius palliatur frigidissima murmuratio inuidiæ & Aua-

& Auaritiæ, nempe *facio* & *larua* eleemosynæ & misericordiæ exhibende, cum non esset aliud in corde Iudæ, quam amor pecuniæ contra votum paupertatis: nam loculos & pecunias quæ Christo ad sui suorumque discipulorum & pauperum usus offerebantur portabat, & sub ea specie & ipse Iudas sibi, commodoque suo & voluptati eas applicabat & dissipabat, ut pote fur, qui deo loculos repleti optabat Christi, ut arca unde fueratur esset locupletior, trecentis denariis, quorum quisque faciebat Romanum Iulium siue realem Hispanicum: ergo summa trecentorum istorum denariorum faciebant triginta scuta Romana argenti, qui sunt iuxta huiusmodi monetam xxx. Ducatoni, quorum quisque valet imperialem & quadrantem: Et fortasse inde accidit paulo post ut vindictæ appetens miser ille fur vendiderit triginta argenteis dominum suum, ut pro triginta scutis quos hoc unguento effuso in Christum perdidit triginta saltem argenteos Christum vendendo reciperet. O vilis & sordida avaritia! per quam factus est & fur, & voti violator & murmurator, & invidus & proditor & venditor pretiosi sanguinis Domini, & Dei sui. O malum Avaritia! per quam omne malum facile intrat in corda cupida; nam ad quod non malum hic cupidus lapsus est à summo scilicet Ecclesiæ stato & gradu, ad infimum & fœdissimum & miserrimum mundi & inferni claustrum & mancipium. Ecce locus ubi eum poluit *Concupiscentia radix malorum omnium*.

O Homo, qui studes avaritiæ, qui laboras ad cumulandas pecunias, unde quid agas, ne tibi eueniat quod Iudæ qui in altissimo dignitatis & felicitatis gradu existens, cecidit in infimum & miserrimum omnium miseriarum statum, & quidem æternum ob male acquisitas pecunias. O infelicem Iudam! omnium Creaturarum infelicissimum! quis in tuis te miseris consolabitur? Nemo, æterna pœna tui est peccati, indelebile & æternum tormentum tuum. Quid modo iuuat vixisse mundo? quid te modo iuuat pecunia, quæ tibi tot clades, tormenta, exilia & mortes sine morte præparauit. O infelix mercator! Domine Deus iuste iudex ultionis donum fac remissionis ante diem rationis, ne peream cum Iudæa cremet igne,

S. 11. Et fremebant in eam. v. 5.

Nimirum dentibus, nutu, oculis, facie, verbis Iudas literaliter per se, figuratiue pro multis futuris post eum, quid autem mali fecit hæc malitiam ô Christi discipule, quod ita in eam fremis? malumne est seruire magistro vestro, qui eius gratia hîc ipsi lautè recumbitis, & sine quo ne quidem in domum tanti viri admissus fuisset tu, an quia in unguentum pretiosum effudit super caput eius? quis vero amor est ille in magistrum, si ei bene fieri dispi-

scilicet: vbi charitas in proximum si magistro & Domino charitatem adhibitam, inuides? vbi lex? vbi propheta? de diligendo proximo sicut seipsum Erras, erras cum socijs tuis beneficium gratiam meretur, non contemptum, non fremitum,

Domine Deus, ipsa misericordia, & bonitas, qui cunctarum tuarum creaturarum intueris cor & actus iudicas, præsta gratiam mihi vt cuncta bene facta etiam aliorum ordinum, status, sexus & Nationis cuiusuis, atque ætatis, lubens videam, suadeam, approbem, & foueam pro gloria tua, & salute animarum suscepta.

§. 12. *Iesus autem dixit, finite eam. v. 6.*

Videns Iesus iniuriam fieri bene facienti suæ personæ, cum modestè increpans discipulos defendit eam, dicens: *finite eam*, quasi diceret: nolite eam vexare, molestare, turbare & inquietare propter me, aut opus bonum quod operata est in me, animo enim in me, pio, sancto, feruente & grato id fecit, quod fecit, finite ergo eam in suo bono proposito nec auertite, qui perfectiores esse debetis, & semper bonum laudare, & procurare ex meo doctrina debetis, vt mei discipuli, quos ego à mundo elegi vt fructum plus afferatis, non autem minuatis, fructum boni operis: Ita Christus. D.N.

Ecce autem, mi Homo, quam modestè increpat discipulos! quam humaniter defendit bene facientem? quam etiam ipsa mulier bene operata & culpata tacet, pro nostra doctrina, vt in omnibus exhibeamus nos sicut Dei ministros in multa patientia, in doctrina, in increpationibus: O pia mulier, Dei famula eximia, quam tu fers patienter obmurmurationes! non respondes quidquam! non arguis Iudam! quod non patiatur honorari dominum suum, sed memor delictorum suorum vel amoris sui in Dominum sustinet & solum intendit quid Magistro ipsi placeat. O quot hodie fœminæ vel subditæ viris, vel deuotæ Deo non sustinent se increpari, non dico in bono, sed nec in manifestè malo! quam acerbe & irreconciliabili modo se vindicant! etiam viri! Bone Iesu fac oro vt in omni contradictione, simili ratione me, vt illa sancta mulier, geram! totum tuæ voluntati diuinæ commendans, quidquid mali contra me agatur vel murmuratur.

§. 13. *Quid illi molesti estis, v. 6.*

Cum ad modestam illam increpationem, non cessaret Iudas cum suis molestare vltra Mulierem: vltra etiam reprehendere eos debuit gratissimus Magister. Ait igitur illis quid illi molesti estis? signis, verbis, factis.
 mulierii

mulieri innocenti, humilianti se coram me & vobis, vel benefaciendo mihi, vel pœnitentiam agendo sibi, & satisfaciendo, vos qui omnes illas virtutes non solum imitari & sed laudare deberetis ex mea quidem doctrina & exemplo, desinite ergo eam molestare ultra.

O Mitissime Iesu quot hodie homines sunt Christiani, qui ad fores suas prætereuntem calumniantur! quot sunt qui bene agentes in Ecclesia calumniantur! plebs suos mag. stratus, & principes: vnus ordo, alterum, vnus Religiosus alterum mordet, figulus figulo inuidet, garrit, loquitur iniquitatem magis quam æquitatem, diligit verba præcipitationis lingua dolosa! Vtinam etiam esset qui eos moneret, tu tuum murmuratorem suauiter monuisti: Da gratiam vt etiam sic cum proximo agam, si forte male agat, vel me offendat, omnem illi misericordiam impendam, vt conuerti possit, non autem vt torqueatur & in animo suo odio inardescat.

§. 14. *Bonum opus operata est in me. v. 6.*

Dolebat discipulus adhuc de effuso illo pretioso in Christi capite balsamo magno pretio diuendendo, ideo Christus addit causam, vt illius & similibus animos quieti reddat, dicens: *Bonum opus operata est in me*, non solum quod tam pretiosum vnguentum in mei gratiam fieri curarit, emiserit, & effuderit tam largiter, & cum summo amoris affectu in caput meum, sed etiam ideo quod non territa diris Iudæ execrationibus, nihil moram aliorum discipulorum vel irrisionibus vel murmuratationibus perstiterit plena fide in me solum contenta quod boni consuleret ego ipsius ministerium mysterij plenum.

Eta fides & fide animata anima mea exurge: modo Deo placeas, charitas modum non habet, largiter effundamus quidquid optimum habemus in Christum, non attendendo quid expendamus. Sed cui & pro quo impendam? orna Ecclesias, allice per munera catechumenos, effunde necessaria & libellos oraturis. Cum hoc agis pretiosum effundis vnguentum quo vngi debet & vult Christus. Fides est non quæcunque sed per bona opera monstrata, qua vngitur Iesus, ex corde puro, sincero, permixta charitate, sic erit nardus spicatus pretiosus & pisticus quod ages, & fiet odor boni exempli in tota domo, quæ est ecclesia Christi. sic odorem dedit S. Benedictus, S. Bernardus S. Franciscus, Dominicus, Philippus Neri, Ignatius, Clara, Theresia & innumerabiles in hac domo, qui hodieque perferunt, contra factorem Martini Lutheri, Caluini & similibus apostatarum.

§. 15. *Semper enim pauperes habebitis vobiscum. v. 7.*

Pauperes vel spiritu & animo, vel corpore & diuitijs, imo inopes

fidei, spe, & charitatis, claudos, cæcos, nudos, in carceratos, obsessos quibus circumeundo post resurrectionem meam & ascensionem potestis bene facere, sanando, docendo, prædicando, catechizando baptizando, liberando, cibando, potando, vestiendo, visitando, consolando, ut, fratribus eiusdem naturæ, & fidei consortibus, & illis ministrandi occasio nunquam vobis deerit, mihi autem non semper poteritis corporale ministerium exhibere, non enim semper habebitis me in ista forma visibili. Nolite igitur indignari, quod mulier hæc dum corpore præsens sum corporale mihi exhibuit ministerium: veniet hora qua & vos similia facere optabitis sed non poteritis: Illis autem cum volueritis potestis bene facere semper, die ac nocte. Hoc tamen verbum tuum Domine, irritum voluerunt facere quidam qui à te & discipulis tuis abierunt: Andreas Carolstadius, & similes ei, qui inter Christianos nullum voluerunt esse pauperum, sed de alieno matrisupio ditare, ideo cito exciderunt isti falsi Apostoli.

O Iesu amabilissime, quis te pauperior? & invidetur tamen tibi à tuismet discipulis, elemosyna! adeo namque pauper effectus es, nostræque miseræ adeo gustasti amaritudinem, ut ipso natiuitatis tuæ tempore nec floccum haberes ex hereditate, nec vbi tenera & infantilia membra tua reponi & hospitio recipi potuissent, cum sis cæli terræque Dominus, hinc alieno in stabulo natus es & tenerrima membra tua in præsepe rigidum, vilescque panniculos quos sibi pijsissima Virgo detraxerat, collocari permisisti, & hunc ipsam indignum locum benedicta & vere pijsissima mater tua à bestijs irrationabilibus mutuata est: sicut nec modo in domo propria sed aliena, nec de penu proprio, cibo aut potu reficeris aut tractaris, sed uti pauperrimus & abiectissimus mundi hospitio exciperis. & invidetur tamen adhuc tibi!

O Bone Iesu, cuius non Religiosi emolliatur cor? non accendatur ad amorem paupertatis si ista videat & audiât, quis non moueatur ad compassionem, quando maximam paupertatem, admirabilem humilitatem & feruentissimum ergo nos attendimus amorem? nescio si homo est, qui hisce non commouetur.

§. 16. *Illis autem, cum volueritis, potestis benefacere. v. 7.*

Docemur hoc verbo, consilij esse; Benefacere pauperibus. ait enim, cum volueritis, potestis, oprandum est autem ut id velimus semper quamdiu occasionem habemus, non enim semper id poterimus. Hinc Salomon: *Non cesset manus tua: imo quodcumque potest manus tua incessanter operare: & ob id forte geminas homini manus natura tribuit, geminas aures, geminos*

B

oculos

oculos ut robustius, diligentius & circumspectius peragerentur ea quae ad nostram & aliorum utilitatem & necessitatem spectant: sane beneficium ferere, ut metere possit fructum prudentis animi est, nam ut ait Chrysostomus: *Qui in terris bene facit, in caelis thesaurizat.*

Hoc autem bone Iesu, verbo & exemplo docuisti tota vita tua, docere ergo proximis beneficentiam exhibere, non semel in anno, mense vel hebdomada, sed quotidie amore tui illectum ut placem Tuam maiestatem merito offensissimam mihi ob grauissima peccata mea, es enim Deus iustissimus Iudex extremum quoque quadrantem exigens, nisi mature inter iudicium tuum & animam meam interponatur misericordia tua Domine Deus meus.

§. 17. *Me autem non semper habebitis. v. 7.*

Quare non Domine? quia vado ad passionem pro vobis, de passione iturus ad mortem, de morte vicissim ad vitam quidem per resurrectionem sed breui de resurrectione transiturus sum ad ascensionem in caelos, & per hanc ad gloriam vobis invisibilem modo, et si ibidem sim paraturus locum vobis, donec de gloria mea ad iudicium mundi redeam bonorum & malorum omnium rationem expectaturus, quando qui bona egerunt ibunt in vitam mecum aeternam; qui vero mala in ignem aeternum putatum diabolo & Angelis eius.

Dulcissime Iesu quomodo dicis paucis diebus ante passionem tuam me autem non semper habebitis? qui tamen pridie passionis tuae in ultimâ cena te reliquisti sed speciebus panis & vini nobis semper praesentem, imo post resurrectionem tuam manifestius dixisti, ore tuo veracissimo. Ego sum vobiscum usque ad consummationem saeculi. Dicis ne ergo contradictoria? quod velis non esse nobiscum? Velis nos relinquere Orphanos, & non velis nos relinquere orphanos? tu scis quia sine te nec vivere valemus nec possumus: Heu nos miseros si nos proijcis à te lumen oculorum nostrorum, spes unica salutis animarum nostrarum! heu perimus si non sis nobiscum. quo ibimus à spiritu tuo & quo à facie tua fugiemus? ut neque aut nos diabolus apprehendet aut infernus. ne elongeris obsecro, aut mane nobiscum, aut nos peribimus. Intellego iam vim verborum tuorum docente me matre Ecclesia S. Catholica, illa me consolatur & ait, non semper habitum iri à nobis visibiliter, ita ut tuam caput sensibilem possimus vngere, pedes lavare &c. Sed tamen semper Te à futurum spiritaliter secundum diuinitatem, imo Sacramentaliter, realiter secundum humanitatem.

humanitatem. Gratias ago tibi Domine pro isto verbo dulcissimo, quod nos per Ecclesiam sponsam tuam erudis & consolaris.

§. 18. *Quod habuit hoc fecit. v. 8.*

Quod habuit, ex instinctu scilicet diuino, hoc fecit, præueniendo ungeri Corpus Christi in sepulturam in qua ei id non licebit, partim propter impedimenta terrorum, & occursum Festi, partim propter resurrectionem meam. Et si alij exponant sic quod habuit, id est, quod potuit fecit, non quasi multo plura non potuisset, quia ditissima princeps erat & valde Christo deuota, quæ & plura alia fecit Christo sed quod in potestate eius fuit hoc perdere rationabiliter in meum obsequium, quod suo ære comparatum dominio pleno possedit. Pulcherrime sanè Domine, & plane ex medulla intris diuini & humani eam defendis mulierem, & ingeniosissime eam laudas, dum vituperatur ab alijs, dum tu dicis: Præuenit partim vt, sicut alias sæpius, ita & nunc, insinuares mortem tuam esse præforibus, & ut vel sic ad conuersionem proditor iste duceretur, & ageret pœnitentiam. Sed & docemur Domine hic à te non temere aliorum opera indicare cum ignoremus qua intentione fiant, ideo & merito Iudas reprehensus & alij imitatores eius, imò etiam docemur opere externo Deo & Dei obsequijs cultum adhibere, eumque esse valde meritorium, cum illo meruerit, illa mulier tam diuinam sui facti defensionem & laudem.

Cælestis rex æterne considerans ista omnia mysteria, tam in spiritualibus quam temporalibus rubore confundor. quia ita parcus sum in temporalibus, vt vix aliquid eorum, quæ dedisti mihi temporalia, dignè profundam in tui gloriam maiorem, & in spiritualibus ita sum sæpe tepidus vt vocem tuam intus adclamantem non audiam velocissime & curram viam mandatorum tuorum uti hæc mulier currens, sicut ceruus desiderans ad fontes aquarum: parce igitur Domine, parce Deus: & nunc obsecro aperi oculos meos vt dona tua melius cognoscam & iisdem rectius vtar quam hæc erus feci, amoris tui scintillas in me excita & accende vt carnalia & caduca omnia penitus me non afficiant. Et ex cognitione donorum tuorum & gratiæ tuæ, semper ex animo gratias tibi agam, semper magis magisque tibi seruiendi desiderio inardescam, & ardorem hunc etiam externis operibus, cum filijs S. Matris meæ Ecclesiæ Catholicæ genuinis, conueter.

§. 19. *Præuenit ungeri corpus meum in sepulturam. v. 8.*

Potest hoc intelligi propheticè, quasi mulier effundens unguentum tuum prophetasset facto suo, insinuans quod nunc viuens valensque inungeret

B a

Christum

Christum dilectum suum, cuius postea inungendi sibi, non esset futura facultas, propter persecutiones imminentes, quomodo aliqui sibi adhuc spirantibus curant sepulchrum effodi, & tumbam feralem, in qua requiescant post obitum. Potest etiam intelligi ironice, quasi, Christus Dominus in Iudam murmurantem retorqueret hunc sensum tu vir & discipulus paulo post me ita tractabis, per Iudæorum manus, ut ne quidem illi sit futura copia inungendi me mortuum, & tu murmuras quod me tempestiue ideo inungat, ne proditus à te unctio à morte mea in sepultura careat! pudeat te, erubescere Mare iniquitatis, & murmura super te, tibi esto molestus, dignus, illa non meruit. tu quantum in te est me etiam sepultura spoliabis, illa autem non sepultura modo honore donare se ostendit, sed & unctio.

Domine Iesu Christe, magna est differentia inter iustos & peccatores, valde dispartiter procedunt, tu tamen mitissimus omnium hominum non procedis acerbe contra peccatores, dum adhuc viuunt; sed ungis, lenis, curas, considerans nouissima eorū, & morum grauitate magis condolet eis, quam irasceris, obsecro te damihi etiam huiusmodi benignitatem & compassionem.

§. 20. Amen dico vobis. v. 9.

Amen est vox Hebræa communicata Græcis ac Latinis, estque in vtroque testamento frequens, pro qua solent aliqui interpretes transferre fiat: & aliquando est vox optantis, & precantis vt quod dicitur, vel petitor eueniat: sic multi terminantur psalmi & preces, quorum in fine ponitur amen, pro quo interpretes Latinus 70. secutus exposuit fiat, fiat, & in hac significatione ab initio nascentis Ecclesiæ est vsurpatum, vnde mos fuit vt fideles post recitatas preces responderent amen, vt patet ex 1. Corinth. 14. e. Qui mos etiam hodie perseverat, respondente populo Christiano uniuerso per chorum vel vno aliquo nomine omnium (dum sacra peraguntur mysteria.) Amen, qua voce significant etiam se assensum præbere & ratum habere, quæ in altari à sacerdote fiunt atque dicuntur &. Interdum est vox vehementer aliquid asserentis, pro qua Latine dicitur vere, profecto, vel certe, vt hic; Amen dico vobis. vbiunque predicatum fuerit Euangelium hoc in vniuerso mundo, & quod fecit hac narrabitur in memoriam eius: aliquando ad maiorem audientiam habendam & memoriam, si quid mandandum, vt seruetur sedulo, sicut Nicodemo est dictum, Amen, amen dico tibi. nisi quis renatus fuerit aqua & spiritu non potest introire in regnum Dei.

Domini

Domine Deus salutis æternæ cum quidpiam affirmare voluisti & inculcate & concludere pro gloria patris tui, & docere, & saluare peccatores vsus es communiter verbo *Amen*, quod est interpretatum *fiat* siue *fiat*, ad spem desideriumque monstrandi accipienda certo ea quæ promissisti vti in illa Dominica tua oratione nos instituisti. Da gratiam cunctis Christianis, ut quoties illa voce utuntur, ea cum insigni pietate, uti sacra re à te usurpata utantur. & fac ut populus tuus Christianus à iureiurando abstineat nec formulis pessimis illis & execrandis assuescat, aut si iam assueuit citissimè desuescat.

§. 21. *Vbiunque prædicatum fuerit Euangelium hoc in vniuerso mundo. v. 8.*

Hic manifestè prophetam agit Dominus, vaticinando quod Euangelium suum prædicandum sit in toto terrarum orbe iuxta quod dicitur ab Apostolo de Apostolis ex psalmo quodam: *In omnem terram exiuit sonus eorum & in fines orbis terra verba eorum*, qua nota vel signo solo discere potest omnis Christianus non aliam esse amplectendā fidem quam quæ prædicatur per totum mundū, illa enim est genuina Christi religio & fides, in qua sola saluandæ sunt omnes gentes. vnde etiam misit eius statim post resurrectionem & ascensionem tuam discipulos per varias prouincias mundi & regna vt hoc Euangelium prædicarent, dicens: *ite in orbem terrarum & prædicate: docentes &c.* Vides ô Christiane veritatem & fundamentum fidei tuæ, lætare igitur & exulta. Tu vero ô Hæretice cuius fides nec omni fuit ab Apostolis tempore, nec adhuc hodie in omni terrarum Regione prædicatur, ingemisce & dole: Dic tecum maturè. Vnde? quo veni per Lutherum, Caluinum, Mennonem &c. & vel nunc sequere veritatem Euangelij, quod prædicatur in vniuerso mundo, non in aliqua solum parte temporis vel mundi & conuertere vt saluus fias, sine enim hæc fide impossibile est placere Deo. & noli dicere tibi, etiam fides Lutherana mea prædicatur in vniuerso mundo, quia quis oro Lutheranus in Asia, India orientali, Africa imo India occidentali prædicat Lutherianum Euangelium; quas inde proferre potes historias, quas tamen omninò inde habent Catholici à Romanis eo missis Religiosis & clericis, quis ante Lutheranos per omnia docuit, uti Lutherani? Nemo.

Summe pater Omnipotens æternæ & clemens Deus, te oro vt veram illam rectam & sinceram Romanā fidem mihi largiaris semper quæ nec interrupta est, & nullis errorum triticis inuoluta, nec labe peruersitatis in aliquo dogmate maculata est. Da etiam vt opera mea fidei conueniant, ne

B 3

fides

fides bona malis operibus inhonoretur, ne te vita mea impura abnegare videar, quem fide vera confiteor, nihil quod falsum ac vanum sit cogitem vel eloquar, utque te vnum timeam, amem, colam, & tua præcepta obtemperem.

§. 22. Et quod fecit hac narrabitur in memoriam eius. v. 9.

Altera Prophetia Christi est, quod sicut Euangelium & passio ipsa prædicabitur in vniuerso mundo, ita Magdalena beneficium Christo præstitum sit toto orbe laudandum, contra istum murmuratorem & furentem, ut sic mulier illa deuota, passa calumniam in priuato recipiat gloriam in toto orbe de obsequio quod Domino exhibuit; ille autem, qui obsequio eius detrahere non timuit æquè longe lateque infamaretur: Ecce anima mea Religionis veræ & sinceræ efficaciam, cuius vi mulier illa in benedictione est: Ecce quam bonum seruire Deo, illum colere etiam externis ceremonijs, & non solo spiritu ut volunt hæretici, quid enim Reges ultra querunt, quam memoriam præclare benefactorum & ut viuat eorum posteritæ virtus; Ecce Regū votum è paruo opere Christus Mulieri piæ promittit post funera, nempe toto orbe virtutum suarum prædicationem: nec in vna parte mundi, sed in toto orbis circuitu: Imitare Mulierem hanc Christiane qui virtutum tuarum præconium apud Deum & homines esse desideras.

Domine nimis, siue valde valde honorati sunt amici tui Deus, non solum in cælis, sed etiam in terris quis enim potentium huius mundi Cæsarum, Regum, Tyrannorum potuit obtinere eam gloriam, quam peccator Petrus, Ioannes &c. obtinuerunt, desipit certe qui gloriam alibi quam in tuo seruitio solidam veramque inquit. Et ego igitur me factis dedam seruitijs tuis, ut in æternum gloriosus sim apud te, etiam si in terra contemnar in terris.

§. 23. Et Iudas Iscariotes vnus de duodecim. v. 10.

Describit hic Euangelista Iudam nomine proprio & agnomine vocando Iscarioten ad distinctionem Iudæ Thadæi consobrini Christi, quippe ex Iscarioth vico Samariæ oriundus fuit, addit quod fuerit vnus de duodecim Apostolis electis specialiter à Christo ad Euangelium prædicandum toti mundi, & hoc in aggrauationem peccati illius & ingratitude, iuxta psalmistam dicentem: *Qui mecum dulces capiebas cibos in domo Dei ambulauimus cum consensu: & pro eo ut me diligerent detrahebant mihi: & posuerunt iugum meum mala pro bonis, & odium pro dilectione mea: Exeat ergo condemnatus à cælo.*

à consortio Christi, à societate discipulorum eius, à mensa Christi quia diabolus stat à dextris eius, fiant dies eius pauci, & Episcopatum eius accipiat alter, quoniam dilexit maledictionem & euenit illi & noluit benedictionem & elongata est ab eo, quando à vero Pontifice animarum iuit ad Pontifices Iudæorum.

Iesu bone Domine, vnde tanta maledictio? anne tecum quis existens perire potest, qui dixisti per Prophetam: *Cum sancto sanctus eris, & cum electo electus eris: & cum peruerso peruerteris?* Sed agnosco sententiæ huius vim non necessitatem interre sed quid humanitus fieri solear & sit prouum docere. non enim profuit misero huic sanctissimum Christi Collegium. annon enim hic Iudas electus à te cum cæteris Apostolis tuis? annon cum Sanctis conuersatus est? & quidem tecum quo nil sanctius, nil perfectius nihil omnino Quomodo igitur peruersus est? quomodo pergit? & recessit à te & sancta tua societate? noluit intelligere vt bene ageret, vidit bona exempla, audiuit pijs adhortationes, promissiones amplissimas regni cælorum, hæc floccipendens iniquitatē meditatus est in cubili suo, astitit omni via nec bona sic perijt, sic induit maledictionem sicut vestimentum. O te miserimum Iudam, melius tibi fuisset si natus non fuisses: aut non inter sanctos Apostolos connumeratus esses. Deus adiuua me miserum peccatorem, licet indignum me fatear tua facie ob multitudinem iniquitatis meæ, nec sinas me perueri aut perire, aut separari ab electis & sanctis tuis.

§. 24. Abijt ad summos Sacerdotes. v. 10.

Abijt à Christo ad summos Sacerdotes, non vocatus, non citatus, sciens congregatos in domo Caiphæ contra Christum Dominū eo quod oderant eum, sicut & ipse Iudas, modum captiuitatis & executionis propalaturus, vt captaret eorum beneuolentiam nummos lucraretur, ad honores promoueretur, & dignitates. Sic omnes auari & ambitiosi, modo lucrentur, perueniantque ad intentum siue honores siue diuitias abeunt à Deo ad diabolum, à Creatore ad Creaturam, emunt, vendunt produnt sine respectu Dei, honoris, & conscientiæ, Miserum genus hominum; quilibus fluctibus iactaris! quantis ventis!

O bone Iesu quam sæpe recessi à te? abijt à te? abscondi me à te? vt non curretem viam mandatorum tuorum, sed magis irem contra te, ad consilia impiorum, confortia iniquorum, in quibus te prodidi, vendidi, etiam sæpe pro nihilo propalaturus nequitas animæ meæ contra te. Heu abijt cum Iuda, redeo cum prodigo, tu me suscipe Pater amantissime!

§. 25. Vt proderet eum illis. v. 10.

Ecce exitus, secessus à Christo & Sancta Apostolorum Societate, prodi-

proditio Magistri sui, & hanc malitiam meditatus diu in corde suo erat, sic omnis qui se separat à bonis, in periculo magni naufragij & animi, & corporis constituitur, maximè si diuerterit ad malos, Deum non timentes mundi amatores, diaboli affectas, vt hic Iudas. cur autem Iudam elegerit Christus in Apostolum cum sciret fore sui proditorem? mira vulgo questio, sed eruditis non tanti momenti, elegit enim Dominus Iudam, non vt proderet, sed vt prodicionem ceteraque crimina dedisceret. Postquam tamen ista dediscere noluit vsus est Dominus eius malicia in bonum publicum, & permisit eam esse priuato exitium. Quomodo vero in bonum publicum vertit Iudæ malitiam Christus? pulcherrimè, illam namque adiecit ad cumulum passionis suæ, sinens eam esse plenissimam malorum omni genere inter quæ fuit pati quoque à discipulis, & prodi ab eorum vno: tum vt doceret nos altissimam viam patientiæ, tum vt ostenderet vim libertatis humanæ.

O Desiderium Sanctum Christi Domini mei admittentis omne genus tormentorum! ô amor Christi inscrutabilis! ô virtutum omnium exemplar primum & vltimum, quis mortalium eligere vellet sibi amicum quem sciret futurum sui acerbissimum proditorem! quis socium vitæ & mensæ quotidie & ad arcana ipsa pectoris patefacienda adhibere, nisi esse Deum cum eo: sis ergo mecum Deus meus vt tuo edoctus exemplo beneficiam his qui oderunt me, si à socio desertus, si ab amico proditus fuero, moderate feram, errasse in me iudicium, in illo perijsse beneficium.

§. 26. *Qui audientes gauisi sunt. v. 11.*

Quinam illi? Summi Sacerdotes, Scribæ & Pharisei, quibus se obtulerat, hi enim audientes Iudam de voluntate prodendi Christum Dominum & magistrum suum sese offerre & modo, & tempore opportuno super quibus iam ipsi parum efficaciter conuenerant consulando in aula Pontificis, ad hæc eundem Dominum odio habentes maximo, cum desegno non possent quidquam pacificè loqui aut audire, gauisi sunt gaudio maligno de oportunitate, sicut qui *latantur in messe & sicut exultant victores capti præda, quando diuidunt spolia*: ô miserum mortale genus! ô insipientes Pontifices & male doctos in lege: sicine docuit lex vestra gaudere in prodicione alicuius: nonne proditor Domini dignus morte? qua igitur dignus pena, qui lætatur in ea, iuuat & acceptat, nunquid non eadem pena maintainendus, & qui furatur, & adiunat furem & furtum: quomodo igitur lætati mini in tam enormi prodicione? lex vestra condemnat vos, eadem ait vos & proditorem istum dignum esse pæna, qui eidem involuti estis & culpam Domini

Domine Iesu, piissime Iesu, scientissime Iesu docuisti nos gaudere cum gaudentibus, & flere cum flentibus, non autem in malum sed in bonum; igitur consilium tuum & doctrinam tuam sequar ut nunquam gaudeam de malo, sed semper iugeam omne malum quod ex iustitia non oritur, scilicet peccata omnia: ut in fine vitæ audire merear me vixisse secundum benedictam illam à te pronuntiatam sententiam: *Beati qui lugent quoniam ipsi consolabuntur, Beati qui esuriunt, & sitiunt iustitiam quoniam ipsi saturabuntur.*

§. 27. *Et promiserunt eis se pecunias duros. v. 11.*

Quia lætabantur in corde suo, ob datam occasionem expediendæ malitiæ suæ per Iudam, ideo promittunt eis pecunias duros, ut continet malitiam suam & furorem conceptum, & ne dimittat hæc mala spe præmij & remunerationis eum inuitant, imo obfirmant, quia animaduertebant Iudam spe pecuniarum accipiendarum grande hoc scelus concepisse, & sese obtulisse ad obsequium principum Iudæorum, quanquam pecunia universim eius est conditionis, ob suam late patentem utilitatem, ut facile homines proriter. Idcircoque tanto etiam magis suspectè tractanda ni scelus, ni grande crimen, nisi prodicionem ipsius Dominici Corporis & sanguinis velis in te admittere.

Quot Iudæ hodie! quod proditores Christi sanguinis adhuc exstant in rerum natura, quorum aliqui eum vendunt per falsa testimonia, & iniustas sententias, pecunia corrupti: Quot olim prælati, & forte etiam nunc beneficia sua Ecclesiastica conferunt spe pecuniarum, & quot clerici forte eadem emunt vel dividunt more Simonis Magi, qui ab Apostolis spiritum sanctum emere intendebat, ut usuram inde caperet? Hi non considerant verba Christi Matt. 10. *Gratis accepistis gratis date;* Alij bene beneficijs onerati, ne quidem vel semel gratis templum ingredi sustinent, aut missam celebrare aut concionari sine prævio stipendio, quid verò isti faciunt aliud quam quod sequuntur Iudæ avaritiam & perditionem, si non alio, quam pecuniarum intuitu ista faciunt? Crepus igitur Dominum cum psalmista David, ut nos liberet ab hoc malo, dicentes: *Inclina Domine cor meum in testimonia tua & non in auaritiam. auerte oculos meos ne videant vanitatem, in via tua vivifica me: statue seruo tuo eloquium tuum in timore tuo.*

§. 28. *Et quærebat quomodo eum opportune traderet. v. 11.*

Habita promissione stipendij malitiæ suæ, En ut prosequitur finem, ab illo enim momento temporis nil aliud cogitat, nil molitur secum, quæ quomodo quo loco, quo tempore, qua via, qua fallacia, qua sagacitate do-

C

minum

minum comprehendat vel solus vel cum paucis a seclis, ut cum Iudæis ostendat & tradat seu aperte seu occulte, omnem ad id mentem commovebat, omnes intruebat infidias, omnem curam, omnem diligentiam sollicitudinem: & cuncta hæc mala cupiditas procreabat, qua captivus detinebatur, ut omnium Christi beneficiorum in se oblitus, disciplinæ, piarum admonitionum, adhortationum, exemplorum, conversationis, quæreret solum quomodo eum opportunè traderet. En quantum malum amor pecuniæ, quam inquietum malum, quam abominandum, per quod fides violatur, Societas dissipatur, amicitia tollitur, parentes contemnuntur, Deus venditur.

Longe igitur sit à me Domine, pecuniæ amor, spes lucri temporalis valeat, non nominetur in homine quarente Deum: seruent eam Mercatores qui terrenis inhiant: Ego pauper spiritu cum paupere Christo contentus in cælestibus quæram esse dives.

§. 29. Et primò die azymorum quando pascha immolabant, v. 12.

Annotat hic Evangelista tempus, circa quod proditio hæc facta est, in diebus scilicet azymorum, sed an in ipso primo è septem diebus azymorum? an pridie primæ diei azymorum video apud eruditos controuersi. Herwartus Bauariæ Cancellarius in chronologia Noua urgentia afferat argumenta, cur pridie primi diei azymorum debeat intelligi, utcumque autem id sit, dies Iouis erat quem decimum tertium quidam, alij decimum quartum diem primi mensis Iudaici fuisse asserunt, quo tempore fermenta abijcere & immolare paschalem agnum more patrio solebant ad vesperam & eundem assatum cum lactucis agrestibus manducare, stantes, loci cincti lumbos, & baculum in manu, uti peregrinantes, tenendo. Quo etiam tempore pascha verum, agnus Dei innocens, immolatus est Christus, & quidem duplici modo, nempe incruento & cruento. incruento quidem cum se ipsum suis manibus tenens secundum ordinem Melchisedech, obtulit Deo Patri, suum Corpus & sanguinem sub speciebus panis & vini, ea constituendo in æternam oblationem pro remissione peccatorum, & tradendo discipulis suis eadem mysteria celebranda usque ad finem mundi. Cruento vero modo tunc oblatus est, cum nocte infecuta post oblationem incruentam à Iuda traditus, à Iudæis tentus, ac ligatus, ipsius passionis luctu curriculum morte sancta in cruce expansus consummatit.

O Vere innocens Iesu! O Agne immaculate Iesu! quam vere & bene appellamus pascha nostrum, qui totis animi medullis desiderasti, in hac solemnitate festi immolari pro nobis, ut vitam habeamus, & abundan-

ius habeamus: & quo magis inimici tui etiam in hoc festo festinabant te
 assequi & occidere: eo ardentius & tu immolari pro ipsis auebas & vitam
 tuam dare pro vita ipsorum.

§. 30. Dicunt ei discipuli: Quo vis eamus & paremus tibi, ve manduces
 pascha. v. 12.

Prædie igitur vel primò azymorum accedunt discipuli inter quos erat
 & Iudas ad Iesum dicentes: quo vis eamus & paremus, tibi comedere pa-
 scha? quasi dicerent: nouimus te Domine quia tenacissimus es obseruator
 legum: & iam instant dies solemnitatis azymorum, in qua conuenit man-
 ducare agnum paschalem: & ecce stamus ad obsequium tuum, manda so-
 lum & commenda & parabimus sicut nouimus te velle: sed quid est quod
 dicitis pauperes, vagi, piscatores, vbi vis? Ergo omnium ædium vos domi-
 ni estis? ergo vbique vos Christo conuiuium instruere poteritis: non equi-
 dem tantam tunc in eis fidem fuisse audeo credere, sed potest dictum illud
 simplicius, uti inter homines assolet, intelligi, cum rationabilem, non mira-
 culis fultam inquirimus voluntatem proximi, dentes vti vis &c. aliàs, si
 tanta in discipulis viguit fides, ita verba eorum accipi possunt; poterimus
 ubicunque modo ipse mandauerit: iubeat sibi in Pilati prætorio instrui
 epulum, fiet. iubeat in Herodis regia, non morabimur: iubeat vel in Tiberij
 Cæsaris triclinijs, instituetur, à Domino vniuersorum non est petendum,
 nisi quid velit. Si sic accipimus apparet certe hic animus in Apostolis excel-
 sus, & dignus Christi schola in ijs discipulis, qui olim ad sequelam vocati
 relictis omnibus secuti sunt eum.

Deus meus & Dominus, animatus voce discipulorum tuorum solenni;
 quam & S. Paulus Apostolus primam esse voluit in sua conuersione, fi-
 denter dico. *Vbi vis, Domine, vbi vis tibi præparem comedere pascha? vbi
 vis me tibi seruire? in statu Religioso? an Ecclesiastico, an sæculari? Dic,
 Vbi vis, ego per tuam gratiam conabor ibi tibi pascha parare, ubi tu signifi-
 caueris tibi magis placiturum.*

§. 31. Et mittit duos ex discipulis suis. v. 13.

Petrum scilicet & Ioannem primos Apostolorum & dilectione præ-
 latos ad præparandum finem veteris legis, & initium nouæ per cænam, in
 qua verus tandem apponeretur agnus paschalis. Prima enim fuit hæc
 manducatio Christi veri Agni paschalis & sepelitio veteris. Prima inquam
 manducatio corporis & sanguinis in nouo testamento, & paschalis cuius
 materiam ambo isti præpararunt: & quia Sacramentum intimæ dilectionis
 erat (in fine enim dilexit nos) teste eodem Ioanne, dando & instituendo

hoc Sacramentum Eucharistiæ in remissionem peccatorum Ecclesiæ, ideo & misit primarios Ecclesiæ futuræ ministros & dilectione plenos: tanquam Moysen & Aaron, ad præparanda materialia tantorū mysteriorum, in quibus duobus legatis possumus considerare duo præcepta charitatis, Dei scilicet Amorem & Proximi, ad quorum finem hoc nouum Testamentum Eucharistiæ & oblatio, &c. instituta fuerunt.

Charitate exuberans, Domine Iesu, omnia ex charitate operaris & mandas nos ex eadem operari, *Diligam igitur te, fortitudo mea, firmamentum meum & refugium meum, & liberator meus, Deus meus, adiutor meus, protector meus & cornu salutis mea, & susceptor meus.* Concede etiam Domine ut proximum quemque, siue amicum, siue inimicum perfecto amore prosequar, non verbo tantum sed etiam opere & veritate: non propter formam, ingenium, dexteritatem, opes, nobile genus & huiusmodi fluxa duntaxat sed propter voluntatem tuam, & desiderium tuum, exemplum tuum & præceptum, tunc enim illum propter te veraciter diligo. aufer à me omnem amaritudinem, malevolentiam, iram & inuidiam; omnem impatientiam & suspicionem malam, & quidquid denique Christianæ charitatis quoque modo aduersatur illa enim naturæ corruptæ vitio vehementer nobis inhærent ad fibras cordis demissa.

§. 32. *Et dicit eis: Ite in Ciuitatem. v. 13.*

Ite, hoc est, mitto vos, ad iusta implenda at quonam ibunt? Vtique in ciuitatem: vbi conuenerunt tot millia ex omni natione quæ sub cælo est, ut ibi celebrem eius festis solemnitatem & agnus verus Dei, ab initio mundi figuratus occidatur & reueletur.

Sed cur ô Christe non moraris in Bethania in domo Marthæ & Mariæ in præsentia piæ Matris tuæ, ut ibi cubes, ibi cænam sumas & agnum tuum paschalem instituas? ibi enim cuncta tibi ad placitum ordinantur, cum omni affectu? Agnosco dispensationem tuam Domine, quia sic placitum est coram patre tuo, ut consummentur omnia, quæ scripta sunt per prophetas de filio hominis: Et quia ipse neque domum habebas, nec vbi reclinares caput tuum benedictum, præmittis discipulos tuos quasi mendicatum pro domo & pro cæteris necessarijs in ciuitatem? O inaudita pauperies! ô humilitas inestabilis! Dominus qui sedet super Cherubin, & cæelum sedes eius est, & terra scabellum pedum eius, qui velut lilia terræ, & volucres cæli pascit & nutrit omnes mundi creaturas: cum nascitur in mundo suo non inuenit hospitium, cum legem implere desiderat agni paschalis rem pro figura vel typo daturus mundo, mendicatum mittit cum

moritur

moritur non habet terræ particula... propriam, sed conditur in alieno sepulchro, & inucluitur sindonialiæ &c.

O Mundi fabricator Deus qui mittis alio mendicatum hospitium vt ibi requiescas, manduces, opereris mysteria, veni in cor meum ibi quiesce, ibi operare ibi fige tuam sedem, vt sit tibi per grata & ornata aula: quia id tibi offero soli. paratum cor meum, paratum cor meum ad omnia, quæ desideras.

§. 33. *Et occurret vobis homo lagenam aqua baiulans. v. 13.*

Mittendo discipulos ad ignotum hominem innuit discretè Christus magno illo miraculo, quo cordis humani sese Dominum ostendit, quodq; non posset pati, si nollit pati. nam qui mentem ignoti nouit disponere vt ipsos reciperet suomet cum detrimento, quid non posset operari in notis & noscentibus ipsum, præsertim in ijs rebus quæ ijsdem prodesse noscerentur, inter quæ indubie erat, si ipsi Dominum gloriæ non crucifigerent, sed seruarent. Dum igitur hoc miraculum innuit prudentiam vnâ inculcat, & discipulis præscribit signum, vt domum ignoti viri inuenirent, dicens: *occurret vobis homo lagenam aqua baiulans.* Ergo primo ad seruum illum missi sunt, qui lagenam aquæ baiulare; sed illo mediante ad Dominum eiusdem diriguntur. Mira, mira. Futura contingentia æque ac libertatis arbitrio subiecta video te prænosse & prædisponere posse. Domine Deus & Saluator meus, quid iam timeam? Quid ni in te tuaque bonitate summe confidam? & innitatur.

Domine Deus in cuius ditione cuncta sunt posita, & non est qui possit resistere voluntati tuæ, sine te nihil vsquam recte disponitur, obsecro disponere dignare ante faciem prædicatorum tuorum, Episcoporum & Prælatorum &c. curantiū animas tuo sanguine redemptas, vt verbum eorum sit placitum in cordibus auditorum quos tu mittere ad illos dignaris.

§. 34. *Sequimini eum.*

Hoc est imitemini eum nunc corporaliter postea cum reuelatum fuerit regnum meum etiam spiritualiter nempe in laboribus pro Deo nocturnis huc diurnis, in patientia, in obedientia, mansuetudine, fidelitate, paupertate, baiulantem corporaliter quidem aquam pro vsu Domini sui, sed mysticè significantem quod sacerdotes Dei, vbi inuenerint pœnitentium lacrymas super peccatis, debeant Domino parare pascha, nam quid aqua in sacra scriptura denotat nisi vel populum pel pœnitentiam, vt dis-

cant Sacerdotes Domini & populum portare, & peccata eorum latere in doctrina sana, & mansuetudine corripere inquietos, consolari pusillanimes, suscipere infirmos, patientes esse ad omnes. Hoc igitur Dominus egit in serui aquam baiulantis mysterio, ut ostenderet se iustum, id est suum letuum deducere per vias rectas, & ostendere illi regnum suum, & dare illi scientiam sanctorum, honestare illum in laboribus, & complere labores illius, quos in dispensatione mysteriorum Dei impendere tentur.

§. 35. Et quocunque introierit. v. 14.

Tam cæcam & voluntariam voluit esse obedientiam Petri & Ioannis, Apostolorum suorum, sicut & aliorum, ut qui pro Christi nomine & ad vocem eius reliquerant patrem & matrem, domum & agros, fratres & sorores, etiam sequerentur ad omnia quæcunque mandauerit eis cæca voluntate, sine contradictione, replicatione, petitione causæ, curiositate, aut simili affectatione humanæ sapientiæ: unde hic dixit: quocunque introierit, non domum interrogando, non Dominum, aut signum domus; sed solum ut sequerentur illum quem Christus sequi, ipsis mandasset: nec mirum enim errare non possit in errorem eos utiq; non inducet, sed in verbo eorum securè procedent. Religiosa sane est hæc doctrina & perfectio magna, ut nam eam saperemus & intelligeremus quicunque mundo abdicauimus nos, ut superiores nostros non causam, cur hoc illudæ superior mandauit sciscitemur, nec cur id fieri permisit examinemus, inde enim murmurationes, oblocutiones & opiniones periculose inter fratres introducuntur, & ex paruo incendio vel scintilla opinionum magnus & inextinguibilis ignis sæpe oritur oppositionum, oblocutionum, inobedienciæ, rebellionis, inuidiæ, tristitiæ, morborum, & mortis etiam æternæ occasio.

O Deus, ab hoc malo iudicij proprii & voluntatis propriæ libera oblocutionem omnes subditos & sub obedientia constitutos, ut quodcumque ei imperatum erit, & manifeste tuis aut Ecclesiæ præceptis non est contrarium id omne simplici animo & cæca voluntate exequantur.

§. 36. Dicite Domino domus, quia Magister dicit. v. 14.

Ecce aliud magnanimæ obedientiæ instrumentum, scilicet, quia Magister dicit: mirum verbum, quod iam olim huic nostro Magistro Pythagoras suffuratus, tanquam suum apud suos vendidit; Sed quid dicam non timebas Christe, ne Dominus, qui hoc audisset ambigeret, quis ex tot Legum Magistris ac Doctoribus id iuberet, ne forte se à Gamaliel nuntium pararet accipere, aut à Nicodemo qui & ipse erat Magister in Israel, nisi forte iste Dominus sciat quod Christus sit magister vnicus, ita ut, licet multi magister

magistri sint & dicantur, ipse tamen cum velit, facturus sit, ut quos ipse doceret, agnoscerent vocem eius & scirent nullum in terris esse alium sicuti ipse est summus omnium magistrorum; Ita est, ita credo. Quis non ad hunc audiendum magno animo accedat, qui multo veriusquam antiquus ille in Italia Pythagoras, eam apud omnes auctoritatem obtineat ut eum dixisse sit discipulis satis, quanto magis ubi loquebatur Dominus dominantium, Magister magistrorum, verbum diuinum, sapientia patris, Imago gloriae Dei?

DOCTOR DOCTORUM, Domine & Magister vnice, cuius scientiae & sapientiae non est numerus, & à quo est omnis sapientia & scientia Doctorum, da mihi etiam sedium tuarum assidricem sapientiam, qua mecum sit, mecum laboret, ut sciam quid acceptum sit coram te omni tempore, & quidem ante omnia da mihi humilem in tuis mandatis vel per te vel superiores in Ecclesia tua propositis sequelam, deinde, si tibi ita placet, da etiam intelligendi acumen vitae & passionum tuarum, retinendi capacitatem, interpretandi subtilitatem, addiscendi facilitatem, loquendi gratiam copiosam, de ijs ingressum instruas, progressum dirigas, egressum compleas meritis vitae & passionum tuarum, id per te Iesu Christe Saluator mundi & rex gloriae, magister, Deus meus, vnice deprecor.

§. 37. Vbi est refectio mea. v. 14.

Ad litteram his verbis locus refectiois visium, per labores detritarum, quem Refectorium vocant quidam religiosi, indagatur, & is quidem facile in domo aliqua monstratur, & reperitur, at mysticè videretur hic Christum voluisse domus Domino indicare aliud. nam Dominus domus occulto sensu potest appellari hominis voluntas, & illius minister dici eiusdem intellectus. ad illos igitur destinatur Petrus & Ioannes, cum ad voluntatem & intellectum hominis verbum salutis & exhortatorium tam actiuae quam contemplatiuae vitae transmittitur, nam vnus horum Apostolorum solus Domino non recte parat refectioem, nisi ei & alter adiungatur, & propterea S. Bernardo teste Iesus in castello illo excipitur vbi & Martha & Maria inuenitur, nec deest Lazarus cum poenitentiae scopa.

Eheu mi Iesu seruator cordium Deus, mihi haec verba dici intelligo à te, vbi est refectio mea? & vix respondere audeo, quia Dominus domus animae meae, Ratio scilicet tam saepe foris vagatur, ut tui curam non habeat, ut domi non inueniatur cum mittis pro refectioe, qui continuo tamen tibi aduigilare & attendere deberet, vti Domino suo Creatori, quid velis, quid petas ab ipso, quam optimus, quam nobilissimus, quam sanctissimus
sis,

sis, & ad tui amorem quoque attrahere voluntatem, vt se circumcidat, abstrahat ab omni quod tu non es, vt te solum toto & nudo corde diligat & desideret, ceteraque omnia propter Deum & in Deo, emendationem huiusmodi inordinationum mearum humiliter peto.

§. 38. *Vbi Pascha cum discipulis meis manducem. v. 14.*

Hæc verba existimet vnusquisque sibi dicta, & ex se quæri quotidie, nimirum tecum esse in ore tuo, corde, corpore, mente, viribus, anima tota desiderat Christus vt nihil in ijs vel cogitetur vel agatur, quin sit ad gloriam Dei, hoc enim cibus illius est, & pascha mysticum facere & fieri est facere quæ sunt placita Patris: ad literam autem videmus quod Dominus Iesus voluerit cum discipulis suis manducare pascha, quod Deus pater ignauitatem præfigurauit & per manna & per agnum in Ægypto, mandans per Moysen & Aaron die decima quarta primi mensis tunc quidem iussit ut sacrificij propitiatorij, postea autem cum ex Ægypto iam excessisset, instituit Eucharistici, nimirum in signum & memoriam eius, quod eos manu forti liberarat è vinculis Pharaonis & seruitute Ægyptiaca; & hæc vt igitur figuram impleteret veritate facta paschati suo celebrando locum aptum requirit, in quo vnâ aboleret Iudæorum pascha & nouum institueret; quod duobus modis ostendi potest, primo ex verbis quæ in manducatione dicitur discipulis, dicens; *desiderio desideravi hoc pascha manducare vobiscum antequam patiar.* An enim illud vetus inane, ac vacuum tantopere desiderarit, & non magis novum, suum & verum, plenum gratia & veritate? Imo vero hoc Idcirco ait, Dico enim vobis amodo non bibam ex hoc genimine vitis donec illud bibam in regno patris mei: quasi dicat; vt sciatis æstum desiderij mei, ecce iam in hac mensa non amplius bibam nisi impletum videam & vos videatis Pascha verum in regno patris mei, quod in Ecclesia Catholica & vniuersali deinceps manducabitur & bibetur, nempe corpus & sanguis meus sub speciebus panis & vini mensura vique ad consummationem sæculi.

Domine, quo me verto, video obedientiam & humilitatem tuam in obseruantia mandatorum patris tui, erubesco autem de inobedientia mea & negligentia multa nimis aduerto studium faciendi quæ sunt placita patri semper in te, deploro ignauitatem meam: ideo desperarem, si nescirem misericordias tuas Domine, & compassionem tuam.

§. 39. *Et ipse vobis demonstrabit canaculum grande stratum & illic parate nobis. v. 15.*

Et ipse Dominus Dominus monstrabit vobis canaculum grande stratum aptum celebrando paschati meo, perspicuus sensus si ad literam capi-

tur, si vero mysticè, dici potest Ratio per notas Ecclesiæ Dei proprias ostendat nobis, imo vniuersis, Ecclesiam Dei per totum orbem terrarum diffusam, quam vos discipuli, potissimum vero tu Petre ac Ioannes, colere debetis, stratum varietate virtutum & linguarum, vt in ea sit vna fides sub vno pastore, in eaque sacramenta ad salutem credentium parentur: secundum vero ite cum fiducia & illic nobis parate, sicut me velle scitis, non sine iudicio magno meæ diuinitatis, quod cum discipulis loquens, quid alibi futurum sit, nouerim, ac si futuris tam sim præsens, quam præsentibus quæ gerantur penetrando.

Domine Deus æterna sapientia & lux immensa, cænaculum tibi offerentis Domini, ipsumque Dominum tuæ claritate scientiæ permouisti & inspexisti, & misisti, qui præpararent id ad tui aduentum vt pascha cum discipulis in eo celebrares cum gaudio & desiderio charitatis pleno: Et ego Domine Deus meus cænaculum cordis mei tibi offero lubentissime parum quidem stratum virtutibus, tu præmitte & ad hoc meum cubiculum, qui id lauent, purgent, præparent ad tui aduentum, vt cum adueneris purgatum & ornatum tibi habitaculum sit in quo delitieris, iucunderis, epuleris, & iuge conuiuium paschale exhibeas. Amen.

§. 40. *Et abierunt discipuli eius & venerunt in ciuitatem. v. 16.*

Secundum mysticum sensum indicatur abituros discipulos eius in omnem terram, docentes quæ mandauerat eis Iesus, pro salute gentium, secundum vero sensum Historicum, abierunt ad mandatum Christi eo tempore ad perficiendum iussa Christi, recedendo ab alijs discipulis, Christi Matre, Magdalena, Martha & Lazaro existentibus adhuc in Bethania circa meridiem: & venerunt in ciuitatem sanctam scilicet Hierusalem, vbi Magister eorum volebat secundum legem, diu præfiguratum illo vesperi comedere agnum paschalem, æternum & verum manducare, mystice exhibendo eas omnes cæremonias, quas Iudæi olim iussi erant corporaliter exercere in sui Typici agni manducatione, de quibus cæremonijs amplius & interpretabilis omnino posset hoc loco esse sermo.

O Felices Euangelizantium pedes, ô illos beatos qui cum Deo dignis vocibus ac sensibus animi agunt, nunquam enim non eorum ampliæ expectationi diuina largitas respondebit: Ecce enim, hic Apostolorum fiduciam Dominus approbans confirmauit: inuenerunt quem ignotum quaesierunt Domini sui amicum. Felices Apostoli! felicem, quoque me si ita obediens extitero vt iussa Domini impleam vti vos, & eodem pertingam

Discipuli autem abierunt in ciuitatem & venerunt in Hierusalem.

perfectiois, quo vos peruenistis tunc inueniam certe quem diligit & querit anima mea.

§. 41. *Et inuenerunt, sicut dixerat illis. v. 16.*

Quod inuenerunt? primo hominem baiulantem aquam, seruum scilicet eius cuius dominum querebant, inde domum domini querendi, tertio ipsum herum domus, quarto canalicum grande stratum, & ornatum peristromatis & tapete & triclinijs seu lectulis more orientalium populorum dispositis.

Felices discipuli, felices famuli qui tali domino seruiunt ad cuius nutum omnia certo fiunt, cuius verbum, ipsa veritas est, promissio factum. O quis mihi dabit tali fidelitate inservire Domino huic, qua video hos discipulos eidem deseruisse. Utinam horum exemplum Episcopus in suo gradu & Sacerdos in suo & Levita, & secularis, & quisque imitetur, quam suam nobis foret hæc misera vita!

§. 42. *Et parauerunt pascha. v. 16.*

Nimirum quicquid ad eam solemnitatem opuserat eo die curare, sequenti die cætera curaturi more Iudæorum tunc recepto cum omnibus circumstantijs, quæ ad id festum pertinebant, scilicet panem azymum, herbas agrestes, linteamina, cingula, mensæ sternia, mantilia, aquam, vinum, scyphos, & si quæ alia necessaria essent in aduentum Domini sui, & hoc cum omni diligentia, pietate amore, & sincero cordis affectu.

O Domine, felices discipuli qui mittuntur à te, qui mittuntur ad tuum seruitium, magis felices qui obediunt ad nutum, & parant Domino suo pascha nouum in corde suo quotidie in azymis sinceritatis, & veritatis cum lacrimis agrestibus mortificationum, lachrymarum, & pœnitentiæ felicissimi qui cum eo modo obediunt deinde sedent in canaculo illo colorum grandi strato, & parato omnibus diligentibus se & manducant quotidie contemplando & fruendo agnum immaculatum æternum incomprehensibilem, omnis felicitatis. Ergo mitte & me parare tibi pascha, & concede quæ so omnipotens, & misericors Deus, quæ tibi placita sunt diligenter & ardentem concupiscere, prudenter inuestigare, veraciter agnoscere & perfecte adimplere, vt cum sanctis Apostolis tuis quandoque & electis videam, adorem, & fruam in aula illa cælesti agno illo omnis felicitatis gloriæ, & æternitatis autore.

§. 43. *Vespere autem facta venit cum duodecim. v. 17.*

Cur vespere? multis & prægnantibus causis, siquidem vespera dies

ciuilis finis est. dum ergo vespere venit, finem diei illi, qui fuit Iudæorum proprius, imponere aduenit, Christianis suis nouam facturum diem: à vespere enim incipiebat solemnitas paschæ, & aliorum festorum apud Iudæos: dein occupatus fuerat toto die in instruendis discipulis, vnde lassus ad refectio- nem venit vesperi, nec solus, sed cum duodecim, vt & illi reficerentur, qui toto die eum audiendo lassati, fuissent, viderentque ritus agni veri celebra- di, cum iam presbyteri & Episcopus noui testamenti essent creandi, per institutionem venerabilis Sacramenti corporis & sanguinis sui in remis- sionem peccatorum.

Domine, vespere sæpe pro dolor in nimis sæpe est in meo horizonte, idcirco in luce ambulem, *verba enim tua lux & vitæ sunt, & ipse splendor es patri- tris æterni.* O lux indeficiens me circumcinge omnibus diebus vitæ meæ vt in te permaneam.

§. 44. *Et discumbentibus eis & manducantibus. v. 18.*

Anima mea recordare quibus discumbentibus & quibus manducan- tibus? Vtique Domino cum seruis, magistro cum discipulis, patre cum fi- lijs, pastore cum ouibus, agno patientissimo cum agnis mansuetis, nisi quod vnus rapax lupus Iudas, Iscariotes sese immiscuerit eorum numero sancto.

O Bone Iesu non tibi satis fuit passum fuisse tecum morari crudelem il- lam bestiam, vt velis etiam tecum sedere in mensa, & saturare pane verbi tui, & cibo cœlesti. O me beatum si licuisset huic cœnz adesse, in ea seruire saluatori, colligere fragmenta quæ cadebant de mensa & ma- nu domini, intueri & contemplari faciem eius, cuius pulchritudinem sol & luna mirantur, & Angeli aspiciere desiderant, eius verba audire melle suauiora: sed, ô pie Iesu Domine, parasti etiam mihi mensam eandem, aduersus eos qui tribulant me, pro qua tibi immortalis ago gratias petens saturari ex ea.

§. 45. *Ait Iesus. Amen dico vobis, quia vnus ex vobis tradet me. v. 18.*

De mecum scilicet discumbentibus & manducantibus in eadem mensa vnus certus, sciebat namque pessimas Iudæ cogitationes, sciebat mercatum & pretium Iudæ, sciebat oblationem factam & condictum tri- ginta denariorum à principibus Iudæorum. Hinc ad eius intendens con- uersionem, adhuc monere eum non desistit, quo se contineret, idque non sui periculi gratia, sed amore salutis Iudæ, ne in æternum periret: tantus amor & cura est Christi semper de nostra salute, ne pereamus, sed ut vitam

secum habeamus æternam, tantum abest, ut is nos, uti Calviniani, Calviniani sequaces blasphemant, homines ordinet ad damnationem pereat vocata ista pessima de mundo sed mirandum, cum Christus sciret Iudam proditorem, quare tunc passus est eum in consortio suo? Respondet S. Augustinus quod hoc fecit duplici de causa, primo ut implerentur scripturæ; oportebat enim eum mori pro redemptione generis humani, & ideo secundum debitum iustitiæ habuit sustinere eum per quem sua mors erat procuranda: nonne sic oportuit pati Christum (ait idem, Christus ad duos discipulos euntes in Emaus) & ita intrare in gloriam suam? Altera causa, cur ipsum sustinuerit, ut videlicet daret nobis exemplum, ut neminem à consortio & Communione Ecclesiæ repellamus, nisi sit publice infamatus seu deauctus suomet facto vel denuntiatione.

O Mitissime Iesu tu sciebas pessimas Iudæ cogitationes, & tamen eum de his palam non corripuisti, cum adhuc laterent: sed quæ in publico erant hæc suaviter monuisti: da gratiam ut etiam sic cum proximo agam, si forte male agat vel me offendat omnem illi misericordiam ut conuerteretur, exhibere studeam.

§. 46. At illi ceperunt contristari. v. 19.

Quis bonus non contristaretur audiens à propheta, à Messia, à Domino quod vnus, qui secum est in mensa, secum manducat & bibit, nutritur paternè, educatur exemplariter, imò seruus dominum vellet tradere: quis bonus ad sermonem illum (vnus, vestrum me tradet) non redibit ad cor examinando idem: an fors similis cogitatio illi vnquam venerit in mentem: an quid vel iocose simile locutus sit, vnde Dominus argumentum sumere potuisset, tale quid suspicandi & in mensa prosequendi; aut saltem velle Dominum probare, quid ad adeo crudele peccatum respondere singuli velint? Fateor ergo quod veram & iustam habent discipuli causam sui contristandi, quod inter ipsos duodecim inueniatur proditor, qui nec dominum curet, nec Deum, nec conscientiam; sui que oblitus vellet tantum factum perpetrare, fidem datam frangere, sine Deo, sine fide viuere, cum periculo æternæ damnationis mori.

O Pietas discipulorum! O bona tristitia! O iniquitas Iudæ! O pertinacia! O ingratitude: maior certe quam Iudæorum. Tu, qui electus eras, ut quandoque sederes super vnâ sedium duodecim indicans duodecim tribus Israel, nunc te disponis ut per confratres tuos reus iudicaris: es iniquitate ad iniquitatem transvolans nec conuertere desiderans. Bene igitur Væ, Væ, Væ tibi & millies Væ ingeminavit Tibi saluator, eo quod saluator

nator mundi per te tradetur. Attendant hic Potentes mundi, maximè vero, attendant Prælati in clero, attendant Religiosi omnes, qui in honore sacro positi sunt viciniores Deo ex officio, ne sui & honoris obliuiscantur, cum Iuda deprimantur & mereantur vt iudicentur olim à subditis suis & inferioribus, & condemnentur.

§. 47. *Et dicere ei singillatim : Numquid ego. v. 19.*

Pleni timore filiali, interrogant patrem, si fors ignorantes peccassent, vt eis singillatim vel aperte vel secreto insinuaret, vt docti emenderent & pœnitentiam agerent: scientes non esse peccatum quod fecit homo, quod non faciat alter homo si desit rector à quo factus est homo, licet in conscientia tunc non conuincerentur. quid autem Iudas? Post omnium Apostolorum interrogationes tandem & ipse interrogauit versuto consilio, vt similia cæteris interrogando celaret prodicionis consilium: cæteri enim, vt Matthæus habet, qui non erant prodituri, dicunt: Nunquid ego sum Domine? Ille qui proditurus erat non Dominum, sed Magistrum vocat, quasi excusationem habeat, si Domino denegato, saltem Magistrum prodiderit.

A Mo te ô Pietas discipulorum: Damno te ô impietas Iudæ; Benedico vos ô Conscientiæ timidæ bonorum: Maledico autem te ô desperata conscientia proditoris, illi solliciti sunt ne eorum maculetur vel inscienter conscientia aut maculara sit, hic sciens eam defædatam adhuc pertinaciter animat, & cum bonis interrogat Dominum, nunquid ego sum qui te tradam? non vt emendetur, sed aliorum interrogationem vt in dubium vocet: felices igitur vos Apostoli qui cum Christo simpliciter in veritate ambulatis, non in iniquitate & simulatione, cum Iuda. Vtinam ô bone Iesu & ego non ita durus sæpe mansissem, ad tot tua miracula & veritates, tuasq; claras monitiones & inspirationes: nunc ergo obsecro da gratiam vt in omni actione sim ita sollicitus de bona conscientia, vt Apostoli erant, qui sibi diffidentes, in seiplos inquirebant, an in se esset malum, quod ante nesciebant, audiebantque alicui inesse: imo magis obsecro, vt ad factum iniquum, possim libere & cum conscientia bona interrogare nunquid ego? verum in simplicitate & sinceritate, humilitate &c.

§. 48. *Qui ait : vnus ex duodecim, qui intingit mecum manum
in catino. v. 20.*

Quia summe dolebant Christum, Dominum, Patrem & Magistrum suum, à quo toti pendeant, sibi eripiendum per prodicionem, eamque faciendam per vnum è suo collegio, quæ summa erat iniuria, indignitas &

D

colle-

collegij totius infamia, valde turbatos & suspensos ne forte dissensio & suspicio mala inter eos oriretur, noluit pius Dominus eos diutius suspensos tenere, sed signo significavit, quis esset dicens: *qui intingit mecum manum in catino*: unde prudentioribus omnino videtur Judas eo momento cum Christo in patinam alicuius iusculi, aceti vel salsamenti intinxisse: sed quia idem faciebant subinde alij Apostoli forte ex hisce verbis Christi Iudam proditorē ab eo signatam, certo cognoscere nequiverint, sed tantum probabiliter. Quia in te in mentem venire potest Catholico Vtraquistarum cum Iuda damnatio, nam proditor intingendo deregitur quasi dicat Intinctores nostri temporis, qui Calicem & bibitionem ad eum urgent pro plebe esse de familia Iudæ. Quare autem Iudam non nominavit Christus, tres videntur causæ, 1. ut eius famæ tenerrimè consulere, nosque idem proximis facere doceret, 2. ne Petrus & Apostoli in Iudam insurgerent, eumque discerperent, 3. ut Iudam hac lenitate & charitate ad pœnitentiam provocaret, & ideo minas statim subiunxit, si non ageret pœnitentiam, dicens,

§. 49. *Et filius quidem hominis vadit, sicut scriptum est de eo. v. 21.*

Vadit ex necessitate finis triplici ratione, primo quidem ex parte nostra, quia per eius passionem liberati sumus Ioanis 3. *Oportet exaltari filium hominis, ut omnis qui credit in eum non pereat, sed habeat vitam æternam*, 2. ex parte ipsius Christi qui per humilitatem passionis meruit gloriam exaltationis ad dextram patris. Luc. 2. *Nonne oportebat Christum pati & sic intrare in gloriam suam*. 3. ex parte Dei cuius definitionem circa passionem Christi prænuntiata in scripturis & præfigurata, in observantia veteris Testamenti oportebat impleri, nempe in *Lege: Moysè & Prophetis & psalmis in quibus scriptum est & sic oportebat Christum pati & resurgere à mortuis. Luc. 22. 24.*

Sed quo vadis Domine? quò sine ministris properas Pontifex sanctæ redemptionis tuæ opus consummare, voluntatem patris perficere: Huc vado. Hoc cibus meus est & vnicum desiderium animæ meæ. Ergo mi Deus vadis pro me ut audio ad crucem, tormenta, mortem? ad me reconciliandum patri, ad me reducendum ad me purgandum nescio quid hic dicam. Frater pro fratre vix audeat mori, & tu Dominus meus & Deus meus pro me vadis mori? A. A. A. Domine nescio loqui.

§. 50. *Va autem homini illi per quem filius hominis tradatur.*

Quia Christus repetit filium hominis insinuare voluit gravitatem peccati & enormitatem, puniendam acerbissime nisi resipuerit in tempore unde minatur væ & æternum væ, quia non solum tradet simplicem hominem Iudas sed Deum hominem, conceptum de Spiritu Sancto, natum

ex Matia Virgine: non enim hominem reparare potuit nudus homo, qui & ipse esset peccatis obnoxius & debitor Deo pro suo proprio peccato, ex quo displicebat diuinæ Maiestati, omnes enim peccauerunt ait Paulus & egent gratia Dei: neque hanc redemptionis humanæ æconomiam subire debuit Deus purus, qui non offenderat: sed erat pars læsa: neque Angelus quia non habet proportionem ad satisfaciendum pro tam magno malo hominum omnium qui peccauerant: id est, non potuit Angelus huiusmodi satisfactionem condignā Deo exhibere, quia non habet Angelus in se dignitatem quantam requirit tota humana natura, quæ, auersa à Deo, debuit reduci per aliquid ei præponderans, dignius & perfectius, quam sit tota generis humani propago. In hac igitur ineffabili vnitate Trinitatis, cuius in omnibus communia sunt opera atque iudicia reparationem humani generis propriè filij persona suscepit, vt quoniam ipse est, per quem omnia facta sunt, & sine ipso factum est nihil (quippe plasmatum de limbo terræ hominem, flatu vitæ rationalis animauit) idem naturam nostram ab æternitatis arce deiectam, amissæ restitueret dignitati, & cuius erat conditor etiam esset reformator: Bene igitur tanta persona Traditori suo minima est, & ob enorme crimen, horribile & tremendum vix.

O Altissime & Omnipotens Creator quid hic dicam? obsecro te ne audiam vnquam ex te æternum Vix, sed vt hoc audire non merear, da obsecro gratiam ne vel Te vel Sancta tua indigne vsurpando vnquam prodam. Sed cor meum omni qua possum facultate te laudet, tibi, gratias agat impendioq; exulter spiritus meus in laude tua & te magnificet anima mea quia gratia tua magna est super me, & super omne quod est homo, quod Saluator eius effectus sis, homo Deus.

§. 51. *Bonum erat ei, si non esset natus homo ille. v. 27.*

Propter illud impendens Vix, bonum erat ei, natum non esse, quia melius est indiuiduo non esse quam tam male esse nempe æternum, in inferioribus terræ partibus occlusum, vbi sempiternus horror inhabitat nulla lux, dies nulla, tempus nullum, nulla quies, gaudium nullum, nulla redemptionis spes, nulla fides, spes aut charitas; consiliū nullum, intellectus confusus, voluntas pessima, sola deplorandorum memoria, ignis ardentissimus, sulphure & pice accensus, intolerabilius glacie frigus, nullus ordo, clamor immanis, continuus eiulatus & ploratus, maledictiones in Deum sanctos & parentes, & socios peccatores, desperationis signa plurima, contumeliæ, horribiles dæmonum aspectus, verberationes, illusiones, & puneturæ: per quæ enim quis peccauit per hæc & punietur à Carnificibus illis infernalibus imo à se ipso sine cessatione aut mora in sempiternum.

OPæ

O Pœnæ, ô æternitas miserabilis! Hæc considera, ô anima in hærens peccatis, & age pœnitentiam in tempore opportuno, ne Deus, iusto suo iudicio, te eodem permittat introire. Memento ergo Domine quæ sit mea substantia, memento quia terra sum, operi manuum tuarum porrigere dexteram, Consule infirmæ materiæ, succurre carnali fragilitati, infirmæ conditioni pateat regressus salutis, pateant aures tuæ misericordiæ indignis supplicationibus meis. sana Domine vulnera mea, solue priusquam moriar, meorum vincula peccatorum.

§. 52. *Et manducantibus illis accepit Iesus panem. v. 22.*

Dum adhuc accumberent mensæ quæ ad naturæ sustentationem corporalem exhibita est eis, & in ea manducantibus discipulis, accepit Iesus panem vſualem eius loci vt in eo sineret legem testamenti veteris, & nichoaret novum testamentum in sanguine suo, & sic instituit Alteram cœnam animæ spirituales dicto corpore & sanguine suo in remissionem peccatorum; vti Sacerdos secundum ordinem Melchisedech.

O Stupenda sapientia Dei quæ hunc subtilem & salutarem nostræ salutis modum instituit & sanciuit! O incomprehensibilis bonitas Dei quæ sublimia charitatis opera nostræ salutis causa perfecit. O salutaris esca per quam filij hominum transeunt in filios Dei per quam humanitas absorbetur, & Deus in manducante permanet: Da gratiam mihi peccatorum qui me elegisti in tuum Sacerdotem vel Commensalem ad tractanda & ministranda Sacramenta corporis & sanguinis tui, nunquam errem sine in forma siue materia, nec præparatione nec administratione, oblatione, sumptione, quo citra condemnationem particeps semper fiam sancti corporis & pretiosi sanguinis tui in remissionem peccatorum & vitam æternam.

§. 53. *Et benedicens fregit. v. 23.*

Benedixit panem vt eum sanctificaret, tantoque mysterio præpararet: & discipulos suos doceret sanctificandum esse prius per præparationem quasdam quæ Deo sunt exhibenda, ita vt omni indignitate, labe & immunditia tanto Sacramento contrarijs careant. Vnde patet quam sit impia & heretica Calviniana seu Reformata, quæ in sua formula cœnæ Germanicæ Amstelodami edita, ante sumptionem panis sui cœnatici, excommunicat & anathematizat, omnes qui aliquam creaturam benedicunt. Hi enim Christum Dominum benedicientem panem à sua cœna manifeste excludunt. O impietas! fregit porro panem ad indicandam mortem suam, qua corpus ab anima eius paulo post diuidendum erat. Pythagoras dicere solebat pe-

nem ne frangito: hoc est amicitiam ne dissoluito. Verum quia summa illa amicitia, quæ erat inter Corpus & animam Christi, dissolueri da per mortem erat, ideo panem frangere voluit. Et ut ostenderet sub vna consecrata hostiæ particula æque sumitotum Christi Corpus, atque sub hostiâ integrâ, & tantum esse sub fragmento quantum toto regitur: veteres icturi fœdus hostiâ tractabant & in duas partes dividebant, atque inter eas transibant, ut is qui fœdus violaret, non secus ac hostiâ illa mediis scinderetur.

Hæc cogita mi Christiane cum ad hoc sacramentum accedis: nonne accedis ut inime cum eo vniaris? nonne velut amicus ad amicum Deum ire profiteris? videris ergo, qui occultam in pectore geris simultatem, peccatum inquam quo velut gladio Deum perimere tentas. Sane Iudas (si vt aliqui volunt sumpsit Eucharistiam) indignæ sumpsit, ideoque non mirum si suspendio cepit medius, & in sempiternum diuitus est à Domino?

§. 54. Et dedit eis. v. 22.

Non solum in signum veri amoris vti hodie communicaturis datur, (quem enim amamus illum participantem facile facimus & libenter omnium quæ habemus: siquidem verus amor nunquam quiescit, laborat semper, & conatur omni modo benefacere illi quem amat, vt fiant ambo quasi vnum cor & vna anima) sed etiam in signum extraditionis cum potestatis communicatione ad tractandum & pro alijs efficiendum hoc Sacramentum, uti hodie fit in ordinandis à tempore Apostolorum accepto more.

Gratias igitur tibi agimus Christe Deus noster quoniam dignatus es nos participes facere Corpori & sanguinis tui in remissionem peccatorum: imo amplius quod Sacerdotes tua vice functos instruxisti proinde rogatus, vt quod quondam ex pura Virginis Matris carne assumi sisti Corpus, nos in suscipere & tractare velimus; vt mystici ipsius Corporis membris insiri, spiritus & gratiæ impleamur & regamur donis.

§. 55. Et ait illis sumite. v. 22.

Sæpius antea comederat bonus Iesus cum discipulis, sed nunquam tali modo, quo nunc; ait; *Sumite, aut, desiderio desideravi hoc pascha manducare vobiscum*: nam ante hæc edebat cum ipsis agrum assatum & panem azymum figurantem: in hac autem cæna non figuram amplius sed veritatem & semetipsum dare in cibum discipulis intendebat: nempe Agnum illum, qui tolleretur peccata mundi, hunc offerri & sumi mandabat: carnem nostram & sanguinem hæctenus assumpserat, vt facilius nobiscum conuersari & nos

E

attrahere

attrahere ad se posset, nunc autem ut toti in ipsum mutaremur, voluit sese immergere intra nos uti cibus, vel potio medicinalis. Triginta & amplius annis salutis nostrae cupidus circumierat quærendo ouem quam perdiderrat, ut eam de diabolica potestate liberaret, ut primum autem diem aduenisse salutis nostrae aduertit in qua sum & desiderium suum explet posset, conlecravit panem in Corpus & vinum in sanguinem suum, deditque discipulis animando eos verbo: *sumite.*

O Benedicte Iesu quanto cum desiderio amore & gaudio desiderasti hunc diem salutis nostrae, in qua posses nobis dare tuam carnem & sanguinem, tum ad offerendum, tum ad manducandum: tanto certe magis desiderare debebant & lætari omnes quotquot oblaturi & manducaturi erant considerantes donum & cibum illum cœlestem cum omni sua virtute & potentia: Tu autem tristari potius quæras agnus ille. mactandus, & mortificandus & assandus igne variorum tormentorum, & indicibilium pœnarum, ideo sole clarius perspicio, hoc desiderium tuum magis ex amore mei profuxi te, atque adeo meam utilitatem & bonum tibi magis cordis esse, quam sit tuus dolor, & maius tibi gaudium esse ex mea salute & vita, quam ex morte tua & doloribus infinitis. sint igitur dolores tui mihi refrigerium & mors tua vita mea semper. Mira, mirares: panem vident, tangunt & odorantur & gustant & frangendo audiunt sonum panis, & tu Domine omnipotens & verax ais: *Hoc est corpus meum.* Quæto Domine (ut sic loquar in persona incredulorum) vis nos facere cæcos & fatuos, ut iudicemus quod alter videmus & sentimus?

S. 56. *Hoc est Corpus meum.* v. 23.

Respondet Christus, Nolo cæcos facere, sed videntes plus quam alii homines vident, panem videt gentilis, panem videt Iudæus, & tu Christiane vides panem. In hoc par es estis, ita sane etiam iudicato. Sed postquam ego veritas & vita dixi super pane illo. *Hoc est Corpus meum*, quod tunc non sit tibi vere & realiter & substantialiter Corpus meum nolite negare, aut enim creditis mihi dicenti: ecce, tunc est ibi Corpus meum, & estis Christiani, quoad hoc punctum; aut non creditis mihi dicenti: & ecce tunc Christiani non estis. Quia non est Christianus qui credit quod ipse vult, sed quod ego propono, siue illi aliquid verum esse videatur siue non.

Domine Iesu Christe audio verba tua super pane, & credo tibi simul & oculis meis utor. oculis &c. sensibus panis species adesse iudico, & propter verba tua substantiam panis, quæ oculis immeditate nunquam cernitur.

cernitur, credo transisse, credoque in tuum corpus esse transmutatam. Hoc credo, hoc cre didit semper Christianus, semper credidit papista, malo hic esse papista, quam non esse Christianus.

§. 57. *Accepto Calice, v. 23.*

Quoniam Calice? utique illo vase, quo ad bibendum utebantur, sicuti paulo ante panem acceperat, talem, quali utebantur ad manducandum, quorum autem calix iste accipiebatur? Utique ad usum proprium ipsi, qui est bibere, quid autem eo tempore, & illa regione bibebatur? Vinum aqua mixtum, ut ratio patriæ illius, & Traditio & scriptura docent, sed vinum hoc aqua mixtum, sacrum erat, an profanum seu usuale? dico iterum, omnino usuale erat cum accipiebatur à Domino. quis enim sanctificat, nisi Dominus? Usuale ergo erat & non sanctificatum cum accipiebatur ab eo, quale erat. An autem Dominus sic acceptum sanctificauit? id sequentia declarabunt.

Ego interim Domine mi & creator, gratias ago toto corde quod nos creaturas tuas tam misericorditer tractas, ut non solum pane nos recrees, sed etiam vario condimento. potus tam corporalis quam spiritualis: id enim nos Christianos docuisti, cum ipse ut sequitur gratias egisti.

§. 58. *Gratias agens. v. 23.*

Primo pro refectioe corporali iam percepta, 2. pro spiritali iam iam percipienda in Eucharistia, 3. pro dispositione ad futura mysteria. Quæ præmanibus habebat, dignaque erant veneratione tam inter sumendum quam imitandum in celebrationibus missarum, seu Liturgijs: & hoc ut discerent quidquid acciperent quidquid haberent Deo referrent semper, & ei gratias agerent maxime pro tantis beneficijs & mysterijs. An autem gratias agendo Eucharistice sanctificauerit hunc calicem, in medio relinquit D. Marcus, nam sequitur mox, dedit eis & biberunt ex eo omnes, nulla facta mentione verborum consecrationis. Quicquid autem huius sit,

Gratias & ego ago tibi Domine Deus noster redemptor animarum nostrarum, pro vniuersis donis & beneficijs tuis, maxime pro omnibus donis tuis cælestibus & terrenis, quibus nos dignatus es ad gloriam æternam promouere. Oro autem te pro inexhausta misericordia tua sana & salua benignus infirmitatem meam, laua, purga & emunda immunditiam, illumina cæcitatem meam, dita paupertatem meam, operi & tege nuditatem meam, ut te, Regem Regum, dominumque dominantium tanta cum reuerentia, contritione & dilectione, fide & puritate, illa humilitate,

E 2

illo

illo emendationis proposito honorem semper, quo amovtus & dona me-
reatur & poseunt honorari.

§. 59. Dedit ei. v. 25.

Decorum est, ut Coniva de Principis in mensa nunc haustum acci-
pant nec ante. Id elegantiae in ipsa Regis Regum maximi mensa se tuatum
video: & univertia etiamnum servat Ecclesia Catholica, quae in refectione
sacra, Calicem non rapit, non poseit vultus Hussitae, & Lutheranae
Calvinistae male morati homines, sed bene morati Catholici expectant,
donec Dominus Christus Pater noster, & sponsa eius Mater nostra Eccle-
sia offerant, pessime igitur morati sunt nostri utraquitate, qui non datum
calicem a Domino, rapiunt ipsi, & bibunt.

O Deus qui & factis & doctrinis nos erudisti mirabiliter, da mihi gra-
tiam & mores sanctos in humilitate cordis, ne te tua Ecclesia aliquo
tentem habere dignitatis vel iuris, quod tu non dederis. Non quaream
aliunde ascendere, sed per te ostium, solum intrare, apertente in hunc
orio, Vicario tuo in terris, qui claudit & non est qui aperiat, illi claudemus,
Ita fiat Domine, fiat.

§. 60. Et biberunt ex eo omnes.

Quidam Catholicorum opinantur hoc loco Evangelistam nostram,
licet hic dicat: *biberunt ex eo omnes*, antequam recenseret verba consecratio-
nis, nolle dicere quod ante consecrationem calicis biberint sed dicunt vo-
luisse, praeveniendo consecrationem, confirmare quod postmodum fa-
ctum est, omnes scilicet quotquot erant in mensa cum Domino bibisse post
consecrationem. (etiam Dominum Iesum Christum, etiam ipsum Iudam
proditorem) secuti Matthaeus ante consecrationem calicis refert Christum
dixisse: *Bibite ex hoc omnes*. Alij vero aduersus utraquitate idem verbum
vsurpant, ostendentes probabilitur Apostolos bibisse omnes, sed non con-
secratum, quomodo omnes communicati bibunt ablutionis calicem, & sic
eludunt furibilia & frivola argumenta Haeticorum de eo quod omnes debeant
bibere. Quicquid autem horum sit, Ecclesiae iudicio, Dominus adhortari vo-
luit omnes ut attenderent ad ea agenda quae ipsorum muneris essent, &
quae eis praeciperentur vel bono modo permitterentur, & id ego conabor
imitari.

O Fons indeficiens, quis mihi dabit de illo calice obedientiae tibi debi-
tae, uti de cisterna Beithlehem, quotidie purgari, lauari & ornari. Tu
Domine qui dixisti, *cibus meus est ut faciam voluntatem eius qui misit me*
Patris,

Patris, da mihi hanc aquam, & panem obedientiæ prius bene sumere, tunc dignus efficiat sumere super caelestem.

§. 6. Et ait illis: Hic est sanguis meus Novi testamenti qui pro multis effundetur. v. 24.

Hoc verbum siue de calice illo ex quo biberant antea omnes & Christus iam receperat, siue de eo ex quo bibituri essent, intelligatur, certe de contento in calice intelligitur in re & o, vt philosophi loquuntur. Hic est sanguis non vitulorum aut hircorum, non alienus sed meus, non veteris sed noui testamenti: vnde Paulus ad Heb. 9. *Christus assistens Pontifex futurum bonorum per amplius & perfectius tabernaculum non manufactam: id est non huius creationis, neque per sanguinem hircorum aut vitulorum: sed per proprium sanguinem introiit semel in sancta aeterna redemptione inuenta.* Vitulorum enim sanguis & hircorum atperus erat propitiatorius tantum, Cæremonialis, vacuus & inefficax, Christi autem hic sanguis plane delet & aufert peccata mundi: Hic sanguis non est sanguis ille re ipsa qui in veteri testamento spargebatur, sed significatione erat idem. Nam sanguis meus Novi Testamenti, reuera ad salutem populorum datur; quem sanguis Veteris Testamenti olim dandum præfigurabat. Est itaque hic exhibitum, quod olim præfiguratum est tot effusionibus, nempe vnicus matris meæ, videlicet integerrimæ Virginis filius, sanguinem meum in Cruce pro redemptione hominum fufurus, & vt eum nunc pro humani generis liberatione dabo, ita eum etiam ex nunc in altari pro hominibus offerendum ad consummationem sæculi trado; pro purgatione illorum qui eum admittere volent & fuscipient: quoniam vt caro mea in incontaminato utero Mariæ Matris meæ orra est, & postea pro salute hominũ tradenda fuit, ita etiam & nunc caro mea in incorrupta integritate Ecclesiæ augmentata ad sanctificationem fidelium datur; quia sicut faber aurum suum per ignem modo liquefaciens vnit & modo vnitum diuidit, ita etiam & ego carnem & sanguinem meum per sanctificationem spiritus sancti in oblatione nunc glorifico, & nunc glorificatum fidelibus vobis ad salutem distribuo.

O Infinita bonitas agnosco hic & amplector, grato animo hanc infinitam charitatem tuam erga me electosque omnes seu fideles, qua parasti nobis mentam pretiosi corporis & sanguinis tui aduersus omnes qui tribulant nos; & gratias ago pro vniuersis beneficijs mihi illisque collatis ac conferendis in æternum. Agnosco & detestor ingratitude meam tantam erga te atque ex animo doleo. Tu ingrato & inutili seruo tuo, ignosce, obsecro omnia peccata mea Deus meus, spes mea, amor meus & omnia.

Quid nunc retribuam tibi pro hoc salutari viatico noui testamenti, & pro omnibus quæ retribuisti mihi me ipsum & omnia quæ de manu tua accepi. Suscipe me in sacrificium & secum perpetuum: totus tuus sum, eroque semper sicut tu totus meus esse dignaris. Tu es erisque Deus cordis mei & pars mea Iesu in æternum. Utinam omnia mea desideria, verba, opera tota vita digna fuissent, & deinceps digna forent in odorem suauitatis conspectui tuo offerri.

§. 62. Qui pro multis effundetur. v. 24.

In Veteri Testamento sanguis vitulorum typicus etiam effundebatur; nam scriptura narrante Moyses dimidia parte sanguinis victimarum perfudit altare, quasi ipsum Deum; reliqua parte asperxit populum dicens: *Hic est sanguis foederis sive testamenti quod pepigit Dominus vobiscum.* Exod. 24. Ad hoc alludit Christus dicens: de sanguine suo: *Qui pro multis effundetur.* bene figuræ rem subiiciens. 2º. quia est legatum nouum & admirabile quod præbet nobis ius ad æternum hereditatem. Confirmatum est hoc testamentum, & legatum, morte Christi interueniente. Dicitur autem effundendus sanguis *pro multis*, primo pro omnibus hominibus, quia etiam omnes sunt multi, quo ad sufficientiam vt omnes eum possint sibi applicare ad salutem suam si velint: secundo non pro omnibus sed pro multis quo ad efficaciam, videlicet pro ijs qui sibi eum applicabunt, quales sunt vocati ad Ecclesiam & in eam ingressi per baptisma &c. media.

Noui & ego Domine indignum me qui particeps fiam immaculati corporis & sanguinis, pretiosi & reus sum & iudicium manduco & bibo non diiudicans Corpus & sanguinem tuum Christe Deus meus, sed tamen etiam scio quod pro me sanguis tuus sanctus effusus est. itaque in orationibus tuis victus ad te venio, qui dixisti: *Qui manducat meam carnem & bibit meum sanguinem in me manet & ego in eo.* Miserere ergo Domine nec traducas me peccatorem, sed age mecum secundum misericordiam tuam & fiat mihi hæc sancta mysteria in medelam, in purificationem, in illustrationem, in antidotum, in salutem & sanctificationem animæ & Corporis, in actionem omnis imaginationis & actionis prauæ efficacique diabolice, quæ secundum sensum in membris meis operatur: sint in fiduciam & dilectionem quæ tendit in te, in emendationem vitæ & securitatem, in augmentum virtutis & perfectionis, in consummationem mandatorum, in spiritus sancti Communionem, in viaticum æternæ vitæ, in defensionem acceptabilem apud tremendum tribunalium, Amen.

§. 63. Amen

§. 63. Amen dico vobis quod iam non bibam de genimine vitis vsque in diem illum cum illud bibam novum in regno Dei. v. 25.

Ut excitaret ulterius ad audiendum se & credendum, quæ dicturus erat, præmittit hic verbum. Amen in signum certitudinis verborum suorum, quod ab illa hora qua cum discipulis suis communicavit in Corpore & sanguine suo sub speciebus panis & vini, non amplius bibiturus sit vinum de vite etiam in summis suis angustijs, sudoribus, agonijs, & morte; quod verificatum est; nam aceto potatus est in extrema agonia in Cruce, & myrrharum vinum cum dare debebant Iudæi fellis potum ei obtulerunt: post resurrectionem vero cum discipulis comedit ut clare docet scriptura, ad ostendendum, quod idem ipse esset qui passus est, at quando biberit novum vinum, vel genimen vitis, non ita clare videmus, nisi dicamus tunc eum bibisse quando Apostoli Liturgiam seu Missam faciendo biberant vice Christi, cuius vice sacrificabant, & ideo novum, hoc est novo quodam modo, ut pote alieno ore.

Domine, quam ubique temperans fuisti ad nostram doctrinam in verbis, factis, cibo, potu, ante mortem, in morte, post mortem! erubesco ante te mente reuoluens modestiam tuam, & temperiem, meam vero intemperantiam & vitia tuis virtutibus opposita; Ego cum imminet ieiunium, præmitto Bacchanalia; cum est laborandum, me præmunio largo haustu: ut autem contra renuntias genimini vitis & non vis bibere modicum instante tam graui passione. Sanctus Deus, Sanctus & fortis miserere mei.

§. 64. Et hymno dicto. v. 26.

Post salubrem cænam & multa documenta Apostolis data in fine cæna surrexit Christus, & oravit Hymnum Trium puerorum, ut habet Ecclesie Catholice traditio Sacerdotalis, quæ vero Apostolis prolixè commendauerit, dixeritque, copiose S: Ioannes capite 14. 15, 16. & 17. quæ si singulatim essent enarranda, omnino magnum exigerent Tractatum, summa eorum est, ut fortes sint discipuli, & prudentes, & maxime ut inter ipsos regnet caritas, ad quæ obinenda, Deo patri eosdem commendat. Egit ista Dominus post cænam: Illud enim tempus est quo maxime lingua in omne vitiorum genus fertur, effranis ac præceps, cum animus vino incaluit, cum epulis mens grauis velut sopitus auriga demissis habenis linguam patitur exorbitare qua velit. Ad conuiuialia igitur colloquia suo sermone moderanda Christus & tam diu locutus est, & loqui Apostolos suos docuit; & in ipsis omnes eorum posteros, edocere, intendit; laudabiliter igitur

igitur ij faciunt religiosi ceterique, qui absolutis prandijs ac cœnis; de-
bus pijs ac spiritu promouentibus ad horam colloquuntur ne somno se
dedant refecti, vel inepto sermone.

Domine Deus verba vana, verba noxia, verba impia longè fac à nobis
maxime cum cibo & potu reficimur aut refecti sumus, tunc enim lin-
gua est agilis ad malum.

§. 65. Exierunt in montem Oliuarum. v. 26.

De cœnaculo prandij illo & strato, omnibus relictis in eo, non utrius-
dam faciunt sublecta aliqua te post valedictionem hero Domus honeste
factam, è portis ciuitatis Hierusalem exierunt ad montem non supra mon-
tem sed ad decliue & vallem montis oliuarum vbi florentia prata, & riuus
Cedron perfluit, & hori amœni, vt in ijs. caperetur à ludæis secundum
nostrum hic Adam, & dilueret pœnam, & peccata, primi Adam patris
nostri, qui & ipse in horto fuit sed valde dissimili modo se gessit. nam in eo
& peccauit & captiuus factus est diabolo. Christus autem obediuit ad
mortem, & libertatem omnibus comparare cepit. O egressum considera-
tione dignum, quo exibat Christus de cœnaculo & introiuit in hortum. Exi-
uit ergo quasi ad amœna paradisi, vt quia primus homo in ijs per inobedi-
entiam omnem amiserat libertatem, ipse eam restitueret per obedi-
entiam patri: ergo in amœnis paradisi per Adam morbum contraxit mundus,
& in ijsdem salutem recuperauit per Iesum Christum Dominum nostrum
vnde bene exiuit ad montem oliuarum; hoc est omnis miserationis, vt do-
ceret passionem suam esse opus infinitæ misericordiæ, & suauitatis, quæ
bem terrarum implet oleo lætitiæ & salutis.

Vtinam Domine Deus noster cum eximus vel domo vel ciuitate, dis-
gantur viæ nostræ ad custodiendas iustificationes tuas, vnde in eis
verecundamur quod sapius non modo nullius momenti causa foras egre-
si fuimus: sed etiam cum graui animæ nostræ detrimento, quando cum
finem exiimus vt pedes nostros in cœnosis peccatorum semitis inquie-
remus: te igitur suppliciter rogamus Domine Deus vt nos deinceps con-
serues ne offendamus in vijs huius vitæ innumeris plenæ periculis. neue ab-
ducamur occasione cuiuscunque rei, quam vel viderimus vel audierimus
semitis mandatorum tuorum, sint egressus & regressus nostri ad tuam
gloriam proximique salutem tecum conficiendam.

§. 66. Et ait Iesus omnes scandalizabimini in me in nocte ista. v. 27.

Scandalizari vero contingit, cum quis occasione aliunde accepta
ritualiter

ritualiter corruit. hoc autem dupliciter accidit, actiuo scandalo & passiuo. Actiuum scandalum præbet: seu scandalizat aliquem propriè qui facit ut ruat proximus in peccatum maximè mortale ex dicto vel facto suo malo, & hoc est propriè ei inferre nocementum ex parte animæ, pugnans contra charitatem proximi, ideo talis efficiens alterius ruinam, si facit hoc ex intentione siue aduertentia, semper peccat mortaliter, etiamsi dictum vel factum quo alius ruit non esset de genere peccati mortalis. Et sic Christus non scandalizauit vnquam vel dicto vel facto aliquem, quia omnia in charitate perfectissimè operatus est, nec inuentus est dolus in ore eius. Passiuum vero scandalum præbetis, qui nec intendit ruinam proximi sui aliquo facto, nec malum agit, unde ad ruinam proximus perueniat, operatur tamen bene, unde proximus sua propria malitia facit male, & hoc modo in Christo multi scandalizati sunt, nempe passiuè, ex eius bene actis, passione &c. quodq; se sinat ita capi, ligari, tormentari, crucifigi cum sit Deus & omnipotens quæ opinabantur discipuli non conuenire Christo, vnde paulatim cogitabant, apud semetipsos, si hic esset Christus Deus verus Messias, vti docuit, non se sineret ita ludibrio haberi ab omnibus, & capi & trudi, flagellari & coronari, ac denique crucifigi, hinc ab ipso deficiebant, eius conortium fugientes, dubitantes de eius doctrina, omnes excepta fidelissima Maria Matre eius, in quâ solâ illæsa mansit fides & fidei externa professio permanit tempore passionis Christi, in cæteris saltem externa professio ad tempus breue defecit.

Domine Deus omnipotens, neminem volens perire, obsecro te, ut ita me geram, ne vnquam sim proximo causa ruinae, sed si contingat me bene agendo esse occasionem scandali passiuè semper de eo doleam & contrister, vti tu contristari solebas.

§. 67. Quia scriptum est percutiam pastorem & dispergentur oves. v. 27.

Notandum Christum sæpe tum ad confortandum Apostolos & fidem eorum utpote Iudæorum, quibus scripturæ erant creditæ, tum ad eos excolendos ad futurum Apostolatum citasse prophetas, & eorum dicta, ut quando euenerint, eorū recordarentur, quod impleri debuerint, vnde quia vti Pastor bonus animam suam dare volebat pro ouibus suis, & quidem illa nocte initiū facere, præuenit discipulos admonendo quod ipse vti Pastor animarum nostrarum dirè percutietur, & ex hoc oves dispergerentur, Apostoli scilicet & credentes in eum: quod factum est mox in captione Christi.

Ave Iesu Pastor bone, valde à Deo, & hominibus, & diabolo, sed valde diuersos ob fines percusse. iam ostendis te esse bonum illum pastorem,

F

storem,

storem, qui animam suam dat pro ouibus suis, nam corpus paulo ante cum sanguine iam dederas in oblationem aeternam. Deus meus audiens te dicentem quod dispergentur oues, valde contremisco, ne etiam ego aliquando dispergar, vel si non ego, saltem timeo pro fratribus meis qui toto orbe terrarum in Asia, Africa, America & Europa diffusi, multa patiuntur saepe suis pastoribus & Episcopis vel percussis in ore gladij, vel captiuatis, vel relegatis, vel omnino exterminatis, quomodo in septentrione factum videmus & dolo eorum qui haereticas doctrinas inuidentes, saecularibus Magistratibus dulces illecebras bonorum Ecclesiasticorum in dotem dederunt. Auerte obsecro Domine dispersiones illas & sana contitiones Ecclesiarum tuo pretioso sanguine fundatarum.

§. 68. *Sed postquam resurrexero precedam vos in Galilaam.* v. 28.

Pius Dominus ubi desolationem exposuit, confestim consolationem adiecit, & quos mentione fugaverat, nomine collectionis futurorum animat, docendo quod pastor percussus fortius ad ouium custodiam resurget, & indefectibiliter post haec non caturus procedet. Et quidem in Galilaam, ut intelligamus ob peccatum graue Iudaeorum, & ingenitam tita passionis porro & gentibus aperiendum regnum caelorum.

O Deus benignissime miserere mei, o rex gloriae propitius esto mihi peccatori, per ingenitam bonitatem tuam ignosce mihi quod vnquam rectitudine sanctorum mandatorum tuorum auerti cor meum, sequens prauam voluntatem meam ad peccata tua pertrahentem, & abiciens deferens sanctam voluntatem tuam me ad virtutum studia inuitantem. Quomodo o Deus meus tam corde caecus esse potui ut me vel ad momentum auerterim a summo bono, unde mihi salus omnis & bona cuncta proueniunt, & ad terrorem caduca labentia me conuerterim, ex quibus non minima & omnis miseria ad me redit!

§. 69. *Petrus autem ait illi: etsi omnes scandalizati fuerint, sed non ego.* v. 29.

Quid agis Petre? An veritati repugnas? nescis quomodo modo caena nolentem lauari correxit? non meministi, quoties alias impegisti? sed video tu praecipue exerceris inter Apostolos, quia te Dominus ad maximum munus delegit, in quo tibi opus erit ingenti rerum experientia & circumspecta, ut omnium fidelium sis vice Christi in terris pastor.

Gratias tibi ago Domine Iesu, quod cum nobis pastorem animarum tuas vices agentem dare voluisti, eum uti Moyses Iosue famulum suum praerexercitasti ad omnes casus humanos & in virtute mirabiliter solidasti.

lidasti. Libenter ego me illi, & successoribus eius Pontificibus Romanis subijcio, quia quod in primo Vicario tuo fecisti, credo in cæteris à te non prætermitti experimentum. pascant illi ovæ, qui sic sollicitè pascuntur à te Domine.

S. 70. *Et ait illi Iesus: Amen dico tibi, quia tu hodie in nocte hac priusquam gal-
lus vocem bis dederit, ter me es negaturus. v. 30.*

Agnosco medicam cælestis medici manum, agnosco Magisterium, ignorantem erudit, errantem corrigit, præsumentem de se humiliat, antidota morbo apta componit. quid dicam aliud nisi illud? quam bonus Israël Deus! & sane credo quod sicuti cum S. Petro egit Dominus ita cum quolibet homine ad rationem protracto indies agat monendo, terrendo, vocando, &c.

O Domine quid est homo quod memores eius, aut filius hominis quia reputasecum? homo vanitati similis factus est. vnde, circumvagans noctes & dies quærens donec inuenias eum & ducas in ouile tuum sanum & prudentem, donec agnoscat te pastorem verum animæ suæ: tangis montes & fumigant, fulguras, coruscas, dissipas, emittis sagittas verborum tuorum, & conturbas eos, donec liberet eos de aquis multis & de manu filiorum alienorum, quorum os loquitur vanitatem, & dextera eorum dextera iniquitatis: Venite ad pastorem vestrum oves errantes, venite peccatores. Venite vos etiam plus æquo de vobis vestrisque virtutibus sentientes, alium sapentes vestraque in fortitudine confidentes. Videte ne quando Christum ideo negetis, quia non fatis vestræ infirmitati timetis. Venite & alieno docti periculo, in Petro negante confirmamini. quid egit? quousque prolapsus est? quid eum illum huc impulit? Ter, gradu quodam, superbe præsumptus est, ter fœde de gradu labi permissus est, & primo quidem negando simpliciter, deinde cum periurio, postremo cum detestatione: atque ideo ter postea rogatus, toties se dominum amare confessus est. Venite Pelagiani qui solis naturæ viribus putatis nos sufficere ad merita regni æterni, venite semipelagiani, qui etsi gratiam necessariam agnoscitis, tamen aliqua parte euacuatis. Discite in Petro & præuenientem & comitantem & prosequentem esse necessariam, veruntamen ita, vt gratia nec cogat arbitrium vt vult Calvinianus, nec necessitet, vt vult Iansenista, nec infallibiliter gratia posita opus bonum sequatur, sed libere. sic in Schola S. Petri discentes, vos bene profecisse ostenderis. Denique erigimini pusillanimes & statuite in hac petra pedes vestros, videtis vt propterea Iosue noster Iesus Christus lapidem hunc grandem in Ecclesiæ sanctuario erexit in titulum, ne vnquam

vlla occasione Dominum abnegetis: vosmetipfos potius abnegate vt Christo digni inueniamini.

§. 71. At ille amplius loquebatur. v. 31.

Familiaze naturæ corruptæ vitium in homine, etiam hic apparet perspicue in S. Petro, non placet ei cedere, iudicium flectere, est inter eos, qui nolint ingenio cedere. & quæ obsecro causa est, cur aliqui nolint se humiliare, subijcere, cedere, tacere? quia sciunt & considerant suâ excellentiam, dignitatem, nobilitatem, doctrinam, fortitudinem: & in his se speculantur velut in regno suo: inde inflantur, irascuntur, indignantur, contemnunt alios, præsumunt de se; vt hic Petrus, qui ex hoc vase amplius loquebatur, & sicuti olim Pharaos suæ potentia innitens confidenter admodum clamabat, *Persequar & comprehendam, diuidam spolia, & implebitur anima mea, euaginabo gladium meum, interficiet eos manus mea: sed continuo tamen huius confidentia vanitatem contrarius euentus probauit, quando, Flauit Spiritus & operuit eos mare, submersi sunt quasi plumbum in aquis vehementibus.* Sic contigit nostro hic Prælato, & Ecclesiæ Catholice Duci Petro qui loquebatur præsumptiue amplius quam decebat contra Domini mentem & verba, *Flauit enim Spiritus Ancilla ostiaria, & operuit eum mare tentationum, & submersus est quasi plumbum siue graue adiuuans casum suum in aquis vehementibus peccatorum, mendaciorum, negationum Dei viui, & iuramentorum.* Melius sane fuisset tacuisse, quam male & præsumptuose locutum. nam pœnitet locutum fuisse sæpe, tacuisse nunquam: quam postea longa pœnitentia calidissimis lacrymis ablaere fategit Petrus.

Quid iam hinc discas, quid suges anima mea de Petra ista? sugunt ad venenum cum hæreticis qui ista audientes de eo, eundem contemnunt dicentes: clauis Regni cælorum perdidit, qui Dominum cælorum sic negauit. Ego eum non perdidisse dico, quas nondum acceperat, sed pœnitendo disposuisse, vt eas impetraret. Etiam hoc disco, donum magnum Dei esse, si Dominus dedit alicui linguam eruditam, vt sciat quando oportet loqui: quia etiam stultus si tacuerit, sapiens reputabitur. & *Homo sapiens tacebit vsque ad tempus, ideo sancti Domini qui sciebant, quod voci hominis plerumque peccatum adiungitur, & initium erroris humani est sermo, amabant tacere: denique Dauid sanctus ait, Dixi, custodiam vias meas, vt non delinquam in lingua mea.* Sciebat enim & legerat diuinæ esse protectionis, vt homo à lingua sua stagello absconderetur, & à conscientia sua testimonio. Verberamur enim vocis nostræ verbere cum loquimur ea, quorum sono cæditur animus noster, & mens confauciatur, ideo dixit: *Custodiam vias meas, hoc est tacito*

racito cogitationis præcepto indixi mihi, vt custodirem vias meas: alia enim tant viæ, quas debemus sequi, alia quas custodire. Sequi vias Domini, custodire nostras ne in culpam dirigantur. potes autem custodire, si non cito loquaris, lex dicit: *Audi Israel Dominum Deum tuum*, non dicit loquere sed audi, ideo Eva lapsa est quia locuta est viro, quod non audierat à Domino Deo suo. Prima vox Dei dicit tibi. *Audi*. Si audias custodis vias tuas & si lapsus es cito corrige. *In quo enim corrigit junior viam suam, nisi in custodiendo verba Domini, Tace ergo prius & audi & non delinques in lingua tua.* Graue malum vt aliquis ore suo condemnetur. Ergo Iesu custodiam vias meas, vt non delinquam in lingua mea, solum silentium enim rationem non reddit in iudicio, nisi loqui debueris & tacueris sciens officium tuum.

§. 72. *Et si oportuerit me simul commori tibi, non te negabo. v. 31.*

Chrysostomus putat Petrum prædicta verba dixisse ambitione, arrogantia, iactantia. accusat ergo eum in hoc facto tripliciter. primo quidè quia Christo contradixit aperte & quasi arrogans, plus sibi ipsi credidit quam Magistro suo. secundo quia aliis discipulis se prætulit tanquam in amore magistri sui feruentiorem, & in fide firmiter: iudicare autem seu æstimare se, cæteris meliorem pertinet ad arrogantiam, & similiter ad Pharisei iustitiam dicentis, *Non sum sicut ceteri hominum.* tertio autem quia torum sibi imposuit quasi nimis de se ipso confidens, Iesus si dixisset. Spero per Dei gratiam nunquam scandalizari, aut te negaturum, aut amouendum à te siue in vita siue in morte. Sane ea ratione non peccasset superbia, quæ est inordinatus appetitus propriæ excellentiæ & denominatur ex hoc quod per voluntatem aliquis tendit videri id quod non est & est supra se: Alij humano affectui, & formulæ loquendi amicorum vulgari adscribunt dicta Petri. Ego Iudex in hac causa sedere nolo, cum ne quidem Sinuessanum concilium plusquam ducentorum Episcoporum in causa S. Marcellini Papæ, postquam thus Diis falsis obtulerat, iudicare voluerit, sed supremam sedem à semetipsa iudicandam dictauerit.

Reueor & honoro te S. Petre, apex Apostolorum, iudex Ecclesiæ, deosculor pedes tuos quia te Christus super cæteros dilexit, etsi ad horam lapsus es, externam confessionem Christi dimittendo, internam tamen fidem non deseruisti, sed lachrymis confestim prodidisti, locutus es verbum in excessu mentis, & caritatis, nondum à Spiritu S. confirmatus, ignosco casui tuo, vt ignoscas casibus meis, qui tenes clauis regni,

§. 73. *Similiter & omnes dicebant. v. 31.*

Dicebant omnes, sicuti Petrus, quid mirum erant homines uti Petrus, & vel sic ab ipse eo sentiebant, vel decorum putabant, si sic cum eo, qui erat Princeps eorum designatus sentirent, prius ex eo conicio, quod & ante hæc simile verbum locuti erant: Eamus & nos moriamur cum ipso, sed vana fuit præsumptio, quæ nixa non fuit, protectione diuina: quia omnes tandem relicto Christo fugerunt: contigit illis quod aliis hominibus & nobis ipsis, qui promptissime dicimus, addicimusque; sed raro quod diximus recte efficitur, cum loquimur operis difficultatem non pensamus, cum ad agendum venimus, materia tractandæ pernicitiam & rebellionem experimur. Bene, uti sacra narrat, historia Regū, Regi Syriæ Benadad multa de se iactanti & pollicenti Rex Israel dixit. Non gloriatur accinctus aq̄ue, vt distindas, quasi diceret, donec manus applices prælio, noli victoriam tibi polliceri, quia varius est belli euentus. Sane dum in hoc infirmo ac mortali corpore nostri erga stulo anima commoratur, semper perseuerat bellum, & casus incerti nos grauant, quia vt inquit Apostolus, caro concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem: vnde minime de sua iustitia & sanctitate & fortitudine gloriari debes, sed solum Deo fidere & eius fauori & auxilio inter spem & timorem inniti.

V*Tinam sapuissent & intellexissent hæc omnia boni & fideles discipuli, præuenissent in maturitate & clamassent ad Dominum, Salua me perimus: & ne nos inducas in tentationem, sed libera nos à malo arrogantia, iactantia & præsumptionis. Docemur ergo formidandum esse homini à suis met perturbacionibus, nam si postquam amorem Christi Domini nobis præ omnibus proposuerimus & vigilauerimus, ne nostræ passiones licentius exterrantur, adhuc tristitia angamur, iracundia vexemur, vana gloria efframur, amore captiuemur, tædio & mœrore conficiamur, dicamus in omni opere nostri aggressionem, Deus in adiutorium meum intende, Domine ad adiuuandum me festina, nimirum ut tibi, ô Deus, sit Gloria, nobis autem operis boni utilitas.*

Deus, Deus meus ad te de luce vigilo, video nihil solidi me agere, nisi tu Deus mihi ad sis, mecumque labores, hoc decretum meum, si quando contempse non renouo, nunc paciscor, me ab illo nolle recedere; sed continenter tuam opem flagitare.

§. 74. *Et venit in pradium cui nomen Gethsemani. v. 32.*

Postquam Dominus scandalum discipulorum prædixerat, & eorum animosum perceperat responsum, prudenter conuertit se ad orandum pro ipsis

ipsis, vt creditur. Deum patrem ne deficiant omnino in fide, spe & charitate: & locum orationis describens Euangelista nominat villam Gethsemani ad radices montis Oliueti: interpretatur autem Gethsemani, vallis pinguium siue pinguedinum, in qua erat hortus aptus orationi & recollectioni; illic ergo ingressus Christus tanquam in campum certaminis contra Sathanam, mortem, infernum, abiit in hortum vt satisfaciat pro crimine in horto commisso, vt vbi mors orta est ibi oriatur & vita; & vbi Adam primus est deuictus à diabolo ibi superetur iam diabolus ab Adam secundo.

Domine Deus, mundi Saluator, nescio quid aptius pro inchoando redemptionis negotio potuisses agere, quam inchoare ab horto & villa, pinguium valle, vt nimirum vbi ceperat iniquitas contexi, eadem inciperet dissolui; sic à cogitatione inchoatur à nobis peccatum, & in cogitatione adhibetur etiam primum remedium, vere tu es Saluator mundi, qui vulnera nostra curas ex fundamentò.

§. 75. *Et ait discipulis suis, sedete hic donec orem.* v. 32.

Indubiè locum certum in horto monstrauerit discipulis suis, cum ista dixit: Vidè autem hic anima mea & considera vultum benignum Domini, & modum eius agendi humanissimum, non soles tu sic agere magnis rebus instantibus, tunc turbaris, nescis quid dicas, aut agas: tunc familia tota, increpatur, & innocens, quæ non peccauit, luit. Dominus autem tuus ait mitissime: *sedete hic donec orem.*

O Vere Saluator non solum patièdo, sed & exemplo prælucendo, mitiga obsecro in me & omnibus qui alijs præfunt vehementiam perturbationum, vt cum suis filiis parentes, cum famulis Domini & Dominae, cum subditis suis superiores mansuere agant, efficaciter quidem sed & rationabiliter, potenter, sed & clementer, non vt cum brutis, sed vt cum imaginis diuinæ consortibus, quia iustus etiam nouit animas iumentorum suorum.

§. 76. *Donec orem.* v. 32.

Diligenter attende, anima mea, quid agat dicatque Dominus tuus, dum te & omnes redimere aggreditur vt videas quomodo ille dissoluat colligationes iniquitatis, quas Dæmon contexit super genus humanum. Non solum dixit familiae suæ mansuetissime *sedete* sed & adiecit *donec orem*: Venit mihi in mentem, quod gentilis sapiens, suavit alphabeti literas itato esse recitandas antequam percuteret, hoc dictum scholæ mirantur:

Definite:

Definite obsecro mirari sapientem istam, ecce alium habetis sapienterem, ille dicit in occasione passionum de oratione, & præit exemplo.

Redemptor Hominum placet mihi tuum consilium, amplector illud obsecro igitur te, vt & mihi & omnibus Christianis donec spiritum istum, vt in perturbationis initia delati, inhibeamus nos donec orauerimus dicamus sollicitantibus affectibus nostris, dicamus & alijs: Expecta me donec orem, sic certe fiet, vt multa vel omnia sanius agantur.

§. 77. Et assumit Petrum & Iacobum, & Ioannem secum. v. 33.

Solent illustres personæ, vti Reges & Principes, quando in aduersa inciderunt, suæ Maiestatis non obliuisci, nec quantavis aduersariorum instantia indecorum aliquod admittere sponte. Video illam decentiam etiam in Salvatore meo obseruari in tanta afflictione sua quantam nemo hominum habuit, decori non obliuiscitur. erat Pontifex & Episcopus animarum nostrarum, ecce clerum minorem, maioremque sibi adhibere, vti decebat, in sacro ministerio & suis locis ordinate non omittit.

OPulchra mentis in Christo serenitas! vocamus Principes Regum & Imperatorum sanguine ortos, ob hanc mentis eorum indolem serene-
nissimos (& bene facimus, communiter enim eiusmodi in eis est mens, præ cæteris plebibus) quo igitur nomine te Christe appellabimus? quam Super-
serenissimum, vti etiam diceris Rex Regum & Dominus Dominantium. Per tuam igitur illam serenitatem oro te suppliciter ut mihi & cunctis qui alijs præsentibus eiusmodi serenitatem mentis largiaris, quæ ad officium ne-
cessarium ritè administrandum necessaria erit.

§. 78. Et cepit pauere & tædere. v. 33.

Cæpit pauere naturali vi ob mortem acerbissimam, ignominiosissimam præforibus aduenientem, apprehendendo probra, sputa, colaphos, irrisiones, acculationes, & alapas, vincula, flagella, contumelias, & terrores super se iam iam venturos & inter hæc spineam coronam, purpureum pali-
lium, arundinem seu sceptrum illusorium, Crucem, clauos, fel, acerum, & lanceam quibus vsque ad mortem iustus pro iniustis innocenter, & crude-
liter affligendus erat, & ideo tædere cæpit secundum hominem id est de-
solari, siue esse absque solatio & recreatione aliqua in negotio tam arduo
tam duro, super martyria omnium Martyrum in se perficiendo, & quanto
magis appropinquabat passioni & circumstantijs tanto magis ac magis
pauerebat, tædebat, & tremebat, ita vt dubio procul fuerit miserabilis aspe-
ctus eius, ex angustia partium animæ & corporis, eo quod vultus palleret,
pectus

pe & tu palpitaret, langueret corpus, oculi maderent, in summa, tristitia vndique obsideret, & circumvallaret animam eius? Quid hoc mi Iesu, bone Iesu, fortis Iesu, itane Filius Dei, Deus constitutus es, vt paucas mortem & tædeat te exequi, quod tanta cum gaudio & voluntate patri obtulisti, promissisti firmiter, incepisti alacriter pro mundi redemptione, hominum salute, patris gloria? quid dicam hæc videns! si Deus pauet, si tædeat; ego homo quid agam? quid mihi spondeam in aduersis? quid in lecto doloris? quid in lecto mortis? Non miror iam aliquos homines ad denuntiationem subeundæ mortis ita conturbatos fuisse, vt mentem & rationem perdiderint. sed quid agam?

Deus meus spero quod illa tua tristitia, tuus pauor, tuum tædium sint morbi mei quos tu sanissimus suscepisti in te, vt sanares in te, vt in me oriretur sanitas, & cum tempus illud pauoris, & tædij & angustix aduenerit, spero quod misericorditer me confortabis, sicut multos martyres effecisti lætos & exultantes. Ita spero, ita oro per te & propter te, miserere mei in hora mortis meæ.

§. 79. *Et ait illis: tristis est anima mea vsque ad mortem. v. 34.*

Timent homines aperire suam miseriam: depauperatus est vir honestus, sustentat se pane tribulationis, ne emanet ad notitiam hominum infelicitas sua. peccauit homo peccatum quod admissum horret, erubescit cõfiteri. Habet morbū paulo vt sibi videtur inconvenientiorem, timet aperire & ostendere medico. sic agit omnis homo, si tamen homo sit qui sic humaniter agit. At in Christo Dño meo, & Deo meo, lōge aliter video: ille dicit: Tristis est anima mea vsque ad mortem. homo meus, interrogatus qui sibi sit, responder bene & belle, cum sibi sit male, & pessime, Christus sponte fatetur miseriam suam. Homo corruptus ne quidem coactus & stimulatus.

O Deus quantum distat via tua à visis nostris, nos dolemus, & sanitatem iactamus, sentimus miseriam & simulamus abundantiam, sumus pauperes, & libenter videmur diuites; sumus insensati, & volumus prædicari inter sapientes. Perge Domine Iesu, apponere vulneribus nostris medicinam. Tu enim os nostrum, dolet in corpore tuo pes, & os dicit, mihi maie est. Male est visceribus, os amaritudinem potionis haurit. Hoc demum est saluatorem agere, Dignus es itaque agnus, qui occisus es accipere diuinitatem, & honorem & gloriam & virtutem in sæcula.

§. 80. *suffinete hic & vigilate. v. 34.*

Quomodo quæso sustinebant, & quid? an Dominus aliquod onus à se

G

ia

in eos transtulit? Nescio quid dicam, nisi, ipsi sibi onus erant, quod iam Domino portabat, optabatq; ne se amplius grauarent. est enim onus dupliciter grauans, quando & grauatur pondere, & molestat inquietudine. credam igitur hoc Dominum commendasse, ut sustinerent se, nec afflicti onus auerent noua accessione. sed & magnum video discrimen inter adhortationem Domini ad minorem clerum & plebem, atque ad Prælatos, illis dicit: sedete hic donec orem: his autem sustinete & uigilate.

O Anima mea quoties audis tibi acclamantem pium Iesum, de te & salute tua sollicitum, *sedes, sustine, & uigila*, sede contenta tuo munere & uocatione; sustine tentationes varias à te ipso, à carne, mundo, diabolo, inimicis, foris & intus, & amicis quos putas secundum hominem (inimici enim sunt hominis domestici eius) & uigila ne cum te laetauerint peccatores, consentias; sed uigila tibi & accurre ad Deum tuum, unicum asylum uictoriæ, & dic Iesu Christe Domine Deus noster, hostis irruit, qui nisi tu subuenias, facile nos & actu suo fallat, & uiribus prosternet & saeuitia delinabit: sed si tu uel procul appareas, qui illum fregisti solo aspectu tuo, perterritum fugabis dignare nos in tutelam tuam recipere, infantes, inuidentes, imbecilles, imperitos ne nos tam truculenta bestia & immanis fera decerpatur.

§. 81. *Et cum processisset paululum procidit. v. 35.*

Solent qui pauore aliquo aguntur ad notos se recipere, ab illis agere se parari, tenaciter eis adhærere: At Christus qui humanam infirmitatem & pauorem mortis ultro assumpsit & sustinere uoluit, non affigit se carissimorum suorum lateri, sed ab eis recessit, quantum est iactus lapidis, uelut docet euangelista, erat tamen hoc Christi constantiæ & generosiæ paululum, nisi irruens in eum angor, sponte relaxatus & sauire permissus, Dominum prostrauisset.

Ecce anima, detracta est in terram gloria Dei, splendor paternæ gloriæ, & qui portat omnia uerbo uirtutis suæ. certe grauis res est peccatum, quod tantam potest deicere fortitudinem in terram. Quid igitur facies? amabit adhuc iniquitatem? diliges imprudentiam? uis adhuc operam dare uoluptati illicitæ? uis uecorditer, quæ non sunt timenda, timere? Absit Domine, Absit, ut addam onus oneri tuo, Maledictum peccatum, & uoluntas proa ad malum hoc, quod Dominum in terram deiecit.

§. 82. *Procidit super terram. v. 35.*

Non ei satis est genua in terram orando flectere: sed etiam diuinam uoluit faciem in terram prosternere profundissima humilitione, quasi ob-

licus se filium Dei esse, seq; illum esse coram quo seniores viginti quattuor in facies suas cadant & adorent viventem in sæcula sæculorum: sed quia hic peccatorum omnium personam gerit, & illa expianda in se suscepit, quasi non foret dignus videre altitudinem cœli præ multitudine iniquitatis humeris suis incumbentis, in terram cum confusione deprimitur. aperte quoque declarat quam sit onus graue peccati cum quo ruit Lucifer è cœlo in abyssum, ita vt hoc onus cœli quasi ære fusi secundum prophetæ dictum, sustinere non potuerint: quod & nunc adeo grauat filium Dei, vt cum in terram prosterнат, tunc *supra dorsum eius fabricauerunt peccatores, & iniquitates eorum supergressa sunt caput eius*, ita vt illud incuruare cogatur, & ponere in puluere os suum, *si forte sit spes*. Christus ergo omnium peccatorum personas induens ac sustinens, fœdior hirco illo scripturæ proiectio, maledictis conspuationibusque saturo tunc voluit apparere in deserto.

O Deus, ego & mei similes debemus procidere super terram, & facies nostras abscondere, & ecce nos extento collo ambulamus, nos comimus, nos peccimus, nos flectimus & nescio quæ non agimus! Ah quantum distamus à te Domine! orandum est nefas esse credimus vel genua flectere in terram, puluinos quærimus, chirothecas subijcimus, terram odimus, & cum iam tali apparatu ad genua peruenimus magna necessitate, vnum eorum nobis saluamus, alterum Domino Deo molliter mancipamus, pudet me mei, cum te Domine ita procidentem in terram contemplor, illud tamen me recreat, quod in ea sum ecclesia in qua multa millia te Domine æmulant, & in terram orando procumbunt, & ponunt in puluere os suum, ex quo agnosco in ea esse spiritum tuum.

§. 83. *Et orabat, vt si fieri posset transiret ab eo hora. v. 35.*

Quid oras, mi Iesu, vt hora hæc transeat? an ignoras ô benignissime redemptor patris tui decretum? non vt filius Dei in consilio Trinitatis altissimo fuisti vbi de passionis tua, morte & hora tractatum, conclusum & per te ex ardentissimo amoris igne erga generis humani salutem, acceptatum? Ita est, omnia sciebat Christus, sed volebat exprimere affectum humanum & naturalem, cum morte præsertim adeo atroci, repugnantem & lactantem cōtra Marcionitas & eorum asseclas, qui non verum, sed phantasticum hominem, qui instar spectri apparuerit, confinxerunt. sed & eadem opera instruxisti nos, vt discamus, qui Dei decreta occulta de nobis nescimus, quomodo nos imminente tribulatione in gerere debeamus.

Hæc considerans, bone Iesu, pudore suffundor, quod similis virtus in me nõ reperitur: non attamen desinam deprecari te Deum meam,

vt quoties in similibus angustijs & periculis versari me contigerit, similiter orare concedas semper, vt si fieri posset gratia tua & voluntate: nunquam enim vellatum vnguem à tua voluntate meam separare menderit in æternum.

§. 84. Et dixit: Abba, pater. v. 36.

Sicut paruulus in angustijs positus & terrore perculsus accurrere solet ad situm patris pro securitate, & adiutorio; cum acclamando pater, pater, & sicut Elifæus à patre spirituali Elia derelictus & desolatus acclamabat pro adiutorio Pater mi, Pater mi, currus Israel & auriga eius. ita innocens hic Christus ab omnibus creaturis derelictus, vnicum recursum habet queri & filius prodigus omni ope destitutus, esuriens, & nudus pro tuenda vita, inuenit, nempe Patrem suum ad misericordiam mouendo: Pater, peccavi in caelis & coram te, iam non sum dignus vocari filius tuus fac me sicut vnus ex mercenarijs tuis in domo tua. ita plane Christus, sed meliore quam ille causa ac modo, dicens Abba, Pater, quasi diceret: Pater non vides filij tui vnigeniti pressuras arborum? non intueris desolatum vnicum tuum? non consideras circumdatum inimicis, quomodo adueniant in eius interitum? si me odisti propter peccata aliorum, quæ sumpsisti expianda in me tu saltem miserere filij tui vnigeniti loco peccatorum omnium etiam, vt ipsos decet, deprecantis: in horum periculis igitur deprecor & precor vt transeat calix iste: sed cur Magister optimus utitur peregrina lingua, & Euangelista, scribit Dominum in cultu diuino duplici lingua locutum esse, ἀββᾶ ὁ πατήρ, certe id spiritus Caluianus & Lutheranus non probat. non vult ille in sacris adhiberi linguam aliam quam vernaculam, sed, ô Deus, ne sinas ipsos circumdari sicut apes, & mortificari tot millibus impiorum aculeis.

O Pater igitur Omnipotens, pie & misericors qui nos bonitate tua, cum non essemus, ad imaginem tuam & similitudinem creasti: quique nos miseros Adæ filios per peccatum perditos & Sathanæ subditos redemisti, & inter adoptionis filios assumere dignatus es: qui nos ad hæc vere paterno affectu, alis, doces, gubernas, sustines & conseruas. Oramus te votis ardentissimis, vt nobis gratiam tuam largiri digneris, qua tuis præceptis & voluntati alacriter obtemperantes, possimus te vere patrem nostrum appellare, orare vt voluntas tua fiat &c. non solum lingua vernacula, sed & peregrina maxime sacra seu Hebræa, seu Græca, seu Latina vernaculæ nostræ interspersa in sacris cum Ecclesia Catholica colere, ad ostendendam communionem & caritatē cum omnibus populis & linguis, contra se & arios, qui se ab orbis terræ populis Schismate diuiserunt & nolunt communicare in lingua eorum nec fide.

§. 85. Omnia

§. 85. *Omnia tibi possibilia sunt.*

In celo & in terra, in mari & in omnibus abyssis, in elementis & compositis ex ijs, infra & supra ea, in summa, in manu tua Domine omnes fines terra, hominum corda, cogitationes & conatus. Sed an etiam contradictoria tibi sunt possibilia? Aiunt ratione utentes unum contradictoriorum semper esse possibile Deo, non tamen utrumq; simul, sic ut simul sint veræ, quæ de eis fierent propositiones, nam duarum contradictoriarum propositionum veritas simul non est inter omnia, sed una solum, altera inter non omnia, seu non entia, quo magis admiranda est Reformatorum sapientia, quæ omnem humanam rationem pridem superavit, asserendo, quod Christi Corpus in terra sumant, & idem in terra non sit: esse veritas imagines SS. in SS. S. & de imaginibus SS. non esse mentionem in Sac. Scriptura, se esse iustos, & tamen peccatores pessimos, & his similia portenta, quæ non sunt inter omnia, sed pars una solum altera exclusa.

ERgo Omnipotens Dominator Domine Deus misericors & clemens patiens & multæ miserationis ac verax, cui omnia possibilia sunt, qui propter nimiam charitatem tuam & secundum misericordiam tuam magnam nimis, eripuisti nos de potestate tenebrarum, & saluos fecisti per luvacrum regenerationis & renouationis spiritus sancti, quem effudisti in nos abunde per Iesum Christum Saluatorem nostrum, si inveni gratiam in conspectu tuo, permitte me loqui verbum ad te, cum Abraham seruo tuo. Quare cum tibi omnia sint possibilia, cur non aufers omnium hominum iniquitatem & facis iustos? cur linis tuos & Ecclesiam tuam ita sæpe concuti, ut perituros se clament? cur mala permittis, cum possis omnia illa abolere? nescio quid dicam, nisi i. hoc, Dominus es, & nemo tibi dicere potestatiue potest, cur sic facis? nulli enim rationem dare teneris. 2. permissionem mali pertinere ad libertatem arbitrij, quod non coronaretur legitime, si non posset deflectere. 3. cum S. Augustino tam es bonus, Domine, ut malum nullum fieri sineres, si non de malis facere meliora intenderes. Hæc laus tibi debetur, si amplius in hac parte à me laudari vis, Domine, da mihi intellectum, & loquar.

§. 86. *Sed non, quod ego volo, sed quod tu. v. 36.*

Audi & attende ô homo, orationem filij Dei naturalis, & discite ad optime orare ex illo, cum enim nesciamus quid orare debeamus & nobis expediat, opus est & dignum, vt Deo resignemus nostras necessitates & dica-

mus semper cum Christo oraturi, *sed non quod ego volo, sed quod tu*: discamus
 & ex oratione fructus quibus pascamur & proficiamus, colligere: non enim
 tantum spatium causa & oculos detinendi in hortum descendit Chri-
 stus, sed ut pascatur in hortis & lilia colligat, quorum odore recreetur, fru-
 ctus igitur nobis in oratione sunt colligendi. Omnia autem poma, quae
 colligi in oratione possunt, noua & vetera habet hortus Gethsemani, vti-
 cite sit tota vita eo detineri, ac pasci. Vetera, quae etiã Ethnicis nota & viti-
 ra fuerunt, veluti Prudentia, Temperantia, Fortitudo, Iustitia, liberalitas,
 & si quae aliae virtutes morales sint, naturæ studio & vi acquisitæ. At noua
 poma sunt fructus virtutum Christianarum quas Dominus attulit, quae an-
 tea non erant in hominum vita & moribus: Eae sunt præcipue quatuor. Hu-
 militas voluntaria, penitentia perfecta, resignatio in voluntatem Dei, &
 mortificatio propriarum passionum. Harum virtutum licet aliqua exem-
 pla etiam in sanctis veteris Testamenti legantur eas, tamen Christus Do-
 minus perfecit, ad culmen supremum educens; & in mores inducens. Col-
 ligamus igitur in hoc horto primũ poma noua. *Humilitatem*, quã Dominus
 etsi tota vita docuit (nam & hoc magisterium singulariter est professus di-
 cens *discite à me quia mitis sum & humilis corde*) hoc tamen loco ac tem-
 pore singulariter ostendit. Primum enim cum esset patrem oraturus, pro-
 cidit in faciem suam. Quid demissius, quid dici potest humilius cum in tota
 ma Dei esset ac sine rapina, aut usurpatione dignitatis alienæ, æqualem se
 patri posset asserere, quippe cum ipse & pater vnum essent, nec possit
 sit summa vnitas non summa esse dignitatis æqualitas: memor tamen hu-
 manæ naturæ quam assumpserat, eo usque se abiecit, ut in faciem suam pro-
 cidat, velut indignus qui cælum aspiciat. procidit in faciem suam filius an-
 te patrem, & filius dilectus in quo ei bene complacuit: quod neque prodi-
 gus filius ante patrem fecisse memoratur. *Quis est qui audeat erecto vultu*
coram Deo Patre stare, & cum Pharisæo suam illi iustitiam ostentare, cum
ipsa sanctitas, ipsa iustitia non audeat vultum Iudicis intueri. Mirabatur
 Seraphim velare alis ora, plus est Regem Angelorum toto terræ elemento
 sibi vultum tegere, ut sancta quadam humilitatis eclipsi ostenderet, coram
 Deo omnium conditore, quemcunque solem creatæ gloriæ deficere. Sole
 igitur hoc deficiente quod sidus fulgebat? quis adeo imprudenter audat,
 qui coram Deo se aliquid putet, cum videat eum qui est Rex Regum & Do-
 minus Dominantium, principium & finis, ita se prosternentem, ac si vellet
 in nihilum redire, quippe qui naturam suam à Deo ex nihilo habere memo-
 nisset. O terra! ô tutum! cur, nescio qua opinione tui, extolleris, ut posse te
 credas coram Deo capite ac vultu erecto stare? deiscere miser, sternere,
 affige

affigete solo, & si potes in abyssum deprime: *Penitentia* fructus, & pœnalis mortificationis modo omittam, & colligam poma *Resignationis*, quæ virtus est qua Deo ita in omnibus nostram submittimus voluntatem vt simus parati id velle quod velit, id recusare quod nolit cum Dauide dicentes, *paratum cor meum*, in vtrumque scilicet vt siue quid velis mihi concedere, siue quid eripere, æque sim futurus lætus, æque pacatus, æque tutus. Hæc quoque virtus Christi propria est, qui ita in omnibus patris nutum ac voluntatem sectatus est, vt vix duodennis iam diceret Matri ac Iosepho: *Nescitis quia in his, quæ Patris mei sunt, oportet me esse.* Felix voluntas quæ non apud se est, sed in iis quæ sunt Dei, vbi enim voluntas est, vbi eius est amor, vbi autem melius aut amor noster esse possit, aut voluntas, quam apud Deum? Eam igitur virtutem nunquam melius, quam in hac oratione, Christus docuit. Tum enim difficilius est se Dei voluntati & arbitrio permittere, cum de ijs rebus dimittendis agatur, quas magis amamus; & suscipiendis, quæ magis formidamus. Minus certe Iob sensit pecorum, quam filiorum iacturam, & hanc minus, quam proprii corporis extremam ægritudinem. Nam & homines hanc præ omnibus fere rebus æstimant, & sapientiores magis, quam qui stupidiore sunt genio. Intelligebat profecto Christus nihil in rebus creatis esse, quod pretio æquaret vitam diuinam: & quia eius charitas ordinata erat & ita quamque rem amabat sicuti dicebat, & iuxta boni illius magnitudinem: necessario plus amabat suam vitam, magisque iacturam eius sentiebat, quam omnes simul homines unquam rem ullam amarint, vel ullius rei amissionem doluerint, etsi omnes omnium coniungerentur affectus. Hinc de eo Propheta dicit, *dedit dilectam animam suam in manibus quærentium eam.* Ne putes Christum non sensisse iacturam tantæ rei, en alter eum loquentem cum patre inducit his verbis. *Erue à framea Deus animam meam, & de manu canis unquam meam.* Unicam vocat non tantam, quod alteram ipse non haberet, sed quod nulla ei similis, aut comparanda usquam esset. Rem ergo tantam, ac tam dilectam, tam unicam, vide quam libere in manus patris resignet. Quanto vero magis decet nos id dicere ac petere, fiat voluntas tua quorum voluntas a deo sordida terrenis affectibus, adeo boni melioris inficia, vt semper illud minus velimns quod cum Deus velit, constet esse optimum, vt omnes omnium nostrorum cogitationes verba & opera ad illius solius honorem laudem & gloriam dirigantur.

Domine Deus, in horto Gethsemani cæpi legere poma Vetera & Noua, & ecce calathus meus cito impletus est, & superimpletus, & fructus eius facti sunt dulces gutturi meo. Vtinam autem semper ego in horto per-

to perseverarem, nec exirem cum Adam utinam semper horum primorum custos permanerem, & custodirem istum novum paradysum: pro perditio primo. Utinam magis operer illum. quam bone mihi foret tunc ad vesperam, quando operarijs dabitur sua merces. Eia anima mea perseveremus in hac custodia,

§. 87. *Et Venit. v. 37.*

Puillum progrediente Iesu à discipulis nec una hora potuerunt vigilare eo absente nauseantes ob melancholica audita & naturalem fatigationem cerebri unde nervi sensuum toto die distenti, procedunt, qui requies egent certis temporibus, quid facit interea Dominus & magister eorum? Oravit, intentè neque tamen illorum, qui se obliuiscabantur curam deposuit, nam oratione iam semel facta, ecce venit, visit, curat. O pietas singularis Dei mei super filios Adam! non latebat eum dormire discipulos, sed inuisere voluit ut ostenderet eis se curam eorum habere tantam, ut in maximis curis suis eorum non deponeret memoriam. Bene hunc spiritum Christi penetrauit Sancta Mater Ecclesia Romana, quæ in Liturgia sua cum Deo solo loquens, & agens tamen ordinavit S. Petro docente eum, ut memoria fieret & vivorum & mortuorum, & Sacerdos se identidem ad populum convertens dicat: Dominus vobiscum: Orate, sursum corda &c.

Veni Domine etiam ad nos, & noli tardare relaxa facinora plebi tuæ, veni Domine Iesu Christe, veni & visita nos in pace, veni & educe vincetos de carcere, de somno, de nocte, ut latemur coram te corde perterrito, veni Saluator noster, veni desideratus cunctis gentibus, ostende faciem tuam & salvi erimus, veni lux mea, redemptor meus excita me ad confitendum nomini sancto tuo. Quamdiu miser iactabor in fluctibus mortalitatis, meæ clamans ad te, Domine, & non exaudis? audi clamantem Domine de hoc mari magno & adduc me ad portum felicitatis æternæ.

§. 88. *Et inuenit eos dormientes. v. 37.*

Si Dominus & Magister noster Christus hodieque aut in dies veniret corporaliter ad Orationes Christianorum, quas aut in cubiculis suis, aut in Ecclesia tractant, si ad Conciones, si ad cellas & officinas religiosorum, si ad ædes Ecclesiasticorum, si ad curias Episcoporum accederet, quantos non & quot dormientes inueniret, prælatos? quot subditos? credo pene tunc renouandam querelam veterem: Omnes declinauerunt, simul inertes facti sunt. Nos tamen tales, miramur Apostolos una hora non vigilasse cum Domino, dicimus intra nos: si fuisset in diebus illis: somnum non dedisset.

dedissem oculis meis, & palpebris meis dormitationem. Ita dicimus, sed cum ad rem venit, aliter facimus. Dicimus uti dicebant discipuli ante hortum, facimus ut discipuli in horto. Hæc est summa fere vitæ plurium, pauci quos melior spiritus affluit, pauci sunt. Esto igitur vigilans, ô Christiane, ne dum torpes inertiâ, ille qui non dormit te circumueniat, & spurcitiam vitiorum in bona voluntate spargat, tenebrasque offundens rationi, animam tuam obscuret nocte peccati, quæ debet semper esse in luce Dei: dic serio cum Propheta, si dedero somnum oculis meis & palpebris meis dormitationem donec inueniam locum Domino. Estote & vos vigilantes ô Ecclesiæ pastores cœlestes, vinitores, agricolæ, Dei cooperatores dum enim desides dormitis, multa mala inierit hostis, de quibus à vobis ratio exposceretur, quia illis obniti poteratis vigilantes cum Christo hîc, sicut non dormit neque dormitat qui impugnat Israel, ita nec dormiendum vobis qui custoditis Israel.

Illumina Domine oculos meos, ne unquam obdormiam in morte, ne quando dicat inimicus meus præualui aduersus eum: in manus tuas commendo spiritum meum redemisti me Domine Deus veritatis, locutus sum in lingua mea, notum fac mihi Domine finem meum & numerum dierum meorum quis est ut sciam quid desit mihi: fac mecum signum in bono ut videant qui oderunt me & confundantur, quoniã tu Domine adiuuisti me & consolatus es me, perijt fuga à me & non est qui requirat animam meam, clamaui ad te Domine dixi: tu es spes mea portio mea in terra viuentium.

§. 89. Et ait Petro. v. 37.

Cur Petrum & non alios alloquitur, quia Petrum seniorẽ alijs bonum exemplum oportebat dedisse, qui cæteris fidelior esse volebat Domino, qui scandalum se non passurum publicè in mensa prædicauerat coram omnibus, qui & se & ad vitam & ad mortem paratum cum Christo obtulerat, qui Christi Vicarius futurus in Ecclesiæ regimine, fundamentum & basis, pro quo Christus orauerat, ne deficiat fides eius, cum Satan expeteret, ut cribraret sicut triticum: ô quam bene fecisset S. Petrus, si tunc cum loquebatur ei Dominus torporem excussisset, exsurrexisset à terra, exilijset ut pugil ad arma, oculos defricuisset, pericula pensasset. Certe maiores, quæ secutæ sunt tentationes declinasset, iam vero dicens, Expecta, reexpecta, modicum hic, modicum ibi, facta sunt eius posteriora prioribus peiora.

Vigilate ergo ô Christicolæ, ô fideles Christi asseclæ, & qui diligitis Dominum, & imitatores eius esse desideratis, mortificate membra vestra & passionem super terram, & scitote nisi granum frumenti mortuum fuerit,

H

erit.

rit, nullum fructum affert, nec crescit, moriamini igitur per vigilias, ventos frigora, nubes, pruinas, & niues; per pluuias & calores, per aduersa & prospera: sicut enim per gelu & niues firmiorem figit triticum radicem, postmodum crescat altius & fecundius: sic & vos aduersis varijs probat altius figite radicem & fructum ferte non deorsum, sed sursum, tanquam bene radicati & fundati. Crescite & fructificate in omni opere bono, licet agatis inter Zizania vos suffocare nitentia, inter improbos interitum vestrum spirantes fructificate, non fructum carnis & peccati, sed fructus spiritus & gratiæ: fructus autem spiritus sunt, *charitas, gaudium, pax, patientia, benignitas, bonitas, longanimitas, mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas*. Crescite igitur in fide, crescite in spe & charitate, crescite in puritate & castitate, crescite in patientia & mansuetudine usque ad maturam messem, quando messores vos colligent Angeli & tanquam manipulos in caelum horreum transferent, ubi à pluuijs & tempestatibus, à niue & frigore securi eritis & in panem preciosum mensæ Domini seruetis.

§. 90. *Simon dormis, v. 37.*

Vide quid faciat negligentia. promiserat Simoni quod vocandus esset Petrus, & ita sæpe vocatus fuerat, decidit ille in negligentiam, & perdidit pene boni nominis omen & gratiam. Iam Simon dicitur, Igitur Dominus & Magister noster, etiam in illa sua magna tribulatione conseruat suam Maiestatem, non oblitus quid ipse sit nec quid ab alijs requirat, nempe portare enim Episcopum, qualis erat Petrus, irreprehensibile esse, sine crimine, non somnolentum, lucem mundi, salem terræ, vigilias noctis custodire super gregem. Cui enim plus committitur, iure ab eo plus exigitur.

Domine Deus noster Rex æternæ gloriæ qui dixisti *Beatus qui vigilauerit ad me, inueniet me*, inueniet salutem. Quomodo ero Beatus, quomodo inueniam salutem, qui dormio in peccatorum continuè. Videor audire à te quotidie & omni quasi momento: *Simon dormis!* non vis cui vigilare, non vis excutere veternum, non vis excitare te ad currendam viam mandatorum Dei & perfectionum eius, quia experior me ipso Simone sæpe altius dormire, & te monentem non sequi, merito accusor & reprehendor te vigilare, me dormire, te excitare, me non audire, te vocare, me non sequi: quia autem carnis meæ imbecillitatem, & spiritus infirmitatem agnosco, adauge gratiam obsecro vt tecum bene iudicio & lassitudine vigilem, vt & fructus vigiliarum percipere merear qui sunt te inuenire, te sequi, tibi seruire & te æternum frui.

§. 91. *Non potuisti vna hora vigilare mecum. v. 37.*

Pergit in reprehendendo Petro, qui magna promiserat, iam vel vna hora non potuerat mortificare se, & sensualitatem suam reprimere ad cohibendum somnum, & vigilare & orare secum: & notandum quod ex illo verbo vna hora, potest trahi Christum non minus quam per horam orasse patrem suum: in quo quidem facto instruit nos suo exemplo debere diu perseuerare in oratione. Verum ipse solus orat & pro omnibus, ipse solus vigilat & pro omnibus vigilat: quia iam pati incipiebat pro universis, vt & illud nunc adimpleri inciperet. *Torcular calcavi solus & de gentibus non est vir mecum.* Torcular agoniae suae solus incipit calcare, & in illo torculari laborem & agonem non possunt cum illo ferre Apostoli vel solum vigili oculo, & mente perstando in oratione. Ipse se incepit in victimam patri per obedientissimam voluntatem & resignationem perfectam offerre: Apostoli autem tantum se casuros significant per somnolentiam: quae quotiescunque valde est immoderata, uti in veteriosis, suspicionem morbi iniicere debet impendentis. Qui autem pigri sunt & modo velle videntur aggredi boni aliquid, modo mediis in conatibus deficiunt, somnū immoderatum praefereunt cui morbi deinde succedent *prov. 6. Vsq̄quo piger dormies? paululum dormitabis, paululum conseres manus vt dormias: vel vt septuaginta Interpretes. paululum quidem dormis paululum autem sedes, parum autem dormitas paululum autem complecteris manibus pectora:* quibus verbis somni immoderationem optimè explicant. Sed subditur statim morbus qui consequitur, & *veniet tibi quasi viator egestas, & pauperies quasi vir armatus:* pauperes enim erunt eiusmodi homines & bonis spiritualibus carebunt qui maximus animae morbus est, vt Augustinus attestatur.

O Bone lesu si adeo fragiles erant discipuli à te instructi & moniti, quid de me praesumam? tu scis infirmitatē meam: da vt & ego agnoscam & humiliter de viribus meis diffidens in tua firmiter confidam misericordia, occasiones male agendi deuitem & iugiter ad orationem tuo exemplo recurrā.

§. 92. *Vigilate & orate vt non intretis in tentationem. v. 38.*

Cum hic loquatur in plurali Dominus & antea Petro in singulari, ratio videtur quia Petrum vt Apostolorum Principem & Ecclesiae caput alloquebatur, reprehendebat, & adhortabatur ad vigilias noctis super gregem sibi commisso antea, nunc autem & Pastorem & gregem, vt omnes sibi vigilent, ne per somnum circumueniantur ab inimicis siue spiritualibus siue temporalibus, capiantur & pereant. vnique enim cura debet esse propriae

H 2

1

priae salutis, pastori ouium etiam sibi commissarum ideo non solum Pastori sed & ipsis ouibus & Pastori dicit: *Vigilate & orate*: Ex quo Christi Domini praecepto sacrarum in Ecclesia Catholica vigiliarum ortus est ritus, ut nocte confurgant Christiani, uti testatur Plinius & ante lucis exortum carmina seu psalmos dicant Christo. Faciunt hoc Religiosi, & Clerici in Rom. Ecclesia, uti Plinij auro nempe Anno Domini Centesimo, nescit hunc morem Reformata Ecclesia, nesciunt Lutherani &c. Reformati nocturnas, vigiliis, ideo valde à Christi grege sunt extranei.

O Domine Iesu clare perspicio & agnosco quod te non ita absorbere potuit tua passio ut discipulorum oblivione tenereris, quin surrexeris ab alta contemplatione & discipulis aliquid commodi impartireris. Ad hunc modum Domine in dextera Dei sedens noli obliuisci miseriam ac tristitiam meam, vide quam miser & desolatus quandoque sum ac si in oblivione essem apud te, & ad orationem meam non respiceres. *Noli mihi, o misericors Domine, esse formidini*: sed sicuti in propria afflictione, morientium discipulorum recordatus es, ita iam in gloria patris ad dexteram constitutus, noli obliuisci mei, ne sine tuo solatio inueniar: nam sine tuo auxilio in tribulationibus meis perseverare nequeo. Verum enim vero inueniebas discipulos tuos dormientes & dicebas Petro: *Simon dormis, ac deinde ad alios non potuisti vna hora vigilare mecum: Vigilate & orate ut non intretis in tentationem*. O quantum opere hoc opus habeo: nam multi sunt hostes visibiles & invisibiles qui me assidue persequuntur, & contra hos omnes oratio mihi est necessaria, quia sine te nihil possum. Sed singulariter contra diaboli insidiam oratione opus habemus ne ille praeualeat aduersum nos, neue in desperationem nos adigat. Sed praeter orationem, contra carnem etiam vigilare oportet, quo vires eius tempestive infringamus, ne tandem cristas erigant nobis dominerentur. Habeo ego in Ecclesia Catholica hoc certe solatium, quod fratres mei plurimi vigilantes, etiam cum ego dormio, media nocte laudem dicant tibi Domine particeps etiam sum ego omnium illorum, qui tenent te. Sed id non satis est, o anima mea, tuum etiam persoluito pensum. Eia igitur Domine da gnauiter semper tecum vigilem, & fer opem, ne unquam obdormiam; sed si oculi mei somnum quandoque capiant, semper tamen cor meum, mens mea & intellectus tecum vigilent. Amen.

§. 93. *Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma. v. 38.*

Dupliciter hoc verbum intelligi potest nempe primo Christum ob spiritus promptitudinem in Apostolis & carnis infirmitatem excusare Apostolos aliquantulum de somnolentia eorum. Alio modo videntem Dominum

minum quam ipse promptus est, qui erat spiritus oris ipsorum Apostolorum, ad illos impellendos parum vel nihil proficeret, & hic semetipsum consolatum esse quas diceret sibi: Feci quod debui & quoad humanam naturam potui, spiritum egi, illi carnem: ille erat promptus, hi infirmi & hoc modo posteriore dictum, hic accipio & Dominum meum Iesum Christum humiliter adoro, ille enim est spiritus, qui viuificat, caro autem mea caro corrupta non prodest quicquam, si ab illo spiritu separetur, mortua est, cadauer est; at carnem Christi non prodesse, infirmam esse illam deificatam, blasphemiam grauiissima est, illorum qui dicunt se esse Reformatores, & sunt Deformatores gratiæ Dei & Christi eius.

GRatias tibi ago Domine Iesu, qui me in Ecclesia Catholica constituisti in qua docetur, carnem nostram peccatis subditam, non prodesse quicquam esse infirmam, carnem autem suam esse viuificantem, dantem mundo vitam, excitare à mortuis &c. & esse spiritum oris nostri, quem in sacrosancta Eucharistia accipimus, & intra nos demittimus, vt verum fiat in nobis: qui manducat me & ipse viuet propter me.

§. 94. *Et iterum abiens orauit eundem sermonem dicens. v. 39.*

Quem sermonem? nisi uti antea, vt nempe fieret voluntas Patris: duo enim amores uti dictum est, in Christi corde inter se inuicem pugnabant: amor sensus naturæ, ac vitæ propriæ morti detrectans; & amor charitatis & gloriæ Dei & salutis nostræ morti sponte & auide amplectens: & ideo alter repugnabat alteri, quia in opposita bona & incompatibilia ferebantur: omnia tamen ad doctrinam nostram, non esse malum sentire quæ sunt hominis & affectus humanos pati, pauere & cadere, mortem horrere, irasci &c. modo eos moderamur & rationi atque imprimis Dei voluntati accomodemus: ipsum etiam rogemus vt affectus nostros dirigat &c. vti hic Christus ipse, qui suam fregit voluntatem seu potius velleitatem, & appetitum sensituum, patrisque voluntati subdere trina oratione sategit, & ita vt, velut æger potionem amaram à qua natura humana, non sine reluctance sensus, ratio efficax sibi propinaret, & sumeret, quia cælestis medicus sic præceperat, & salus corporis eius, quod est Ecclesia, postulabat, & hanc ob causam vocat hic passionem suam (Calicem) quod instar amaræ potionis esset, tamen valde salutaris. Itaque si quis graue damnum patitur in bonis animæ, corporis, fortunæ & propterea tristatur & commouetur, vel quod tale perdere timeret, aut cum perdidit alte sentit, non idcirco peccat: dummodo interim adlaboret, vt passionem illam vincat, & conformet rationi ac Dei voluntati: Si quis in virtutum proposito ac progressu. sentiat

reluctantem carnem & retro & alio spectantem, ne propterea turbetur, sed studeat se conformare Deo, superare passiones, aqua motum vnum naturalem habet nempe deorsum vergere & præter hunc alium calitatem impressum, qui dicitur Fluxus & Refluxus maris; item præternaturalem, quando, ne vacuum detur in antlia ascendit, & hic omnino naturali præualet: ita appetitus sensitivus in homine non solum naturali motu ferri debet, sed & calitatem impresso & præternaturali, ne ipsa aqua inanimata sit stupidior.

O Deus, non est parua res appetitum suum frænare, & ad aliter se mouendum, quam natura illi suggerit, flectere ratione, & gratia, & boni communis causa, & tamen ita sapere fieri debet, quid igitur faciam velle mihi adiacer, tua gratia, sed perficere sine tua singulari gratia non inuenio, obsecro ergo te, vt per tui appetitus naturalis victoriam, dones mihi vincendum ipsum gratiam.

§. 95. *Et reuersus denuo inuenit eos dormientes. v. 40.*

Postquam secundo orauerat, secundo etiam visitat suos discipulos, quod forte solatium ab eis iuxta humanam naturam percipere posset, in terris qui nullum à patre caelesti acceperat, quo appetitus sensitivus acquiesceret: legimus 2. Reg. 2. Dauidem pronum in terram oralle summo maerore affectum. *Deprecatus est Dauid Dominum pro parvulo & ingressus hortum percussit super terram: venerunt autem seniores domus eius cogentes eum vt surgeret: in* Christus ingressus hortum procidens in terram orat, non pro filio matris scilicet Angelo, sed pro parvulo & minori nempe homine: verum seniores domus eius, non, vt ad Dauidem consolandum sui olim venerant, ita ad Christum accesserunt, quin potius ab eo separati & somno correpti non vigilant, omnes dormiunt, & Dominum regem desolatam reliquunt: dormiunt ex absorbente spiritum eorum melancholia, ex his quæ illis prædixerat ipse Christus in fine cænæ & accedente nocturno frigore, atque etiam extraordinaria tentatione, dormiunt ex circumstantia temporis, quo solent homines grauari somno potius quam in die: sed quo dolore tacitus fuerit pius Dominus, videns se quasi solum in orto, in tempesta nocte, superuenientibus hostibus, & solum se vigilem contra tot armatos, quis explicare poterit! patet quod præ maerore, & angustia humanitas loquendo non potuisset loqui, & ideo forte altera vice tacitus ad orationem redijt.

Viden? quomodo pius Iesus etiam sic grauiter afflictus non intermit-
tat reuolere suos, vt si quid forte eis desit, siue in corpore siue in anima
eis auxilio & consilio esse possit in omni tribulatione eorum, tanquam fr-

delis Dominus, Pater, Pastor, Prælati (qui enim curam non habet domesticorum, deterior est infideli,) ad nostram instructionem, ut in omni tempore, & semper sine intermissione curam habeamus de nobis commissis, ne quis pereat incuria nostra aut cadat: unde ad patrem ipse dixit *Pater quos dedisti mihi non perdidisti ex eis quemquam.* Talem sollicitudinem & curam habendo de eis: etiam si dormierint, excitarentur, vigilarent, conuerterentur, poenitentiam agerent, saluarentur.

O Bone Iesu quoties ego dormio, dum maximè vigilare deberem, quam parum mihi intendo; quam parum apprehendo pericula in quibus versor, & tu tam paterne me sustines, & suaviter supports, & mei curam geris dum ego me ipsum negligo, excita me Domine à somno meo. Tu scis infirmitatem meam: da ut ego agnoscam, & de viribus meis diffidens, in tua firmiter confidam misericordia, occasiones male agendi deuitem & iugiter ad orationem tuo exemplo recurram.

§. 96. *Erant enim oculi eorum grauari. v. 40.*

Non est opus inquirere, quare oculi Apostolorum fuerint grauari, obuia sunt causa. Homines erant, uti nos, & ingruente tempore naturæ necessario ad quietem, naturaliter ad quietem ferebantur, & in alieno periculo, parum percellabantur, uti & nos, & suum periculum non aduertebant, uti & nos sæpe non aduertimus, & cum illis à Domino suum periculum inculcatur, non timebant tanti esse momenti; sed sperabant transiturum, ut innumera mala, quæ timemus, præterire experimur & lætamur. Ecce causas, ob quas oculi eorum erant grauari.

Domine Deus, ego in grauedine oculorum Apostolicorum video, tantquam in speculo, me quoque esse grauatum sæpe non solum quoad oculos, sed etiam quoad cor. sæpe rideo, quando deberem flere, sæpe fleo, cum deberem esse sereno oculo, & ima summis commuto. quid hic dicam? Apostolos video nescisse quid responderent pro se, potero ne esse scientior illis? Sane potero esse post illos, doctus iam per illos, nempe, hoc dico: Illumina Domine oculos meos, ne vnquam obdormiam in morte peccati, negligentia, incuria, securitatis indifferetia, qui die ac nocte non cessas vigilare super Israel, ne forte cum fatuis virginibus fortunæ bonæ tempus dormitando sinam præterlabi. Deus in adiutorium meum intende.

§. 97. *Et ignorabant quid responderent ei. v. 40.*

Experge facti aliquantulum & intuentes Christum Dominum, ignorabant quid responderent, tacendo, vel certe, quod semel opitis contingit,
aliena

aliena ad quæstionem & rem & personam mullirabant in somno: sic homo sopitus affectibus vel vino vel amore vix unquam sibi præsens esse potest, ob ligaturam sensuum, vel diuagationem mentis, unde ignorat stupefactus quid agere vel loqui debeat. Væ autem sic ignorantibus! quid enim his accidet aliud, quam vt & ipsi ignorentur? non quidem per ignorantiam prauæ dispositionis in intellecta, sed in affectu, quam affectatam solent appellare in scholis. Si igitur Apostoli quia aliquantulum negligentes fuerunt in obsequendo Christi mandatis, ad eius beneuolam & humanam præsentiam, ita infantes facti, vt ne verbum quidem respondere potuerint, ita vox faucibus hæserit! quid ei poterimus respondere, quando Iudex est venturus cuncta strictè discussurus in valle Iosaphat, in extremo illo & tremendo iudicio quando Liber scriptus proferetur, in quo totum continetur, unde mundus iudicetur, & nil multum remanebit. Quid, inquam, peccatores tunc Respondebitis quando Iudex est venturus, non facie amica, sed in furore? quando manifestari oportet ante tribunal omnes, cunctis mortalibus adstantibus; quando tuba mirum sparget sonum per sepulchra regionum cogens omnes ante thronum, quando in lucerna cuiusque conscientia perscrutabitur, cogitata; gestus, actus, verba, sensusque ad trutinam examinabuntur! Quando venerit in sede Maiestatis suæ, stipatus caterua iustorum Iudicum, in dextera habens virgum virtutis & iustitiæ in sinistra gladium flammeum furoris sui & executionis æternæ; quando sententiam Excommunicationis æternæ & damnationis irreuocabilis expectabimus, quem tunc patronum rogabo, cum vix iustus sit securus. O terra! ô Cælum! ô Deus! quid hoc rerum erit! ô strictum Examen! ô Iudicium horribile, ô sententia! infallibilis tamen & æterna, verissimum est in deliciis beati erunt æternum, & damnati in tormentis versabuntur, frendebunt, ululabunt, quia vero Deus æternitas est, siue in terminabilis duratio, inuiolabilis & finem nesciens vita; ideo nec beati gaudiorum, nec damnati suppliciorum finem inuenient.

O Si semper istud vel sæpius versarem in mente! quam lenia, imò, quam nulla viderentur, & essent quæ patimur? quam suauis Dei causa suscepti labores; quam è contra horribile peccatum, quod Deo prius, idque æternum? quo feruore, quibus studijs impenderemus momentum illud, à quo pendet æternitas. Aperi igitur, aperi mentis nostræ oculos æterne Deus, & aciem corrobora, qua immensam illam seu felicem æternitatem, & iudicium penetremus, vt momentum hoc temporis, quo tua pietate nunc fruimur, sic viuamus, ut conducat ad æternitatem omnis gloriæ & felicitatis. Amen.

§. 98. Et venit tertio. v. 41.

Quid autē tertio ad discipulos reuertens Iesus, dormientesq; reperiens primū reuersus obiurgat, secundò silet, tertio quiescere iubet. Et cur ita obsecro? varia potest dari ratio, S. Hilarius istam anagogicè profert. Primū post resurrectionem dispersos eos & diffidentes ac trepidos reprehendit; secundo, misso spiritu paraclero, gravatis ad contuendam Euangelij libertatē oculis, aliquandiu legis amore detenti, quodam fidei somno occupati sunt, tertio verò idest claritatis suæ reditu securitati eos quietique restituit. Alij tropologicè, ac Allegoricè eadem exposuerunt. Voluit insuper hac sua sæpius repetita oratione exemplum proponere perseuerantiæ in orando & constantiæ firmæ, iuxta illud oportet semper orare & nunquam deficere: sedens ad mensam ora, panem accipiens danti gratias habe, cum poru corporis debilitatem sustentas, reminiscere eius, qui donum hoc dedit ad cordis lætitiā & infirmitatis humanæ consolationem; præterijt usus ciborum, memoria præbentis tibi cibos non prætereas, induens tunicam, gratias illi habe qui tibi dedit, pallium tibi obuoluis, auge in te dilectionem Dei, qui per brumam & æstatem necessaria nobis opera parat, vitamque nobis conseruat, simulque nostram obregit fœditatem. Desinit dies, gratias ei habe, quod solem nobis tribuit, operumque diurnorum ministrum, ignem quoque & lunam per noctem & multa alia vitæ necessaria abunde suppeditat. Nox vero cū aduenerit alias tibi occasiones ac materias orandi ministrabit, quando in cælum suspexeris, quando astrorum pulchritudinem, situm & motus contempleris visibilium Domino supplicia, Deum omnium horum conditorem, & artificem adora, qui in sapientia cuncta creauit. Quando item videris omnium animalium naturam somno occupatam, rursus eum adora, qui nos inuitos etiam per somnum à laboribus continuis liberat, & parua requie rursus ad agendi virtutem reducit. Nox igitur non sit quasi fors quædam propria & peculiaris soli somno dicata, neque committas vt per somni insensibilitatem, vitæ dimidium sit iaurile & vanum, sed noctis tempus adhibe ad orationem. Apsti tibi somni sint pietatis meditationes, exercitationesque.

O Clementissime Pater, per amorem, & trinas supplicesque preces dilecti filij tui, ignosce erratis peccatoris famuli tui, suscipe dignissimum sacrificium unigeniti filij tui & obliuiscere iniuriam seruitui: multo enim plura ille soluit tibi quam sit debitum meum. Offero tibi etiam humillimas ignitissimasque preces eius pro omni tempore, ignauiā & negligentia mea. Offero denique tibi omnes grauissimos labores, exercitium virtutum, rigi-
dam

dam & asperam vitam & quidquid demum in humana natura operatus est & cruciatus omnes acerbissimos quos in passione sua perpessus est, vna cum omni laude spirituum supernorum & meritis sanctorum omnium in sacrificium dignum ad æternum honorem & gloriam tuam pro universis peccatis meis quibus vnquam te offendi, & virtutibus quas exercere neglexi. Tu autem pie Iesupone inter te iudiciumq; tuum & inter animam meam mortem tuam & passionem tuam, & esto mihi Iesus.

§. 99. *Et ait illis dormite iam & requiescite. v. 41.*

Quia cum necessitas postulat indulgendum est aliquid corpori, ideo Dominus, cum venisset tertio eos dormire aliquantulum iussit, *dormite iam & requiescite.* & illis dormientibus, ipse super eos vigil astabat, aspiciens cælum cum suspirijs, loco omnium qui pascunt animas. Vere tunc à loco in quo dormiebant Apostoli, melior, quam in loco, in quo dormiebat Iacob, erecta erat scala, pertingens ab ipsis usque in cælum, imo usque ad coelestis, super qua non angeli ascendebant & descendebant tantum, sed etiam gratiæ Dei.

Non est sapientia super terram, Domine, quæ comparari possit cum sapientia tua. Ecce tu assumens pastorum & Episcoporum personam, stas vigil excubitor super Apostolos tuos & mediator es inter eos & Patrem. Certe præclarum das Sacerdotibus tuis exemplum, quomodo debeant esse mediatores inter te & populum. Benedico te, tu enim laboras, & tuis das requiem ouibus; tu oras, vt illi dormiant. nescio Domine fati explicare aut ponderare suauitatem bonitatis, qua plena est domus tua.

§. 100. *Sufficit, venit hora. v. 41.*

Cum ergo aliquantulum cum eis quieuisset, vel excubias egisset Dominus, & aduentum Iudæ proditoris cum cohorte militum appropinquantis sentiret oculis corporeis, excitauit discipulos dicens; *sufficit, iam surgendum, iam vigilandum, iam standum, vt viri fortes, iam pugnam dum est milites, hora est arma capiendi. ad arma.* Ecce appropinquat qui me tradet, ecce hostis præ foribus in horro paratus in prælium, fixit pedem rupit portas, sepesque perfregit, ne non fauceat nox, videntur facies & laterne & lampades ardentes, armati viri, cataphracti à capite ad pedes, ferrei thoraces, gladij, pugiones, hastæ, bipennes, hastæ, mallei, sagitte, arcus & *hora hac mea est, qua voluntariè tradar in manus peccatorum.* *saluate amici, & valete, donec resurgam à mortuis.*

Dixisti Domine, *sufficit dormiisse, docendo nos modum & rationem in omnibus rebus esse sectandam, nec semper brutos naturæ nostræ d-*

Quis esse sectandos, sed frano rationis & fidei compescendos. Accepto libenter, Domine, Regulam hanc tuam. iusta & sancta est. Vtinam omnes eam obseruarent, & sibi dicerent; Hora est loquendi & hora tacendi: hora psallendi, & hora a psalmis conticescendi. Omnia tempus habent. Sed inter omnes Horas mundi eximie felix fuit illa qua Dominus noster pro nobis salutem operatus est. Infelix vero illa qua homo in peccatum lapsus est vel labetur. O Domine auerte hanc horam a me & cunctis hominibus tuis.

§. 101. *Ecce filius hominis tradetur in manus peccatorum. v. 41.*

Lucæ 18. & Marci 18. paulo ante passionem cum Christus assumptis duodecim secum discipulis dixerat: *Ecce ascendimus ierosolymam, & consumabuntur omnia que scripta sunt per Prophetas de filio hominis, tradetur enim gentibus & illudetur, & flagellabitur & conspuetur & postquam flagellauerint, occident eum, & tertia die resurget, & ipsi nihil horum intellexerunt, dicit Euangelista: quod tunc dixit futurum. hoc nunc oculis videndum demonstrat, dicens: Ecce. sicuti igitur, in ista hora verificatum fuit quod predictum erat, de Dominica passione, ita etiam certissime verificabitur, quicquid de nostro iudicio & vel saluatione, si digni fuerimus, vel condemnatione, si indigni fuerimus est prophetatum.*

A Doro laudo & glorifico te, benedico & gratias ago tibi, Domine Iesu, pro uniuersis miserationibus & beneficijs tuis: gratias tibi ago o fili Dei uiui, Deus altissime, qui propter nimiam charitatem, qua me dilexisti, dignatus es implere omnia, quæ de te erant prophetata. Adiuua me obsecro, ut ego in bonum & non in malum impleam quæ de me prophetata sunt. Sic uiuam, ut non moriar morte æterna, sed temporali mortuus tecum resurgam. Obsecro te ignosce, purifica & libera me a peccatis meis omnibus, per merita uitæ & passionis tuæ. recipe me in gratiam tuam qua me teneas, confirmes, dirigas atque possideas ad gloriam tuam & secundum æternum beneplacitum tuum, quo tibi coniunctus mundo totus moriar, tibi uero soli deinceps uiuam & castissimo feruentissimoque amore inseparabiliter inhæream. Amen.

§. 102. *Surgite. Eamus. v. 42.*

Non dicit: surgite & fugiamus, uti multi dixerunt, ante Iesum, & etiam post Iesum. Sed ait: surgite, eamus. quasi diceret: Surgite iam filij mei, surgite, eamus obuiam proditori & persecutoribus ut non timentes & latitantes nos inueniant, ut cognoscant passionem meam omnino voluntariam. Eamus, breuis quidem vox, sed nulla fortior ad hanc diem unquam est audita. Fortitudo enim in arduis sponte subeundis tanto maior est,

quanto & maiora instant pericula & certiora, & qui ea subit, minus praedij ad ea evadenda habet, & plus intelligit quantum in ijs sit mali. Haec omnia in Christo Domino summa erant; nam quod maius unquam dico periculum, sed exitium fuit, quam illud, in quod se Christus turn dedit: quod certius? quis minus se euasurum speravit? quis praesentiora habuit futuri mali notitiam? obuersabatur ei ante oculos ignominiae illius horror, & facies turpissima mortis infamis, cruciatuum asperitas & multitudo, haec enim omnia sciebat, antequam fierent: tota denique scena Romanae saevitiae, Iudaicae perfidiae, & quod horum omnium caput, & causa erat, ultimus inferorum furor, & rabies: haec simul omnia illi se obijebant, ad quae vitanda licet à Patre legiones Angelorum habere posset: sciebat tamen id iam constitutum esse, sibi per haec eundum esse, & haec omnia perferenda: ideo alacri animo & virili iuit obuiam hostilibus armis, ut verificaretur Isaiae praesagium; *Oblatus est, quia ipse voluit.*

Domine, agnosco iam unde orta sit in carne fragili B. Stephani pro-martyris & in carne infirma B. Laurentij & c. Martyrum, Confessorum, & Virginum tuarum, illa admirabilis, illa ineffabilis fortitudo, constantia, animositas, intrepidus in periculis fluminum, latronum, terrae & maris, animus. Ex te est Domine, non ex naturae nostrae corruptae principijs, quid dicam? Deus meus gratias tibi ago quod ita post ruinam, iterum exaltaturam nostram, ut sit noua per gratiam creatura. Fac obsecro etiam me amosum, vbi decet pro tua gloria esse fortem.

§. 103. *Ecce qui me tradet prope est. v. 42.*

Ad uerbium hoc demonstrandi, vel inopinatum vel magnum quid significare videtur. Ego utroque modo simul capio: nempe quod citius qui putabatur adfuerit Iudas, cum cohorte in horto ad capiendum Iesum & magnū sit, quod vnus è duodecim qui obstritus tot beneficiorū generibus Dominum & Magistrum cogitet circumuenire, tradere, perdere. Insolent enim valde est & magnum, quod hic apparet, nempe primus ab Ecclesia Christi Apostata, ex Apostolo, ex Sacri ordinis viro, militaris Dux, ex ductore hominum caelum versus, dux hominum in viam inferni. omnia haec mirè magna mala sunt.

Magna velut mare fuit, Domine, corruptio voluntatis, quae à te summo & aeterno bono, per praeruaricationem Adae separata abiit postea mores terrenos facta sordida & abominabilis, sicuti sunt ea quae dilexit. Sed multo maior fuit illa corruptio voluntatis Iudae, Metamorphosis est, quae lis in omnibus Metamorphoseon libris non reperitur, & tamen vera est, sed
mala

mala metamorphosis. Vtinam non reperiat illa amplius in terris. Veruntamen si reperitur, de ista mala metamorphosi nouit bonus Deus excitare bona multa. Apostata ab Ecclesia, sunt & purgamenta, & indicia. purgamenta quidem quia Ecclesiam sua mala vita & exemplo liberant; Indicia, quia hos quibus se coniungunt, conuincunt non esse de numero discipulorum Christi, sic illi miseri sibi, nobis sunt utiles plane, ut furum suspendium utile est Reipublicæ, non ipsis suspendiarijs, terrentur alij exemplo, dum hi in Rep. viuere desinunt.

§. 104. *Et adhuc eo loquente, venit Iudas Iscariot hies vnus de duodecim. v. 43.*

Vix pius Dominus illud *Ecce* protulerat, adest Iudas & personam omnium apostatarum ab Ecclesia Catholica & ab ordine Sacerdotali & Regulari agit, non sanctitate; sed deprauatus, auarus, odio liuidus, impius, sacrilegus: in quem finem? ut capiat, despoliet, scindat, findat, rapiat, mactet, perdat: Egregius sane Apostolus, non Christi sed diaboli! cuius viscera non confundantur, cor tremiscat, caliget visus, hebescat intellectus, aufugiat auditus, quando opponitur virtutum magnitudini, criminum magnitudo. Iesus scala virtutum, Iudas scala inferorum. Magisterium vitæ, magisterio mortis, sanctitatis forma & ipsa sanctitas, ipsi impietati, ipsa iustitia, ipsa bonitas, ipsa clementia, iniustitiæ, feritati, & atrocitati. benefactor & pater, latroni & hosti &c.

Domine Deus, nunquam credo tam infestam aciem unquam in mundo concurrisse, quã tum, quando tu sanctitas stabas ex vna parte, cum tuis discipulis, & ex altera, stabat Iudas & eius militia. nam quando diabolus contra te Iesu stabat tunc tot vitia non stabant quot modo, siquidem diabolus odium suum proferebatur, at Iudas illud specie amicitia velabat & magis nocebat. Itaque rogo te Domine ut longè facias à Catholicis tuis seruis omnem simulationem & hypocrisin, da omnibus sincerè & candidè agere, ne & se & alios fallant.

§. 105. *Et cum eo turba multa cum gladijs & lignis. v. 43.*

Describit hic Euangelista qualiter & quo animo venerit Iudas ad horum & ad Christum, ut toti mundo constare possit, eum non venisse, ut amicum, sed inimicum, non in custodiam, sed prodicionem; non in defensionem, sed læsionem: hoc enim est venire cum turba multa, cum gladijs & lignis, casu quo se defendere vellet, vel per se vel alios: audierat enim in cæna Dominum dicentem ad discipulos: *quando misi vos sine sacco & pera & calceamentis, nunquid aliquid vobis defuit?* & illos respondentes: *nihil.* & mox, sed

I 3

nunc

nunc, qui habet sacculum, tollat, similiter & per am, & qui non habet, vendat tunicam suam & emat gladium: dico enim vobis quoniam adhuc hoc quod scriptum est, oportet impleri in me: ergo contra dictum Christi se munire volens proditor, fortiori manu sibi prouidit, & cum cohorte, & missis à pontificibus & Phariseis, ministris venit, cum igitur cohors Romana adhibito equitatu ac peditatu constaret; nempe 55. peditibus vt minimū & Equitibus 56. vel uti Varabius in 18. Joannis ait mille militibus, facile æstimare est hos omnes armatos gladijs & lignis, hoc est telis, hastis, lanceis, bipennibus, sagittis imo vectibus & arietibus fuisse instructos.

Veruntamen vane, ô filij Hominum, nam quæso vos milites, & te Capitaneæ, nunquid vos omnes desipitis, & prudentia hominum non est in vobis? quia proditori vos creditis, & quidem tam recenter fugituo, & per noctem ducendos. Si hoc est sapere, nescio quid sit desipere. Vide anima mea, quomodo passiones excæcent homines, & mature te libera à Tyrannide earum per gratiam Saluatoris tui. Tu, ô custos Hominum, obsecro præbe mihi spiritum tuum S qui vitiorum regnum in me diminuat & exterminet, ne cum his insipientibus desipiens proditores tuos sequar, quales sunt Sacerdotes à Catholica Ecclesia apostatantes, Hæreticorum duces.

§. 106. *A summis Sacerdotibus, scribis, & senioribus. v. 43.*

Pergit describere Euangelista à quibus missi veniebant milites nempe ab his à *summis Sacerdotibus*, qui oderant Christum, eo quod reformare Veteris Testamenti sacerdotium veniebat, figuram in realitatem, vitia eorum in virtutes & vitam in sanctam, immaculatam Sacerdotio dignam. *A scribis*, hoc est Legis seu Iuris Diu. & Hum. Doctoribus cum summa decentium gloria, contra quorum aliqua dogmata corrupta Christus docebat, addebatque quod non secundum suammet doctrinam, viuerent: nec seruarent, quod faciendum docerent. denique à *Senioribus* & à Magistratu Ciuili seu Senatu quem de iustitia & iudicio male administrato sapienter aguerat.

Hinc facile apparet, quam generosus fuerit animus Christi Domini, qui secundum infirmitatem naturæ humanæ Patris sui iussu tantis se vitis debuit opponere, & eorum iram, & insidias in se suscipere. Domine Deus, ego in conuiuiis, in senatu, in concilio, in capitulo, in tribu, &c. congregationibus, vix audeo me opponere iniqua sentientibus, verecundor illos quales meos offendere, fere cum illis curro in malum, ex mea pusillanimitate, cum igitur tu fueris a deo magnanimus, vt te cunctis simul opponeret malis, obsecro te fac me saltem animosum pro iustitia aduersus paucos.

§. 107.

§. 107. *Dederat autem eis traditor signum dicens. v. 44.*

Sicut solet dare militibus de nocte vigilantibus, vel in excubijs ad distinctionem amici ab inimico, ne vnum pro altero caperent (erant enim tenebræ, & dicitur Iacobus filius Zebedæi non ab similibus fuisse Christo in corporis forma & statura vel quia à Romanis militibus ignotis alioqui agnitus non fuisset, dedit eis signum bonum nequiter distortum, signum dico quo pius Iesus discipulos in teneritudine amoris & osculo pacis suscipere consueverat. Ex quo patet malitia Iudæ, qui sicut primus Dux & Capitaneus diaboli, Christi sanctum institutum traxit in abusum, in quo imitantur Iudam hodieque filij perditionis, apostatæ Ecclesiæ Catholicæ, qui sancta quæ in Ecclesia videntur & didicerunt conuertunt ad suas nequitias, ad suas concupiscentias, & futores, concionandi potestatem, acceptam ad salutem animarum vertunt ad intetum earum & seductionem à Christo Domino ad se ipsos.

DEus, Deorum, Domine, ne me finas obsecro vnquam abuti sanctis tuis, quæ in Ecclesia constituisti, ritibus, Sacramentis, officijs, donis, vt fecit iste pessimus proditor Iudas; sed sicuti à tua Ecclesia didici & accipi, ita obseruem & non aliter, torquendo ad mearum passionum appetitum, alias ero proditor, vt & ille fuit.

§. 108. *Quemcumque osculatus fuero ipse est, tenete eum. v. 44.*

Salutationum formulæ antiquitus sicut & hodie variæ & multiplices semper fuerunt, Romani *Aue* dicebant, *salue* etiam ac *vale*. Hebræi *pax tibi, Dominus tecum, gaudium tibi sit semper*. Nos Germani *bonus dies, bonus vesper, bona nox*, Deus te adiuuet, fortunatus esto. Adiungebant salutationi olim non raro aliquod benevolentia signum vt osculum: sic Iacob osculatus est nepotes & amplexatus est eos. Aaron Moysen, Moyses Ietro socerum suum, Iacob Rachelem, Samuel Saulem, & tandem vt cæteros omittam Iudas Iscariotes Iesum Saluatorem, vt sub pacis symbolo filium hominis traderet. *Salutate vos inuicem*, scribebat B. Petrus, *in osculo sancto* & B. Paulus *in osculo pacis*. Apud Romanos vero in tantum mos iste exercuerat vt petmolestum, & frequentibus occurrationibus fastidiosum euaserit. vnde Tiberius lege sancita, illum morem tollendum curauit. Hinc patet quod valde, ex hoc increuit iniuria Domino, quod osculo solemnissimo signo amicitia Iudas eum traderet. De hac iniuria atroci conqueritur specialiter Dominus per Prophetam: *Homo pacis mea in quo speraui, qui edebat panes meos magnificauit super me plantationem. Quasi dicat, Homo qui verbis & factis se ha-*
bere

bere pacem mecum simulauit, dum me prodendo est oscularus, in quo sperare debui, quasi in seruo fideli, quique commensalis meus erat & familiaris, cui non solum corporalem panem, sed etiam sacramentalem communicaueram: magnificam super me fecit deceptionem, me tradendo hostibus, vt sub plantis eorum conculcarer.

O Iuda venenum infundis osculo, quo gratia charitatis infunditur, osculo, quod sacra pacis est infigne: osculo, quo amicitia fida firmatur, osculo; quo fides sancta firmatur. Hoc ergo osculo tradis periculo, quem ob osculi commercium debueras venerari, & tradis filium hominis, qui te peccatore fecit Apostolum; filium hominis tradis, qui venit, vt in sanguine suo omnium peccata dilueret, sed hæc est, o Iuda, hora tua & potestas tenebrarum, veniet hora alia, ipsius scilicet Domini, quando te non osculabitur, sed in faciem loquetur: *serue nequam &c.*

§. 109. *Ipse est, tenere eum. v. 44.*

Quis ipse; nonne Pater tuus qui te ab initio creauit, qui te aluit & huc, qui te sublimauit & honore Apostolatus, Episcopatus, Sacerdotij noui Testamenti, nonne Dominus, in cuius seruitio egisti præ cæteris Apostolis, œconomum familiaris eius, tam suauis mitis & humilis corde, quo aliter non est mitior Magister, in cuius schola omnem virtutem & doctrinam veram audisti, obseruasti, didicisti; & hic an molestus tibi vnquam fuit non credo. Quomodo ergo modo dicis scurris, & militibus, *ipse est, & tenere eum*. O Iuda, in verbo, *ipse est*, nescio quid gustem veneni, multum dicis, cum tam parum dicis, vnde quidlibet mali à te dici, potest præsumi. nam si non mali quidlibet dicis, cur non audis quis ipse sit de quo dicis *ipse est*, nam prætinus addens, tenere eum, manifestas te nihil boni dicere cum ais: *ipse est*.

Domine Deus agnosco te pati, pro omni genere peccatorum, nam sunt homines qui, emphaticôs, didicerunt paucis verbis multa dicere se: sui suo malo apta quidlibet pessimum de proximo significare idonea, ita vt nihil videantur velle dicere mali sed innuere omne malum. Ecce mi Saluator horum hominum nequam peccatum modo luis, Pro qua tua pietas tibi gratias ago, & rogo vt custodias me ab hoc genere linguæ malæ, quæ seuera habet sub se venenum aspidum.

§. 110. *Et ducite eum. v. 44.*

Habet nescio quid latentis mysterij hoc verbum, quod Iudas proditor dedit comprehensoribus Christi, inquit; *ipse est tenere eum* & ducite eum.

caute: quod verbum si spiritali sensu & bono ad nos referamus quibus incumbit Iesum quærere atque comprehendere uti Paulus ad Philip. ait: *sequor autem si quo modo comprehendam in quo & comprehensus sum à Christo Iesu:* & ad Corinth. *Sic currite ut comprehendatis:* profecto velut alter Caiphas prophetauit Iudas nesciens quid diceret, nempe verbum bonum, salutare præceptum, nam reuera tenendus est Christus, necesse enim est quærentibus Christum, tenere eum, & secum ducere caute, nempe vinculis ardentissimæ charitatis, sicut sponsa dicebat, *Quæsiui quem diligit anima mea, tenui eum nec dimittam.* Oportet etiam postquam tenuerimus Christum caute, illum ducere, ne forte propter peccata nostra aut se abscondat aut aufugiat à nobis, & nos deserens ad alios se conferat: *tene, inquit, quod habes, ut nemo accipiat coronam tuam.*

Tenebo ergo te Domine donec benedixeris mihi hic & in aeternū, & introducas me in cellam vinariam & ordines in me charitatem, charitatem qua legem impleat, que omnia sufferat, male de proximo non suspicetur, charitatem fraternam quæ est vinculum perfectionis, quæ est mater virtutum omnium.

§. III. *Et cum venisset statim accedens ad eum. v. 45.*

Bene obseruat, novus noster Dux belli vel Generalis ex Apostolo creatus, Iudas stratagematum præcepta: nam vnum ex principiis bellicis est, Victoriæ sæpius in celeritate positam esse, hinc alatum, hinc gradientem, imo currentem Romani pingebunt, & non nisi post victum hostem sedentem super spolijs. Hæc considerans, possum cum Christo dicere & ingemiscere: quod filij huius sæculi prudentiores sint filijs lucis in generatione sua: nam raro videas in spiritali negotiatione ita cautos & prouidos ministros Dei, uti sunt astuti ministri diaboli. Ecce in Germania, imo Europa tota, quam vafre, quam vigilanter, quam sedulo agunt acatholici, ut subuertant ecclesiam Christi! quam oscitanter ipsi Catholici! illi ut ignis in spinis, hi paululum conferunt manus, & dicunt: modicum hic, modicum ibi.

Domine sancte Pater omnipotens æterne Deus per Prophetam Regium inuitas nos omnes clamans: *Accedite ad me, & illuminamini, & facies vestra non confundentur:* accedite quotquot in tribulatione estis, accedite per fidem & orationem ad Deum vestrum; respicite in auxilium meum: accedite per conversionem & pœnitentiam & conuertar ad vos vultu lucidissimo & maximè vitali, quippe qui sol sum increatus & fons vitæ, illuminabo & viuificabo vos: & facies vestrae non confundentur: Et ego, Domine

K

Deus

Deus meus, humiliabo me coram facie tua, deprecans petitionem meam exaudire digneris, ne confundas faciem meam cum accessero ad te.

§. 112. Et ait, Rabbi. 45.

Vocat ipsum Rabbi siue Magister, Doctor, factorum Professor, tamen eius non vult esse discipulus, nimirum politicus factus est Apostolus, melleo hoc verbo virus clam immitteret, nec putaretur venire tanquam hostis. Sed, o politice, putas te non obseruari ab omnia vidente oculo? putas dormire illum qui scrutabatur renes olim & corda? Noli hoc putare, nimis crasse agis personam politici, agis tamen ut putes, sed breui de se proturbaberis.

Domine Deus & Magister meus, video hic clare quod scholam discipulorum tuarum reliquerit Iudas, & apostatarit a te, en ego desidero & adire scholam tuam, capio esse discipulus tuus, audire sapientiam tuam, locus vacat ergo assume me obsecro, ad te, ad disciplinam tuam, ad scholam tuam, ut erudiar a te, beatus enim quem tu erudieris Domine, & de lege tua docueris eum; non dignitatis eius gradum peto, indignum enim eo me profiteri, scio etiam eum S. Matthiae iam esse a S. Petro tuo Vicario donatum cui melius deum congratulor: affecto autem & vnicè postulo pro modo gradum humilitatis, quae docetur in schola tua Infima, ut secure laqueis fruatur cetera dona.

§. 113. Et osculatus est eum v. 45.

Nempe palam pacem cum Magistro loquens, & occultè ponens insidias, huius fictionis figura legitur in libris Machabaeorum, ubi Tryphon Princeps loquebatur cum Iuda Machabeo verbis pacificis in dolo & comprehendit eum: *Va illis qui in viam Cain abierunt, & errore Balaam mercede effusi sunt, & in contradictione Chore perierunt.* An non Iudas in viam Cain abierat tradens & fundens sanguinem non solum fratris sui innocenti sed & Dominum non errore Balaam mercede effusus est, pro mercede triginta gentium non tantum maledicens sed & malefaciens Christo? an non in contradictione Chore perijt, in contradictione scilicet apud Capharnaum, dicentium *durus est hic sermo &c.* quorum focus fuit Iudas, Pater Sacramentarium. Attendamus ne & nos simus de eius sectatoribus, de illis qui osculo filium hominis tradunt: tales autem sunt, non solum qui pacem loquuntur cum proximo suo, mala autem in cordibus eorum, qualium magnus est in orbe numerus. Sed etiam tales sunt non solum qui indigne ad Sacramentum Communionis accedunt, non praemissa debita scelerum agnitione & cor-
sellis

feffione. Hi enim quasi osculum præbent filio Dei, & eum peccatis suis iterum crucifigendum tradunt. O quam multi de hoc numero Sacerdotes, & quam multi fideles qui magna parte vitæ vix semel digne accedunt, eandem quam Iudas intulit, iniuriam renouantes. O quoties Domine à mille sexcentis annis hanc patienter iniuriam tulisti, poteras vel Helia ignem vel Ananiz subitam mortem, vel Elymaz cæcitatem eis infligere ad ultionem, sed maioris charitatis ignem in cordibus eorum accendere ad conuersionem, si attendere vellent. Hæc est benignitas tua quam etiam testatus es erga Iudam: sed quoniam non recusasti proditorium & fallax osculum faciei tuæ, quanto magis confidimus te non repudiaturum miserorum peccatorum resipiscenciam, confessionem & penitentiam.

Domine, ipse Baptista sibi indignus visus est, qui vel corrigiam calceamenti tui solueret; Sanctis Regibus satis fuit, pedes vix nati pueruli lambendo osculari, Magdalena retro stanti iucundum erat plantas tuas tergere, quomodo igitur iste proditor contemptis pedibus mox os augusti illud ac sacrum profano suo ore irruit? Impudens igitur fuit valde iste Iudas, qui sic se cum Domino gessit, abige obsecro Deus inuerecundiam, & impudentiam longe à me & tuis fidelibus.

§. 114. *At illi manus iniecerunt in Iesum. v. 46.*

Viso simbolo seu signo à Iuda proditore edito, milites instar apum & caurorum pinguium accurrunt, irraunt, pungunt, rapiunt, trahunt, trudent, gladios vibrant, nemo non vir videri intendit, incitatus gloriola, & spe gratiæ ineundæ cum Principibus, à quibus missi erant.

O Bone Iesu, quam longè à te est, vt vel fur vel latro esse possis? qui cuncta bona largiris supplicibus tuis, & tamen modo ita tractaris ac si eiusmodi esses nefarius homo. Itaque animaduerto quod alienam culpam tuas, non tuam, vel certe hi tui inualores sunt ipsi fures & latrones, sine causa te vellentes & capientes, per hanc igitur manuum iniquarum iniectio- nem in te, obsecro salua me, & ignosce quod moraliter manus violentas aliquando etiam inieci in te, tuam voluntatem offendendo, vel etiam sacrosanctum corpus tuum in Sacramento indigne tangendo, & da gratiam ne vnquam ullo modo malo iniiciam cum his latronibus in te, manus.

§. 115. *Et tenuerunt eum. v. 46.*

Captivum, ligatum funibus & catenis onustum, verberibus, plagis, pugnis, fustibus, liuidum, iniurijs, contumelijs varijs & multis faturatum tracturi ad Iudicium, tenent lupi agnum, sistendum mox ante leones, canes &

K 2

nes &

nes & lycanthropos. Quid vero tunc animi fuisse putabimus Christo vel homo se gerenti? nescio edicere, cogito multa etiam hoc quod cum toc fieri modi tenendi te, isti omnium pessimum elegerint.

MI Iesu, cupio te tenere, & perpetuo quidem, sed amore captivum non ad malum tibi inferendum, contumelias, iniurias, mortem, sed honorem, & gloriam & vitam, quouis modo, quavis virtute, & gratia; teneam igitur te nec dimittar à te; teneam te sic, vt nunquam abeas à me per amissionem gratiæ tuæ, vel si non tenuero ego te, ecce oro tenero me, cupio tuus esse captivus perpetuus; quia bonum est mihi semper tecum esse.

§. 116. Vnus autem quidam de circumstantibus educens gladium, percussit. v. 47.

Euangelista hic describit quid contigerit in comprehendo & tenendo Christo, in illa furia militari, & insinuat fuisse aliquam resistantiam, non per Christum ipsum sed per *vnun quendam*, quem ob causas certas noluit nominare. credo, ne læderet honorem eius, eo quod educens gladium percussit: nam mens Christi non erat neque mandatum, vt educeretur gladius, contra aduenientes hostes. & eum captiuantes, multo minus vt quis percuteretur gladio: cum maxime ipse sponte obuiam iuerit hosti, & vltro se tradiderit in manus peccatorum, pro salute mundi; & ipse percutiens iam esset Ecclesiasticus & Sacerdos creatus. ideoque nota aliqua videbatur, quam vocant defectum lenitatis. Sed & præsumptuosum erat quod Sacerdos & talis & solus quidem contra tot armatos, & sine Domini mandato percuteret. Hinc discimus nunquam nisi bonum de proximo vel scribendum vel dicendum: etsi narrare historiam contigerit, in qua vix omnino possit malum factum, id narretur sine nominis mentione, maxime si sit persona Ecclesiastica, in dignitate constituta, ne inferioribus detur turpis occasio, & ansa vel detractionis vel malæ opinionis.

Domine, considerans tantam cautelam in tuo S. Euangelista, expauesco super mundi cursu, & hominum loquendi more. Vix incipimus loqui & statim aliquis de proximis, vel multi simul eribrantur. Iam Magistratus, iam principes, iam clerus, iam religiosi; modo iste, modo ille sunt tales & tales sunt. Hi sunt auari, isti sunt sordidi, isti arrogantes, isti voluptuarij. Summa omnes excepto vno eo qui loquitur sunt peccatores, iste bonus, iste sanctus est, iste prudens est, scilicet Deus meus: quale est hoc linguarum diluuium! contra hoc vix Arca aliqua Noëtica datur ad effugium.

§. 117. Percussit seruum Summi Sacerdotis. v. 47.

Continuat historiam & narrat Euangelista, quid ex strictione gladij, secutum sit & quid fecerit ille innominatus Christi amicus, nempe percussit seruum Summi Pontificis. Lucas dicit discipulos prius interrogasse num percutere deberent gladio, videntes impetum & turmatim irruere in hostem? verum innominatus hic amicus, scilicet Petrus, zelo iusto accensus pro sui vel Domini defensione & salutatione, non expectato Domini responso percussit, & quidem seruum Summi Sacerdotis, qui haud dubie ceteris petulantius & truculentius egetis, nec sine mysterio Petrus incidit in seruum Summi Pontificis, Deo omnia, dum permittit mala, dirigente hæc ipsa in magnum bonum, quia enim S. Petrus futurus erat Pontifex, & vocandus pro Caiphas Cephias, ideo hene in male moratam familiam Summi Sacerdotis futurus Pontifex animaduertit, & eandem reformare incepit, vti Christus ipsemet reformaturus erat Iudaicum Pontificem. Ecce quomodo quæ secundum homines casu geruntur, apud Deum consilio non careant. Admirare, anima mea diuinam sapientiam & pietatem.

O Deus, scio quod in honore habendi sint Principes & eorum ministri, & maxime Sacerdotes tui, & eorum quoque ministri, scio etiam quod ministri eorundem subinde abutantur suorum Dominorum nomine & autoritate, ne igitur unquam aliquid eis incommodi accidat, neque Principes in eis lædantur, obsecro Domine, da eis spiritum sanctum, ne quicquam agant, quod non sit iustum, prudens & benignum.

§. 118. Et amputauit illi auriculam. v. 47.

Effectus extracti gladij & percussione fuit, auriculæ solius abscissio, pro capitis torius amputatione vel diffissione; quod factum est ex dispositione diuina: nam merito Pontifex Ecclesiæ Petrus abscidit aurem, obedientiæ Symbolum à Iudaico ministro; qui aures habens, quibus audire debebat, pro auribus incepit vti manibus. Otiosam igitur partem Petrus abscidit, dum aurem amputauit. ad aurem enim pertinet obedientia, sicut Psal. ait: *In auditu auris obediuit mihi*: Agnosco nihilominus præposterum in Petro agendi modum, qui nuper vigilare iussus, dormiebat, nunc iniussus vigilanter cædit. Ita fit, pro dolor, nitimur in veritum semper cupimusque negata.

Deus meus, sapientia tua reguntur vniuersa, quicquid tandem patiuntur mali peccatores inuiti, apud te Deus, habet luculentissimam causam, & quicquid boni agunt tui amici & iusti, apud te Deus habet fontem, neque tam inopinatos efficiunt casus Homines, per quos tua diuina prouidentia

non peruat ad destinatum sibi vltimatum finem. O Deus in velamentis harum alarum protege me, cum S. Petro Apostolo tuo, quem non permiffi ferire caput medium sed latus, mysterio tam salutari nobis, fortunare sibi, apud ministros.

§. 119. Et respondens Iesus ait illis. v. 48.

Euangelista præteriens quid Petro Christus dixerit, aut reprehendendo, sistendo, aut laudando eius factum, refert quod allocutus fuerit turbas, dissimulando Petri negotium, rationibus non malis nixum. nempe factum partim ad propriæ vitæ partim ad Christi Domini sui defensionem etiam si Sacerdos & Ecclesiæ caput esset futurus, vnde non male discas, quod laudare vel vituperare bono modo non poteris, tacitus transire vel tuorum superiorum negotia in discussionis examen non facile præcipitare, in his enim nos inferiores, subditosque mutos potius esse oportet, quam Dominus ipse Petri factum iniudicatum dimittit. Vtinam nos viles & imprudentes, de Prælatorum actis & negotijs vel tantillam haberemus opinionem, quantam Dominus de Petri facto, & sic maiorum res dimittimus, vti Christus Petri causam dimisit, sæpe quieti essemus, sæpe prudentes videremur, animam non læderemus. Est enim magnum & negotiosum silentium, vti erat Susannæ, quæ plus egit tacendo, quam si esset locuta. Tacendo enim apud homines, locuta est Deo, nec vllum maius iudicium suæ castitatis inuenit, quam silentium. Conscientia loquebatur, vbi vox non audiebatur; nec quærebat pro se hominum iudicium, quæ habebat Domini testimonium. Ab illo igitur volebat absolui, quem sciebat nullo modo posse falli. Ipse Dominus in Euangelo tacens operabatur salutem hominum. Recte ergo David non silentium sibi indixit perpetuum sed custodiam. Custodiamus ergo cor nostrum, custodiamus & os nostrum: vtrumque enim scriptum est, *hic vt os custodiamus, alibi vt seruemus cor.* Hæc si custodiebat David, tu non custodies? si immunda labia habebat Itaias, qui dixit, immunda labia se habere, si, inquam, Propheta Domini immunda habet labia, quomodo nos munda habemus? & cui, nisi vnicuique nostrum scriptum est, *sepi possessionem tuam spinis, & aurum & argentum tuum alliga, & ori tuo fac ostium & vectem; & verbis tuis iugum & stateram:* possessio tua mens tua est, argentum tuum eloquium tuum est. Eloquia Domini eloquia casta, argentum igne examinatum: bona etiam possessio mens bona, denique possessio pretiosa homo mundus. sepi ergo hanc possessionem & circumvallato cogitationibus, munito pijs cogitationibus, munito, pijs sollicitudinibus ne in eam irruant, & captiuam ducant irrationabiles corporis passiones,

nes, ne incurfent motus graues, ne diripiant vindemiani eius tranfeuntes
viam, custodi interiore[m] hominem tuum. Noli eum quali vilem negligere
ac fastidire, quia pretiola possessio est. Et merito pretiosa, cuius fructus
non cadueat & temporalis, sed stabilis atque æternæ salutis est. Cole ergo
possessionem tuam vt sint tibi agri, alliga sermonem tuum ne luxuriet, ne
lasciuat & multiloquio peccata sibi colligat, sit strictior & ripis suis coër-
ceatur, cito lutum colligit amnis exundans, alliga sensum tuum, non sit re-
missus ac defluus, ne dicatur de te. Non est malagma apponere, neque o-
leum, neque alligaturam. Habet suas habenas mentis sobrietas, quibus re-
gitur & gubernatur. Sit ori tuo ostium, & claudatur vbi oportet, & obse-
rur diligentius, ne quis in iracundiam excitet vocem tuam, & contume-
liam rependas contumelia. Ingu[m] sit verbis tuis & statera hoc est humilitas
atque mensura, vt lingua tua menti subdita sit: restringantur habenæ vin-
culis, franos habeat sensus, quibus reuocari possit, ad mensuram sermones
proferat, libra examinatos iustitiæ: vt sit grauitas in sensu, in sermone
pondus atque in verbis modus.

9. 120. *Tanquam ad latronem exiſtis cum gladijs & fustibus com-
prehendere nos. v. 48.*

En causa, quare Petrus gladium extraxerit, & percusserit, hanc Chri-
stus allegat, quasi diceret: extraxit ille gladium & percussit, se & me defen-
dendo iniuriam propulsando, vitam conseruando, quia vos cum gladijs &
fustibus venistis prius, irruentes in nos sicut leo rugiens & rapiens, quo casu
vim vi repellere licet. & quare, rogo, me queritis tanquam latronem cum
gladijs & fustibus: quem nunquam vidistis gladio vti, sed sermone gladio
incipiti fortiore; flagellis pro decoro templi seruando, & honore patris
mei, eo quod templum Dei esset domus orationis, non vendentium & e-
mentium, non spelunca latronum: displicet etiam proditoris vsus, nec me
authore quiscquam, ne hostes quidem, sibi prodi optauit.

O Deus, quam tu tibi præfens es in tanta perturbatione, nos in verbo,
facto, nunc leuissimo ita turbamur, vt præ ira, præ metu & tremore,
præ passionibus non simus apud nos. Tu sapientiam loqueris sedatam in-
ter arma, nos fatuitatem, & quorum nos mox pudere debeat, sana nos Do-
mine, sana nos tua excellenti virtute magnanimitatis & constantiæ. Eia Do-
mine imprime hæc ita cordi meo, vt quotidie in omni aduersitate mea ho-
rum recorder, cogitans me hæc omnia promeruisse, cum tamen nihil simile
mihi inferatur. Sit igitur hæc tua miseria mihi doctrina, qua humilitatem
mibi

mihî familiarem faciam ad abnegandum meipsum in omnibus quo me dignum iniuria æstimem, & plagis vndeunque etiam mihî adueniant.

§. 121. *Quotidie eram apud vos in templo docens, & non me tenuistis. v. 49.*

Quid agitis ð milites, ð Iudæorum Principes, ð ministri seniorum, cur huc properatis armati, vt Iesum capiatis, cureum de nocte queritis? cur non de die, cur non in templo docentem, hoc ipso elapso die, apud vos concionantem? ante quinque dies triumphantem! quando gratulabundi de eius aduentu acclamastis *Osanna benedictus qui venit in nomine Domini!* Vtique dicetis mihî: Quia opportunum tempus non erat, quia traditionis promissio facta non fuerat per Iudam, nec congregatio seniorum habita, sed quæ causâ quod tanquam ad latronem existis comprehendere Iesum? Credo, quia docuit palam contra Magistros Synagogæ, Scribas, Seniores, Principes populi, conscientiam commouit eorum & tetigit peccata monstrauit, vnde ira perciti consilium inerunt, vt ipsum dolo caperent & morti traderent, tanquam legi contradicentem, qui contradicit vestris vitijs. Ergone istud quod retribuitis pro doctrina vobis impensâ pro tot beneficijs in vos profectis? nunquid redditur pro bono malum? nunquid ægros vestros sanitati restituit, cæcos illuminauit? claudis gressum reddidit? mortuos suscitauit! & quid ultra potuit facere & non fecit pro vobis. Silebo hic, quod Deus sit, & Messias vester, & quis tot tanta beneficia præstitit patribus vestris in Ægypto? quis in deserto? quis populo sitiens aquam dedit de petra? quis manna de cælo? quis carnem pluit ad vescendum? quis ita secure vos eduxit ex Ægypto per mare rubrum, in terram Chanaan, fluentem lac & mel, quis patribus vestris tot tamq; admirabilia dedit triumphos & victorias in hostes, bona eorum & terras? quis legens? Nonne ipse & non alius! ð ingratitude!

Ingrati Iudæi! quam turpiter, quam misere dominum gloriæ & prophetam suum canes spurcissimi hic tractatis, ipse quidem vt agnus mansuetissimus lenibus vos verbis blandè conpellat dicens: Tanquam ad latronem existis comprehendere me, quotidie eram apud vos in templo docens & non tenuistis me. Cur igitur hâc hora? hac nocte? nisi quia *hec est hora vestra & potestas tenebrarum.* O obcæcati & impij, quid opus erat vt tam frequenti numero veniretis capere, vltro se manibus vestris, vt ouem, offerentem? quid necesse erat cum laternis inquirere & facibus, obuiam vobis procedentem & vos alloquentem? aut cur noctu queritis quotidie apud vos versantem in templo, reuera filij tenebrarum estis vos omnes, qui odio habent

habent lucem, ideo eam extinguere cupiunt, ut in tenebris permaneant, ne mala ipsorum opera manifestentur, sed frustra laborant, ut enim scriptura ait: *Non extinguetur in nocte lucerna eius, sed clarius fulgebit, supraque candelabrum Crucis leuabitur, ut luceat omnibus qui in sanctæ Ecclesiæ domo sunt.* Quandoquidem ergo Christus amore nostri volens lubensque se capiendum Iudæis tradidit, decet ut & nos vicissim amore illius captiuemus omnes sensus nostros in illius obsequium, oculos non aspectando illicita, aures noxia non audiendo, linguam, neque de rebus otiosis, neque de aliorum fama sine iure loquendo, manus abstinendo ab actionibus malis, cor non admittendo noxias cupiditates, mentem denique cauendo noxias cogitationes.

§. 121. *Sed ut impleantur scriptura. v. 49.*

Patriarcharum & Prophetarum, quæ de Christo testimonium perhibent, existis nimirum comprehendere eum, quia ita placitum est coram patre, & ipse voluit: *Oblatus est, quia ipse voluit. Isa. 53. tanquam ovis ad victimam ductus est: attritus est propter scelera nostra. Psal. 21. Circumdederunt me viculi multi & tauri pingues obsederunt me, aperuerunt super me os suum, sicut leo rapiens & rugiens: & alia eiuimodi plura, quæ inueniuntur in Sacra Scriptura, de Christo impleri debebant, & concludit hanc tragædiam Euangelista excusando per impletionem scripturarum quodammodo Iudæos, quare venerint ad eum captiuandum cum gladijs & lignis. ita enim suos scriptores erudiuit idem mitissimus Dominus ne acerba scriberent, sed suo exemplo mansueto stilo, & quando nec opus Iudæorum nec intentionem poterant excusare, excusarent aliunde, nempe per prætextum implendi scripturas.*

Protektor in te sperantium Deus, sine quo nihil est validum, neque sanctum, sine cuius voluntate nihil esse, fieri aut cogitari potest in terra deorum neque in cælo sursum, qui cuncta disponis in ordine, pondere & mensura, ubique præsens, omnia implens, quam suavis est spiritus tuus clemens, mitis, benignus, non acerbus. Nemo hominum talem & tam ingeniosam excusationem male agentium unquam excogitauit, quam tuus spiritus. Benedictus sis igitur in cælo, & in terra. Dignus es Agnus, qui occisus es, accipere honorem & gloriam in sæcula sæculorum. Amen.

§. 122. *Tum: discipuli eius eum relinquentes omnes fugerunt. v. 50.*

Quando scilicet viderunt Christum captivum, ligatum manibus & collo, & nullam si speresse spem liberationis, anxij ne ipsi quoque captiuarentur cum Domino ligarentur, fugerunt: & sic impletam quod prædixe-

L

IKAG

rat in cæna Dominus eis non credentibus. *Omnes vos scandalum patimini in me ista nocte: scriptum est enim percutiam pastorem & dispergentur oves.* Ecce quomodo perterritæ oves discurrunt: errabundæ quisque huc illucque vel ad propria festinet, vel ad amicum, vel notum, ut saluetur.

Domine ut video Prologus huius omnibus sæculis memorandæ Actionis ac Tragico-comœdiæ iam finitus est, iam Actus, & Scenæ diuersæ inchoantur, quorum Theatrum est Ierusalem, Actores sunt Dæmones & ministri eorum, patiens vero tu es Domine Deus meus, nisi malis, ut dicam te esse præcipuum Actorem, nam etsi patiebaris, tamē multo plus omnibus agebas, nihil enim illi sine te egissent, Sed & oro te Domine ne sim talis inimicus tibi, sed vsque ad aras tecum maneam constans, fidelis, prudens & bonus; nunquam à te vel tuis præceptis vel iuramento vnguem discedam, nunquam in minimo fidens aut viribus proprijs: serò enim, heu, nimium scio, quoties ceciderim, per propriam confidentiam nunc agnoscens imbecillitatem virium mearum ad te refugio, o spei unica causa meæ & fortitudo certa, da mihi robur, fer auxilium & consilium in omni tribulatione & angustia meâ.

S. 123. *Adolescens autem quidam sequebatur eum amicus sindone
super-nudo. v. 51.*

Hic Euangelista narrat vel curiositatem vel constantiam adolescentis cuiusdam qui discipulis capto Christo fugientibus ipse aliquantulum secutus sit. Qui si ex discipulis fuerit & ideo spoliatur ad indusium interius certe præclaræ indolis fuit, utpote passus aliquid pro Christo, donec autem quadam & astutia è manibus hostium se liberarit, & ipse nudus effugerit. Quis autem adolescens hic fuerit, varia est opinio scriptorum & medicorum, alij enim Ioannem Euangelistam, alij dicunt Iacobum fuisse minorem, alij adolescentem qui secutus fuerat Dominam de hospicio ubi celebrauerat Dominus cænam cum discipulis ex Ioannis Marci domo: alij in villa Gethsemani, qui audito de prope armorum strepitu, confurgens è lecto spectatum euolauit sindone coopertus: opinare rego cum S. Gregorio fuisse sanctum Ioannem Euangelistam, quia charitas ardentior in eo erat & iuuenis erat, & aliquo modo ex verbis Euangelistæ notari potest, cum dicat: omnes fugerunt; iste non ita cito fugit, sed in specie compulsus. Quicquid autem sit, certe apparet furor & rabies huius turbæ capientis Christum.

Domine, adolescens illè tecum aliquo vsque mansit, quia te plus ceteris amavit: ita vice versa eum amasti, quia pius, humilis, pudicus, sobrius, castus fuit & quietus, utinam & ego talis sim adolescens in vita meâ Deus, ut illi

vt te plus cæteris hominibus per gratiam tuam amem, colam, sequar in innocentia cordis & corporis, amore tui flagrans: & si fors per fragilitatem vel violentiam aliquam contigerit me à te separari; non differatur separatio in longitudinem dierum; sed statim cum Ioanne ad te redeam, tecum viuam constans, in tua felicitate felix, in tua tribulatione tribulatus, in passione tecum patiens, in angustijs tolerans, in cruce socius, in morte commoricens, & in vita noua conresurgens.

§. 124. *Et tenuerunt eum. v. 51.*

Non miror iam in Actis martyrum multos reperiri Adauctos, in via ad martyrium ab euntibus vel correptos, vel se sponte offerentes, ecce in hoc adolescente cæpit quod postea Spiritus S. impleuit, iam gusto primitias Spiritus S. cum video iam tum adolescentem solum sequi. Pergite adolescentes, vos estis primi fructus Dominicæ passionis, pergite & nudi euolate ad Christi trophæum, ite, etiam inuitis parentibus ad sacram vitam, sequimini Christum, habetis exemplum.

Domine Deus amor noster, qui voluisti vt hic adolescens tecum caperetur externe, quia tecum captuserat amore interno, rogo etiam atque etiam te humillime, vt tibi se multi adolescentes adiungant, imo ligari, teneri, amore indissolubili tecum manere velint, vt nulla sit vnquam illis quiescens dies, & hora, nisi quiescant in te, super omnem creaturam, super omnem gloriam & honorem, super omnem potentiam & dignitatem, super omnem scientiam & subtilitatem, super omnes diuitias & artes, super omnem suauitatem, & consolationem, super omnem spem & promissionem: denique super Angelos & Archangelos, & super omnem exercitum cæli, super omnia visibilia & inuisibilia, & super omne quod tu Deus meus non es.

§. 125. *At ille relicta sindone nudus profugit ab eis. v. 51.*

Sindonem esse genus vestis lineæ corpori aptatæ, sed ita, vt facile dorso indui & eximi possit, instar tunicæ, dicunt alij, alij operimentum vocant vel pallium, & hic adolescens tali amictus sindone super nudo aufugit nudus, reiecta illa & relicta haud dubiè timore perculsus supplicij, aut amore indicandi B. Mariæ Virgini quid actum sit de filio eius: exiit autem illam sindonem, quia alba erat de nocte ne videretur in tenebris, & incognitus aufugeret, absque dubio permittente id Iesu, vt Matrem eius desolatam tanquam notus consolaretur, vel præsentia sua, vel dictis eorum quæ viderat & audierat de Iesu, licet acerbissima forent: & vt altero etiam die quid ageretur de Christo spectaturus rediret, & continuò referret piæ matri:

L 2

fic

fic. implebantur scripturæ dicentis, ipsum neminem inuenisse auxiliatorem aut consolatorem. Mysticè autem hic adolescens factò suo docet, si dum Christum sequimur atque hostes virtutis nos cum Christo perdere querant, & de suo numero facere fugiendū mox esse ab eis, etiam cum iactura vestis, hoc est bonorum externorum & corporis, quo anima saluetur cum Ioseph.

Domine tenebræ seruiunt huic adolescenti. Bono ad bonum: sed quantum eheu malis ad malum seruiunt! qui non currunt ad B. Virginem matrem tuam, vel templà, vel exercitià pia: sed prò pudor, ad homicidia, latrocinia, veneficia, lupanaria, luxuriam, potationes, iras, rixas, contentiones & alia opera carnis, vt merito, si optare liceret, optaremus tenebras nullas esse, nec noctes opacas, ne tu Deus, amor meus, toties in nocte & tenebris offendereris: quidquid autem & quantum eis fauentibus deliquim, tu scis Domine: ideoque doleo, & peto gratiam vt deinceps non in tenebris, sed lumine tuo ambulem à peccatoribus segregatus, tuis amicitia vnitus.

§. 126. Et adduxerunt Iesum ad Summum Sacerdotem. v. 52.

Euangelista hic nil loquitur de Anna, socero Caiphæ, ad quem dicitur. Euangelista asseruit eum primo ductum esse ex horto: sed prætermisso tendit ad rem, & ad consilia de Christo. In domo enim Annæ nullum concilium, nulla conuentio facta fuit, sed in palatio Caiphæ Summi Sacerdotis anni illius: huc ergo adduxerunt Iesum vt iudicaretur, iudicio quam iniusto, tam horribili. Sed quando illuc ducebatur quantæ putabimus ei ignominia fuisse illam ærumnosam circumductionem! tam ob corporis imbecillitatem, (quod penitus debilitatum ob sanguineum sudorem, & nunc festinanter, cum petulanter & ferociter trahentibus pergere debebat, per vias asperas & obscuras, ad milliare Italicum extensas: tanto enim hortus distabat à domo Caiphæ) quam trahentium feritatem, quia absque dubio, instar canum in captam prædâ, initio sæuissime grassati sunt: oderant enim eum ministri, sicut Domini, eoque magis contumelia afficiebant: quot scommata audire debuit, quot pedum trusiones & manuum in caput, in dorsum, in ventrem vibrationes, quot alapas, quot iocos, quot ludibria in plateis, è fenestris, à malis ciuibus, & incolis qui lætabantur, quasi in messe & vindemia, iam sanctæ genæ tumebant ob alapas, iam oculi & aures mædebant sanguineo rore, & guttis noctium seu tenebrarum.

ODirum iter! qualis hic Domini comitatus? qui paulò ante per eandem viam tanto cum honore & populi applausu urbem illam ingre-

luserat: quantum inter hunc & illum ingressum discrimen! Sequere nunc
 & anima mea. sponsum tuum, qui, vt te sibi sponfam desponderet, omnem
 hunc laborem & cruciatum perpeffus est. En traditur iam in manus hosti-
 um tuorum crudelium; & sanguinem eius sitientium Iudæorum, qui non
 cessabunt donec eum crucis patibulo affigant. Aspice iam nunc speciosam
 eius faciem eamque imprime cordi tuo, quia nec species iam illi ulla, ne-
 que decor, aduerte lugubrem hanc processionem: & noli horrere in Qua-
 dragesima & tempore Passionis aliquam vento vel cælo aspero viam: Ro-
 manam, seu processionem ad VII. Vrbis Ecclesias: Excita te, si horres, ora si
 langues, canta hymnos sacros si torpes, vt compentes Domino Deo tuo
 hanc suam tibi vtilissimam processionem.

§. 127. Et conuenerunt omnes Sacerdotes, & Scribæ & Seniores. v. 53.

In palatium Caiphæ Summi Sacerdotis vbi iam Christus dire vin-
 ctus detinebatur primo omnes Sacerdotes, qui tunc Ierosolymæ præsen-
 tes erunt, ob ministerium, qui cum Pontifice Caipha repræsentabant Cle-
 rum, siue statum Ecclesiasticum. Scribæ repræsentantes Doctores seu Aca-
 demiam, Theologos, Jurisperitos &c. & Seniores siue Magistratus præ-
 sentantes omnem statum sacularem, qui ex principibus, nobilibus & princi-
 palioribus plebis constabat tanquam senatus; sic igitur omnes status eo-
 conueniebant citati à Caipha Pontifice, vt plenum esset concilium quod
 magnum vocabatur; constans 72. viris siue Senatoribus vt ab eo toto
 Christus damnaretur, & damnatus Pilato traderetur ne Pilatus eum, vt-
 pote à toto concilio prædamnatum, absoluere posset. Ergo ab omni statu
 iudicatur Christus tam Ecclesiastico quam Academico & Politico qui Iu-
 dex venturus est omnium: & cur tam propere & de nocte cum verita sint
 Romanis nocturna consilia & suspecta negotia, quo titulo Catilinam Ci-
 cero non modice exagitaui; Certe non aliam ob causam, quam quia hæc
 erat voluntas & potestas tenebrarum, lucem fugiebant, ideo de nocte con-
 sultabant: lucem eius fugiebant & oderant quia opera eius in luce fiebant,
 palam docebat, palam reprehendebat Iudæos & eorum malam vitam, &
 doctrinam: ideo conueniebant & nocte in lucem sauebant.

Magnam reuera in Republica bonum est bonus Princeps, Consiliarij
 docti, sinceri & experti viri. Hi sunt insignis Magistratus, qui amet
 super omnia iustitiam & exercent iustum iudicium sine personarum ex-
 ceptione; sicut diuiti, sic pauperi; sicuti principi, ita subdito ius suum tri-
 buat, quare summopere laborandum & orandum, vt in electionibus prin-
 cipum, & Episcoporum, & Doctorum admissioe ad Gradus & de lectu

Senatorum ac Tribunorum tam Ciuiliū, quam Militariū, accuratissima adhibeatur ratio. Orandus est etiam ante electiones eiusmodi orans Deus, ut mittat operarios dignos in vineam & messem suam, doctos, pios & iustos, qui populum iudicent in æquitate, non iniquitate, non proprium commodum & honorem, sed proximi vtilitatem, communitatis bonum, & Dei cultum ac honorem quærant. Oremus ergo Dominum dicentes:

Misericors Deus, cælestis Pater in cuius manu est omnis potestas, & Magistratus per te constitutus ad supplicium malorum, & defensionem bonorum, in cuius potenti dextera sita sunt omnia iura & leges imperiorum. Te supplices corde deuoto oramus pro magistratu nostro Ecclesiastico, Academico & Politico vna cum ijs qui sunt à consilijs eorum, & rem eorum administrant, ut gladium tam spiritus, quam carnis per te commissum in fide vera & timore Dei recte gerant, eoque pro tua voluntate & iussu vtantur, obumbrer ipsos virtus & sapientia altissimi, illumines, & conformet eos in amore Dei ipsa diuina gratia. Da illis Domine sapientiam & intellectum. Concede pacatam gubernationem, ut omnes subditos in veritate fidei, dilectione & iustitia, quæ tibi sit cordi regant, & dicto adiuuantes conseruent. Proroga ipsis dies vitæ suæ, & annos multos largire, ut prospera & laudata ipsorum functione nomen tuum sanctificetur, & populi inducantur ad omne tibi placitum bonum.

§. 128. *Petrus autem à longe secutus est eum. v. 54.*

Dum Christus ductus in atrium Principis Sacerdotum, in quo omnes conuenerant status Reip. Hebræorum & ordines, ad discipulos qui ex his ordinibus ac status erant sese etiam conuertit Euangelista, & quid Petrus corū primas fecerit enarrat. nempe eum qui antea aureos montes sperauerat ne quidem terreos præstitisse in tanta persecutione, sed primum debuisse in horto cum alijs discipulis, & fugam cepisse mox memorem verborum suorum, iterum resumptis viribus & animo secutum esse, verumtamen à longe, non prope. Vnde timeo ne hæc ipsa à longe sequela exitio nouæ ianuam aperiat. Rem totam videbimus.

Domine Deus meus, audiui ex SS. Patrum tuorum, meorum Doctorum & Magistrorum ore, quod te pro sit dispositio ad ruinam, & non le esse in primis sit appropinquatio ad postremos, timeo igitur & Petro & mihi, ne nobis contingant infortunia, dum te à longe & nos prope sequamur. Excita igitur nos in salutari tuo, ad zelum & feruorem deuotionis, ut grauius cadamus.

§. 129. *Vsque in atrium Summi Sacerdotis. v. 54.*

Petrus primo fugiens, deinde à longe sequens, nunceriam fit Intrans in Aulam Pontificis seu Summi apud Iudæos Sacerdotis, nam Gentilium Pontifex Maximus eo tempore erat Tiberius Cæsar Augustus, ut pater ex innumeris numismatis ab eo cufis, & adhuc apud Antiquarios extantibus, Petrus ergo ille quid ingrediendo aulam effecit? Si in probi Pontificis ut Oniæ, Ioiadæ & similibus Pontiff. aulam esset ingressus, certe bene ei fuisset: nunc cum video eum ingredi in Aulam tam mali Pontificis, valde timeo ne hoc ei male cedat, quia in illa aula non puto reperiri aliquem bonum nisi coactum intrate, quando iuxta verbum Præsul ut ampiruat, sic vulgus redandruat.

A Mici mei, auditui sæpe quod qui velit esse pius, debeat aula exire: Fui & ego in aulis & diu & frequenter, sed experientia doctus puto esse discrimine opus, nempe ex Aula Sancta Theodosij, & similibus tam laicorum quam Ecclesiasticorum principum, non opus esse exire; sed vna posse pietatem coli: alias verè, ex eis esse discedendum; si sunt Aulae, qualis erat Herodis, & Caiphæ & his similibus. Ibi valet vox, quæ Arsenium ex aula exciuit, *Fuge, Tace, Late*. Adde tamen etiam in aulis sanctis Regum & Imp. & Principum, Pontificum & Episcoporum, quod nisi quis pietatem ipsemet inferat, raro inueniat, & allatam facile perdat, propter magnas occasiones & materias obuias, in quibus infirmitas humana, facile corrumpitur, nisi valde magna gratia Dei stabilietur. Quisque sibi attendat, Petrus nobis potest esse exemplum, si recentiora non tenemus portenta in aulis nata. Et te, ô Deus, qui uti hominem ad imaginem tuam condidisti, ita homines ad cælestis tui regni formam quoque colligi voluisti in Republicas, regna, Ecclesiam & ordines Ecclesiasticos, te supplico, ut omnes qui in aulis versantur potenti tua dextra protegas, ut sint sani mente & corpore, neque in vitia, quæ ibi obuiare possunt, declinent, & cum tu benigne Deus præuides, in aulis corrupendos esse, quos pretioso sanguine tuo redemisti, obsecro, auerte eos, arce, euoca, impedi, imo eijce eos, per amissionem gratiæ apud Principes, ut salui fiant foris, qui erant damnandi intus. Fiat, Fiat. Amen.

§. 130. *Et sedebat cum ministris ad ignem. v. 54.*

O Petre, Collegas Apostolos deseruisti, & Christum perdidisti; & Ministris Sacerdotum & Scribarum & Seniorum suos Dominos præstolantium in atrio seu antecamera adhæcisti, Quid fecisti? imo etiam cum eis ad ignem sedisti, quasi & tu Dominum tuum in aula præstolaberis donec
eum

eum domum reducas vt illi; sed hoc non est futurum, quia sicuti aliter
venerunt Domini Ministrorum illorum, quam tuus Dominus; sic & mini-
stri illi aliter illuc venerunt, quam tu, illorum Domini iudicant hic de capi-
te Domini tui, & tuus Dominus iudicatur ab eis. Hinc debebas odorari
fortunam & conditionem suam. Illi sedent bene quia Domini illorum
sedent. Tu vero debebas stare, quia Dominus tuus stabat. Pessime fecisti,
quod sic, vt illi, sedisti, nimis audax fuisti.

Bone Iesu, quam bene monuisti nos tuos per Spiritum S. dicens: *Cum be-
no bonus eris & cum peruerso peruerteris: & qui amat periculum perbit in illa.*
Petrus parum cautus vel parum adhuc versatus sedet inter ministros tot
malorum Dominorum, quid inde futurum sit, facile est coniectare. Illos
ministros puto ego fuisse florem nequissimorum hominum in ciuitate Ie-
rusalem. Quod enim tales solet latere, id certe vulgus solet nescire. Anger
quando cogito Petrum tuum Apostolum inter tales sedentem malle
eum videre in foro ambularem. Malle eum magis in Templo seden-
tem audire, quam cum Ministris talibus ad focum. Quid enim ibi, etsi alia
omnia, in personam suam idonea fieri, omittantur, audiet Petrus, quid non
videbit; quales scurrilitates, quales sarcasmos, quales narrationes & impu-
tiones? O Deus sepi aures nostras spinis, fac in eis Catharorum pro-
bentium rinnitus & susurros, & campanarum aut cantantium strepitus, ne
audiamus in consortijs turpiloquorum, & scurrarum sermones nefandos
sed & cor nostrum longe fiat, oro, a societate peruersa, a socijs nequam, siue
in conuiuijs, siue hospitijjs siue nauigijs, siue in curribus, siue in plateis. O
Beati omnes vos, qui a prauis colloquijs & socijs estis sequestrati.

S. 131. *Et calefaciebat se. v. 34.*

Ingressus itaque Petrus nequitiae Academiam, sicuti olim magi He-
rodianam Aulam sedebat quasi in schola, sed longe alia quam haecenus as-
sueuerat audiebat lectiones, sed longe alias, quam in monte. Videbar vilio-
nes, sed valde difformes ab eis quas in Thabor viderat. Imo calefaciebat
se, forte non solo igne naturali, sed fortasse & morali; fortasse recreabatur
lepidis horum ministrorum conceptibus, aculeis, mimicis gesticulationi-
bus &c. Hinc vti Magis illam malam aulam ingressus, stella, quae eis Hiero-
solyman vsque Dux fuerat disparuit: ita Petro Caiphæ aulam ingresso di-
mini luminis radius, qui mentem eius irradiare solebat, cepit obtenebre-
cere: & quanto plus cum Caiphæ ministris camino appropians, cepit
irradiari ab illo igne, tanto plus a luce aeterna deficere. O Petre: Non in
igne Dominus; Alloquor vos Rectores populorum, alloquor Patres famulantes
allo

allo quor matres, allo quor omnes, quibus incumbit aut educandi cura aut officium regendi. Cauete obsecro vestris à foco otioso, intendite colloquijs eorum qui adfident illis, necessaria quidem res est in frigidis regionibus focus, sed & nisi prudens sit usus saepe valde noxia & periculosa multa ad focum contigerunt, quæ fuerunt deploranda apud pænitentiae locum; multa apud ignem, quæ restinguenda fuerunt aqua ex cerebro expressa. Non est opus vos alio ire, S. Petrum videre, iste vir, iste Prælati, iste senex, iste designatus Papa apud focum quomodo perijt!

S. 132. *Summi vero Sacerdotes & omne consilium quarebant aduersus Iesum testimonium, ut eum morti traderent. v. 55.*

Vidimus initia S. Petri & in eius persona Discipulorum Christi modulum, qui non erant de statu Ecclesiastico eius temporis, neque Academico neque ciuili, sed extra synagogam causa Christi. Iam videamus etiam quomodo se gerunt status ipsi supra nominati. Historicus facer ait: Omne concilium nempe ex Sacerdotali, Doctorali & Politico ordine ac statu conflatum, quod vocari solet *Plenum*, cum singuli & omnes sub iuramento citantur ad comparandum & consultandum; comitia nominant Latini, *Diætam* alij & *synodum*, alij *Capitulum*, seu *Congregationem*; in quibus hoc solet reperiri valde proficuum, quod in concilijs ex plurimarum personarum sapientia, experientia & prudentia, fiat vnus quodammodo intellectus; & ex plurius voluntate & arbitrio fiat vnum arbitrium & voluntas, & consequenter vna constetur potestas; si igitur accesserint personæ bonæ voluntatis, paratæ discere quod nesciunt, amare quod est bonum, odisse quod est malum, communicare quod sciunt, non plus sapere, quam oportet. Bonum erit Concilium, bona synodus, bona comitia, bonum capitulum; alias malum vti his, vbi omnes qui conuenerunt ad synodum fuerunt insipientes corde pariter, & ideo concorditer vnā fecerunt intelligentiam, siue potius ignorantiam, & pariter vnā peruersitatem, & vnū homicidium.

O Deus auerte hanc malitiam ab his qui conveniunt ad synodos & concilium aliquod, ne eo velint venire determinati ad malitiam, non solum apertam, sed nec implicitam, in suo proprio iudicio vel passionibus vel affectibus, hæc enim excæcant, vti isti in concilio Iudaico excæcati fuerunt à suis passionibus. Sed culpabiliter, sed vincibiliter, & crasse, affectare. Hinc illa inquisitio Testium falsorum, & verba ad confidentem proditorem; *Tu videris. &c.* omnia secuta.

M

S. 133.

Equidem dicebant, quod *Sabbatum non custodires*, alij, quod *contra legem Moysis predicaret* & alia friuola; sed prò illa erant disconuenientia, quoniam ipse iam pridem hæc refutarat & responderat, adeò quidem ut obmutescerent semper, uti patet in Euangelij serie; nam primo, cum sabbatho curaret, dixit eis: *Cuius vestrum asinus aut bos in puteum cadet, & non continuo extrahit illum die sabbathi*: de altero illis responderat: *si crederetis Moysi crederetis & mihi*. Hæc in spiritu præuidens Dauid in persona eius dixit: *Concilium malignantium obsedit me*, non attendens illud Exod. 29. *Non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium* nam loco huius præcepti: *Resurrexerunt in eum testes iniqui & mentita est iniquitas sibi*: id est, iuxta suum placitum falsum pro veris obrulerunt, & ad iniquitatem proeuerunt, & ideo sibi ipsis magis nocuerunt quam Christo.

O Innocens Iesu, ô immaculate Iesu, Saluator noster te obsecro per innocentiam illam & puritatem vitæ, quam adeò innocenter transiisti ut in verbis vel factis tuis nihil potuerit inueniri, quod iure inimici arguerent, imò ne quidem speciem mali volentes reperire potuerint. Concede dignare mihi eam, in vita, innocentiam, castitatem, puritatem, ut prope mundi huius saltem in fine vitæ meæ, nihil inueniat maculæ, cui committere habeat, & accusare apud te Deus meus.

§. 134. *Multi autem falsum testimonium dicebant aduersus eum. v. 96.*

Cum iam verum non possent habere contra Iesum testimonium subordinauerunt Pontifices, Scribæ & Pharisei de Concilio, quosdam per canijs & promissionibus, qui dicerent falsum testimonium, ut sic haberent apparentem iustitiam & causam fucatam: in quo supra modum patet in dulcissimi Saluatoris, quod inimici sui peruersi non poterant ex omni altitudine sua inuenire, quo possent eum accusare, licet varia proferrent, quod dicitur videlicet magus, Samaritanus, vorator, potator, seductor populi: & alia similia, adhuc tamen opera Christi de quibus accusabant eum, erant ita cognita ut manifestè paterent his contraria mendacia, neque haberent apparentiam veri: vide hic mi homo diuersa hominum studia, pro diuerso affectu suo. Magi quæerunt Dominum, ut eum adorent, Herodes ut occidat, parentes ut eum amanter custodiant & ei seruiant, turba ut eum tangat & Regem faciat, seniores autem isti, ut eum interficiant: ô quam periculosum est sese immergere in desideria appetitus sui! & non frenato ipsa cogimine rationis! Cur non fecerunt absque omni testimonio? Ecce enim hi consecrati Dei, hi Docti, hi Seniores, suam iniquitatem & inuidiam for-

ma aliqua iudiciali palliate laborant : pugionem iam paratum gerebant, sed pallium quærebant, sub quo fessirent.

Discipuli tui, & veritas infinita, non debent esse ex genere hominum illorum, qui diligunt vanitatem & quærunt mendacium, ideo hunc versum indies cantant sibi & Ecclesiæ in completorio. Horrere quippe debent omne, quod non convenit veritati, sicut mortem & infernum : & veritatis decorem amare sicut animas suas. Quapropter in omnibus verbis & factis suis debent fugere vigilantissime vanam ostentationem, & fictionem earum rerum, quæ reuera tales non sunt. Schola tua simplex, casta & sincera longissime recedit à consuetudine filiorum Adam, qui cum Dij non sint, conantur apparere sicut Dij, & continuo vitæ mendacio seducere proximos suos. Et quidem si de veritate verbotum loquar Domine, serui tui cautissime debent loqui, ne verba sint contra mentem, in qua est sedes rationis, seu luminis tui super nos signati : debent profiteri semper veritatem tuam ante reges & præsides morique potius, quam proferre vnum mendacium, quantumvis officiosum, ita docet sancta tua Schola Domine, contra huius Iudaici concilij praxin, Huic proposito seruit, vt parce loquantur, qui diligunt veracitatem, quia in multiloquio non deerit peccatum.

§. 135. *Et convenientia testimonia non erant. v. 56.*

Admirabile quiddam notatur & insinuatur ab Euangelista nostro; hoc loco: nempe principium Ethicum & Politicum, omnibus Iudicibus terrarum valde proficuum. Et quod quæso illud? Hoc: Quod nullus mendax hactenus potuit reperiri, qui tam artificiose potuerit mentiri, & fingere vt in proprio sermone suo non potuerit deprehendi quod mentiretur. Idcirco præfecti Quæstionum & torquendorum reorum, solent reos diuersis vicibus & diuersis quæstionibus prius explicari, vt explorent an mendaces sint incarcerati. Hinc, quia falsa fictaque erant, quæ contra Christum afferebantur, ipsi mendaces sese prædebant, apud ipsos Iudices, qui amabant mendacium, & quærebant illud. Sed tam artificiosum quærebant, quam artificiose fieri non potest neque ab homine, neque à Diabolo acutissimo spiritu. Hoc est quod Christus de falsis Prophetis dicebat: ex fructibus eorum cognoscetis eos: nempe si bene expenderitis verba falforum inuenietis in eis semper contradictionem, malam cohærentiam ex. gr. Reformati nostri dicunt, SS. imagines sunt prohibitæ in sac. litteris : quando quærit prudens Catholicus, vbi? reponit acatholicus: quia non sunt in Scripturis memoratæ, Ecce mendacium: est prohibitum in Sc. S. & non est mentio. &c. Multi quærunt sextus iuris vel sententias Doctorum & Casu-

starum, aut aduocatos ad iustitiæ suæ, & aliorum peccatorum defensionem vel potius palliationem, sed hi experiuntur etiam in sua mente, quod non sunt conuenientia testimonia.

Libera ergo Domine animam meam à labijs iniquis & à lingua dolosa. Quid enim, ô anima mea, tibi dari mali vel addi potest ad linguam dolosam? O Iesu Omnipotens, intenderunt quidem peccatores arcum, parauerunt sagittas suas in pharetra, ut sagittarent in obscuro, te rectum corde: sed non proualerunt in iniquitatibus suis, in mendacijs suis, deprehendebant se ipsos & iudicabant: hoc non consonat. Gratia igitur tibi, Domine redemptor noster, auxiliator noster, & adiutor fortis in tribulationibus, quod sagitta inimicorum tuorum retrorsum iuerint, se laeserint, te exaltarint, tuamque innocentiam comprobarint: perge dulcis Iesu, sic hæreticorum huius temporis mendacia contra Ecclesiam confundere, sicuti tunc confundisti fallorum testimonium figmenta contra te. fiant sicuti falsi testes, contra Susannam locuti mendacium: imò iam tum sic confusi sunt, dixerunt enim Ecclesiam tuam adulerasse, interrogati sunt quo Anno? & ecce dixit, vnus illo, alius alio tempore, & non erunt conuenientia testimonia eorum.

§. 136. Et quidam surgentes falsum testimonium ferebant aduersas:
eum. v. 57.

Lepidum negotium, Quando extraneæ concilij personæ, ad mendandum adhibita, non satis acutè mentiti fuerunt, zelosiores de concilio personæ, quæ iam auditis omnibus aliorum figmentis, distillauerant ex quinta essentia mendaciorum, contra omne ius & æquum ipsa met, relicta sede iudicum, collocarunt se inter accusatores, stando. Lepidum dico hoc negotium, quia pro se confundendis, non potuissent aliquid magis ridiculum inceptare. Sed hæc est hora hominum & potestas tenebrarum. Ista concilium vidit, fecit, & acquieuit. Bene Christi Innocentiæ, bene nobis Christianis.

Discite obsecro, vel ex hoc vno Christiani, quam malum sit si se homo non liberet à suis passionibus. Ecce qualem rem isti tanti viri faciunt ad confusionem suam, produnt se apertè, quod sint partiales, sint accusatores, non autem æqui iudices. Caue igitur, ô homo, caue passiones, si vis retinere honorem & reputationem.

§. 137. Dicentes: quoniam nos audiimus eum dicentem: Ego dissoluam templum hoc manu factum, & post triduum aliud non manu factum adificabo. v. 58.

Audiamus, quid iam ipsi mendaciorum Distillatores, ipsi Iudices p. ol.

ſunt mentiri contra Chriſtum! Ecce grande verbum, *Quoniam Nos, Nos, tanti*
viri, quibus credi debet, quid autem vos grandes feciſtis? ſequitur: Audiuimus
terribile testimonium, audiſſe. quid ſi falſum audiſſetis, vti modo audiue-
ratis? cur non dicitis vos viſiſſe dicentem. Vos adſtititſe? Et ſi hoc dixiſſe-
tis: adhuc falſum dixiſſetis: nam vos non audiſtis adſtando ei, quod Ieſus
dixerit, quæ vos ab eo dicta narratis. Quia contradictoria dicitis veſtro
propoſito. Vultis enim reum mortis agere. Ita eſt. ſed ſi hoc Chriſtus dixit,
quod vos aſſeritis, quæ culpa eſt, dixiſſe ſe poſſe, cuius experimentum ne-
mo rogauit exhiberi. Quod autem poſſit hoc præſtare, quod vos ab eo di-
ctum aſſeritis, valde probabile fuit ex cæco nato datis oculis, vita ſætenti
Lazaro &c. quia facilis templum ædificatur quam oculus humanus lini-
endo lutum. Vere igitur nequitiam veſtram proditis, non ſolum iurgendo
ex ſubellijs Iudicum, ſed & tam falſa garriendo. Vultis ſcire veritatem?
audite denuo, Audiſtis dicentem bonum Ieſum (Ioannis 2. capite) poſt-
quam ementes & vendentes eiecerat è templo, & dixerat: auſerte iſta hinc
& nolite ſacere domum patris mei domum negotiationis. Etiam reſpondentes Iudaos:
quod ſignum oſtendis nobis quia hæc facis? Etiam dicentem Ieſum. Soluite templum
hoc & in tribus diebus excitabo illud. Dicebat de templo corporis ſui. Hoc eſt
dictum non quod vos imperite fugitis, qui tam verba, quam ſenſum Chri-
ſti deprauiſtis, verba, quia Chriſtus non dixerat poſſum deſtruere, ſed ſol-
uite, permitto, ſi ſolueritis, vos ſcilicet, non ego, ego reſtituam. Deic, de di-
ceitis quod dixerat Chriſtus, templum hoc manu factum, neque hoc addidit.
Chriſtus, teſte Ioanne fideliffimo qui adfuit, neque dixit poſt triduum reedi-
ficabo, ſed excitabo illud nempe corpus meum à mortuis: vbi veritas veſtra, &
teſtes? Vere in loco Iudicij tunc viſa eſt iniquitas & quidem magna.

ET cur ò bone Ieſu hic races cum de vita tua agatur? Vtique quia inimi-
 corum tuorum conſcientiæ te innoxium agnoſcebant. Non enim dixe-
 ras poſſum deſtruere licet hoc & vere dicere potuiſſes qui cælum & terram ex
 nihilo crealti: ſed *ſoluite templum hoc & in tribus diebus excitabo illud.* ſcilicet
 dicebas de templo corporis tui, Ioannis 2. Quia autem tot miracula patra-
 ras in conſpectu ipſorum poterant & ex ijs cognoscere, te poſſe & mun-
 dum fabricare novum & diruto Salomonis templo, nouum ſtatim ædifi-
 care, qui Lazarum vel nuper à mortuis quatridduanum reſuscitaras: Da igitur
 clementiffime Ieſu, vter verbum tuum ſanctum ſemper purgatis bene
 auribus gaudiū & bonis perſpicillis adhibitis legam, & cum timore & reue-
 rentia credam & confitear ſine hæſitatione, inſuper, vt ſi contra me multa
 falſa dici intelligam patienter tecum ſuſtineam, quando animaduerto

quod aduersarij mei euidenter mentiantur, tunc enim ipsi se conuincunt.

§. 138. Et non erat conueniens testimonium illorum. v. 59.

Pulchre Euangelista omnium tam Extrajudicialium, quam ipsorum Iudicum, contra Christum collecta accusationum capita concludit, dicens. Et non erat conueniens testimonium eorum; *primò*, quia ipsa testimonia inter se pugnabant, *Deinde* vnumquodque seorsim consideratum secundum circumstantias suas, etiam secum solo pugnabat. *tertio* quia persona, quæ talia testimonia dicebant, erant Exceptæ. *quarto*, quia, etsi omnia testimonia illa coaceruata credibilia fuissent facta ipsismet Iudæis, adhuc tamen erant inutilia ad propositum suum, nempe occidendum Christum per turpissimam mortem. Singula hæc demonstrare esset nimis longum, etiam si esset valde piū, & solatio aptum, cum videt Christianus, quam habeat innocentem Dominum, ipsorummet hostium tacita confessione. Ego in presenti solummodo elicio ex hoc ipso documenta. 1. quod melius sibi consulat homo si candide studeat & audiendæ & dicendæ veritati, tunc tot ambagibus & tricis non implicatur, ex quibus alias nunquam explicatur. 2. quod vt candidè audiendæ & dicendæ veritati studeat, oportet eum passiones & affectus habere moderatos, alioquin eum propellent sæpe ad falsitatem & libenter audiendam, (iuxta illud: *loquimini nobis placentia, & Deos vos esse dicemus*) & ad loquendum mendacium, vti patet in hisce magni concilij Iudæis Consultoribus.

Domine Deus, Sapia & Iustitia & Sanctitas, te adoro & honoro propter innocentiam tuam & sanctitatem ab ipsismet inimicis agnitam, sed non confessam, quia volebant in te esse nebulas, quas quia non inueniebant, libenter fingebant, sed malo suo magno, magno nostro bono, quia agnouimus ex ipsorum modo agendi, modum agendi nostrum, Quem nisi tua gratia subleuemur, nobis relictis certissimè, vt Iudæi exerceamus. Non enim est peccatum tam grande, quod non faceret homo, nisi præseruaretur à te Deo bono. Quotiescunque ergo non feci cum proximo meo, vt illi tecum, toties debeo tibi laudem & quoties egi sicuti isti, & dixi vt isti toties debeo me accusare, de culpa mea: quia tu es Deus nolens iniquitatem, Bene dixisti de te Domine: *Veni Princeps huius mundi & in me non habet quidquam, venit & quæ fuit per suos affectas quomodo peccati te argueret, ex quo morti te condemnaret & traderet, sed in te non inuenit quidquam siue in moribus corrigendum, siue in vita, siue verbis, siue doctrina aut facto refutandum.* Obsecro te igitur Iesu innocentissime, agno-

itaque

immaculate semper immaculate per immaculatam vitæ tuæ innocentiam & rectitudinem, concede mihi similem agere in mundo vitam, qua purus, integer, flagrans tuo semper amore viuam, vt veniens in hora mortis, & extremo iudicij die Princeps mundi huius, inueniat in me nihil, aut accusacione, aut morte dignum æterna.

§. 139. *Et exurgens Summus Sacerdos in medium. v. 60.*

Cum iam viri huius funesti & prædatorij conciliabuli, qui iudices esse debebant, & sedere; stando præ impetu passionum manifeste obijissent munera accusatorum, & tamen nihil profecissent, ita ut iudicarent in conscientia, non esse, quæ dicta erant, conuenientia suo proposito: iam etiam incipit post omnes illos insanitè ipse Summus Sacerdos, & deserens officium iudicis, surgendo se facit accusatorem Christi, & qui omnium aliorum versutias iam audierat, ex illis vnâ nequissimam fecit imposturam, nempe Dilemma seu cornutum syllogismum, obtupescens cæteris Caiphæ ingenium, nempe: *Iste reus, aut dicit se esse Filium Dei, aut negat: quicquid autem horam elegerit, impinget.* Si affirmat, blasphematur: si negat, blasphematur, vtrumque autem meretur mortis reatum. Hoc Dilemmate reperto, animosè & passione raptus surgit, stat, accurrit, & se girat Pontifex, & se ipsum prodit.

Deus meus, opus est magna prudentia, vt homo seipsum non prodat siue bonus sit siue malus. Facibus tamen se oculit bonus, quam malus, quia malus est impudens & ideo facillime sese prodit, vt iste Caiphæ, modo sit qui acute attendat, ad connexionem officij, verborum, &c. circumstantiarum, quæ in aliquo esse debent, & non sunt. Hinc oro te, vt tu potens Deus & sapiens ita me regas, vt dicta & facta mea personæ meæ & officijs semper consentiant: nec me ipsum passionibus meis inhonorem.

§. 140. *Interrogauit Iesum dicens. v. 60.*

Totus tumidus fugitivus è folio suo, totus turbatus animo & corpore, spirans minarum & cædis, ex vehementi spiritu ignem persecutionis in se accendens accessit ad humilem Iesum, ante se ligatum manibus stantem innoxium sine felle, sine dolo, omne delectamentum virtutis in se habentem: & interrogauit eum tono duro, minace, superbo & fastuoso. *Tu non respondes quicquam ad ea, quæ tibi. . . . obijciuntur ab his. . . . tantis honorabilibus viris, Doctis, Senibus, Sanctis? Ote insignem tergiuerfatorem.*

O Iesu Rex gloriæ, qui totum mundum sapientia tua regis, Rex Regum & Dominus Dominantium, quam humilis modo stas, quam paruus,

quam

quam depressus, quam despectus propter me. Vbi iam sunt illa millia milium, procidentia coram te in facies suas, teque adorantia, benedictant, laudantia & sine intermissione dicentia *Sanctus, Sanctus, Sanctus*. nimirum ò amabilis Iesu, hora hæc est tenebrarum, tempus maroris & amaritudinis meæ susceptæ à te. Ego sic tractari dignus eram, ego feci. Idcirco ego coram te procidens adoro te & dico: *Gloria in altissimis Deo, &c. Gratias, Gratias.*

§. 141. *Non respondes quidquam ad ea quæ tibi obijciuntur ab his. v. 60.*

Conuenit certe nomen Pontificis actionis suæ strenuitati: interpretatur enim Caiphas *inuestigator vel sagax*, sine vomens ore; sagax enim suus astutus ad capiendum seu decipiendum & velox ad prosequendum & splendū dolosa inuenta, sed & impudens ad ad proferendum ore mendam & contumeliam, non enim hic virget responsum ut innocenti Iesu credidit & eum absoluat, sed ut ex verbis eius calumniam parer, & condemnet. accuset, qui ex factis eius, & testimonijs probatis eum nec accusare nec condemnare adhuc poterat: & sic accusationem in interrogationem mutauit, Disce ò homo huius viri, ex eius agendi modo, malitiam. Ego & quilibet nostrum si hodie videremus aliquem Iudicem agentem, uti hic Iudeus agit, certe diceremus: iste homo est passionatus: non bene iudicabit. Boni siquidem Iudicis est veritatem animo sereno, corpore quieto indagare, & ideo Iudices debent sedere. Si surgant ante actionem finitam, si curritur, gestulantur, iam deserunt officium.

O Caipha, verbum mihi ad te est; Augustus Cæsar nuper defunctum habebat Mæcenatem amicissimum, & bonorum morum scientissimum, adeo ut idcirco eum Augustus pateretur in illo fastigio excellentiorum humanarum apud Gentiles pro pædagogo: Is sedebat in iudicio exercens quæstionem in eos qui insidias sibi struxisse accusabantur; Astabat Mæcenas, obseruans Augustum suum ne quid contra bonos mores ager, videbat solos oculos eius succendi flamma, dum audit insidiarum argumenta; quid Mæcenas non audebat interpellare supremam Maiestatem & videbat quod in carnificinam vergeret, si taceret, ista oriens ira. Medicus inuenit, in tabella pugilari scripsit: *Surge Carnifex*, & Augusto in sinum proiecit, & reis profecit, Augusto cavit. O Caipha, qui tunc aderant tibi, omnes debebant tibi pro autoritate, uti Iudices in consilium adhiberi, & xisse, Abi Carnifex: recede Latio; nam, *surgere*, tibi non poterant dicere, quia iam passio te exegerat è loco tuo, tanto deteriorem Cæsare Augusto gentili, quanto ille quam tu irascendi ad cædem reorum, minus causæ habuit.

illi enim insidias erant moliti Augusto, Christus tibi nihil mali fecit. Iste erat reus et Dominus, tu huius rei es seruus. Sed dimitto te Caipha, quia scelus tuum impleuisti, nobis ad cautelam, exemplum fecisti, Christi innocentiam mirifice tuo modo iudicandi illustrasti. Satis fecisti.

§. 142. *Ille autem tacebat & nihil respondit. v. 61.*

Externe & interne multi namque sunt imperfecti homines qui quidem tacent externe, nil dicentes, interne vero secum ex impatientia murmurantes, imo clamantes, & vindictam cogitantes, plurima respondent: non sono oris sed mentis. non sic Dominus Iesus; ille tacebat & nihil respondit siue secum interne, siue ad extra contra Pontificem: nihil enim aduersus calumnias fortius silentio, quippe ipsa se veritas efficacius tacendo prodat, quam cum verba verbis opponuntur, & cogitur velut ex aequo veritas cum mendacio decertare: & hæc taciturnitas Christi olim fuerat præfigurata in illo sanctissimo Ioseph de quo legitur, quod cum Domina sua falso eum accusasset coram Putiphare viro suo, ille tacuit. Item apud Isa. 54. dicentem: *Quasi agnus coram tondente obmutescet & non aperiet os suum.* Tacere in tempore prudentia summa est, silentium enim rationem non reddit, contemplare igitur o anima mea omnem Christi passionem ad vltimi vltque spiritus exhalationem, & ne semel quidem motum eum fuisse reperies erga hostes suos tam immaniter eum afflictores, nec ullam siue in verbo siue in animo siue in opere aspernationem præ se tulisse: quàm potius omnem qua eos conuertere aut emollire potuisset benignitatem & dulcedinem in eos declarasse: tam enim amicabilis tam dulcis est Dominus, ut nesciat hostibus aliud, quam amorem & amicitiam impendere, osculatur proditorem se capere volentem, sanat auriculam abscissam, orat pro crucifigentibus: imo illorum ipsorum peccata & duritia, grauiori eum cruciatu afficiebant in corde, quam pena exterior quam sustinebat in corpore. Et nos ergo si Christo placere voluerimus, omnem procul à nobis amaritudinem, rancorem & passionum nebulas abijciamus oportet, siue camusque dum aliqua nobis occurrit aduersitas.

Pulchra sane virtus est verecundia, & suavis est gratia quæ non solum in factis sed etiam in ipsis spectatur sermonibus: ne modum prægredieris loquendi ne quid indecorum sermo resonet tuus. Speculum enim mentis plerumque in verbis refulget. Ipsum vocis sonum libret modestia: ne cuiusquam offendat aurem vox fortior. Denique in ipso canendi genere prima disciplina verecundia est, imo etiam in omni vsu loquendi, ut sententiam quis aut psallere, aut canere, aut postremo loqui incipiat, ut verecundia

N

prin-

principia commendent processum : silentium quoque ipsum in quo est re-
liquarum virtutum otium, maximus actus verecundiæ est; denique si aut
infantiæ putatur, aut superbiæ probro datur : si verecundiæ laudi ducitur
tacebat in periculis Susanna & grauius : verecundiæ quam vitæ damnata
esse putabat, nec arbitrabatur periculo pudoris tuendam salutem. Soli Deo
loquebatur, cui poterat casta verecundia eloqui, refugiebat ora intruere vi-
rorum. Hæc modestia prætulit Publicanum, & commendauit, qui nec oculos
audebat ad cælum leuare : & ideo iustificatur magis Domini iudicio,
quam ille Pharisæus, quem deformauit præsumptio. Ideoque oremus in
correptione quieti & modesti spiritus, qui est ante Deum locuples, vt ait S.
Petrus. Magna igitur modestia quæ cum sit etiam sui iuris tenendi remissior,
nihil sibi vsurpans nihil vendicans, & quodammodo intra vires sua
contractior, diues est apud Deum, apud quem sine hac nemo est diues. Di-
ues est modestia quia portio Dei est. Paulus quoque mulieres orationem
deferre præcipit cum verecundia & sobrietate. Primam hanc & quasi præ-
uiam vult esse orationis futuræ, vt non gloriatur oratio peccatoris : sed
quasi colore pudoris obducta, quo plus defert verecundiæ de recordatione
delicti, eo vberiore mereatur gratiam recordatione Maiestatis. Est etiam
in ipso motu, gestu, incessu, tenenda verecundia : habitus enim mentis in
corporis statu cernitur. Hinc homo cordis nostri absconditus aut leuior, aut
iactantior, aut turbulentior, aut contra grauior & constantior & purior
& maturior æstimatur. Itaque vox quædam est animi corporisque motus,
verecundia & silentium, quod vt imitemur exemplo suo nos prouocat ipse
altissimus filius Dei.

§. 143. *Rursum Summus Sacerdos interrogabat eum, & dixit ei. v. 61.*

Iam venit ad vltimum Pontificis & iniquorum Iudicium idem vel
strategema paratum contra Christum, quia cum Christi silentio, nihil per
priorem quæstionem esset effectum, sed admirabilem Christi Sapien-
tiam, eximias animi corporisque dotes virtutesque, & mores irreprehensibiles,
vitam integerrimam, & veritatem doctrinæ clarissimum, prudentissimum
silentium, ex quo nullam poterant sumere occasionem condemnandi
reum, insufficientiamque testimoniorum quæ allata fuerant: vltimam ad-
hibet machinam Pontifex, & talem quæstionem proponit sub qua astutum
latebat, vt dixi cornutum argumentum, & qua audita etiam respondere
cogeretur, & quicquid responderetur ex suo sermone certo caperetur. hoc
quasi dilemmate, aut filium Dei te dicis, aut non dicis, si dicis blasphemias
in Deum, & dignus es morte, si non dicis, mendax es & veritas non est in te,
quia

quia te filium Dei ante hæc nominasti, prædicasti, & docuisti palam coram omnibus, nobis audientibus, & ideo te tanquam seductorem populi, & falsarium in Republica, de doctrina tua te condemnabimus reum: ô quis poterit soluere & euadere tot, tamque subtiles laqueos: nemo certe nisi Deus fuerit cum eo.

DA mihi Domine sedium tuarum assistricem sapientiam quæ mecum sit mecum labore ut sciam quid acceptum sit coram te omni tempore, ut si quando interroget, sciam respondere veraciter vel tacere prudenter: & si deo interrogare, id faciam sine fraude & machinatione doli. Aufer à me peccatum & ignorantiam, qui linguas infantium facis esse disertas, linguam meam erudias, atque in labiis meis gratiam tuæ benedictionis infundas, da mihi intelligendi acumen, retinendi capacitatem, interpretandi subtilitatem, addiscendi facultatem, loquendi gratiam copiosam.

§. 144. *Tu es Christus filius Dei benedictus v. 61.*

Interrogatio est, de re quæ humanitus videri oculis non potest nempe quod aliquis sit filius Dei, & quidem benedicti: ad distinctionem Idolorum seu falsorum Deorum, qui sunt Dij maledicti, ut ipsum mendaciū, quo facti sunt, est maledictū. Ego hanc quæstionē tantam moueri à Pontifice in consistorio suo publico audiens lator, & contristor, Lator, quia mea res in ea agitur, contristor, quia non proponitur eo modo & animo quo deberet proponi. Erit tamen utroque modo considerata ad salutem mihi, quia cum Christus ad eam respondebit cum vitæ suæ quod imminet periculo, mihi bene fiet, & cum mortem ob responsionem tolerabit agnoscam responsionis veracitatem.

Perge Christe, perge dicere, ut semper fecisti candidam veritatem, nunc enim iudicium mundi est, ex hoc de te iudicabitur.

§. 145. *Iesus autem dixit illi: Ego sum. v. 62.*

Vide Christiane, & considera; postquam mutato statu quæstionis, non de repellendis calumnijs, sed de veritate promouenda agebatur, tum pari fortitudine, quæ siluerat, locutus est: prius enim nihil dicere voluit & ne nuñ quidem crimina illata reijcere, quia iudices ipsi in mente sua conuicti erunt, non esse conuenientia mortis iudicio quæ hætenus erant proposita. at nunc plus dicit, quam ab eo petebatur prius se adeo infra homines demittebat, ut se pro reo, ac magnis criminibus obnoxio haberi non reueret: nunc ita se supra homines extollit ut velit non modo Dei filius agnosci, sed etiam rerum omnium moderator ac iudex æstimari, nempe imple-

met Deus. *Ego sum.* hoc enim nomine in Sc. Sacra Deus amat nominari. Iam acquiesco: Audiui confessionem bonam, confessionem claram, que animare debet omnem Christianum.

Gratias ago tibi Domine Iesu, quod haec tua confessione, posuisti lapidem primum, lapidem angularem Christianae Religionis; immobilis ex te immobili, aeternae ex fundamento aeterno, nam cum Religio debeat esse virtus Deo debitum tribuens cultum, utique Deus est basis religionis prima. Iam vero te, ô Christe esse Deum audiimus clavis professum verbis *Ego sum.* quicquid igitur in Christiana religione est, nempe à te ordinatum vere, id totum diuinum est, tale quo cultus Dei verissimus impenditur. Nihil igitur iam opus est nisi ut attendamus an ex te veniat, quod ad nos sub Christiano nomine venit, nihil opus est aliud quam ut attendamus an super te aedificatum sit, quod nobis monstratur. Hoc strenuè & pro virili laborabo, sciens clarè, *Te esse.*

§. 146. *Et videbitis filium hominis sedentem à dextris virtutis, & venientem in nubibus Caeli. v. 62.*

Ecce quomodo iam Christus disertus est, & plusquam petebatur dicit, cum de veritate agitur: quasi diceret: Multa signa petistis à me Iudaei, multa patraui vobis videntibus, pauci vos in deserto paucis panibus, & imperferunt ex eis duodecim cophini fragmentorum, saturatis quatuor, & alias quinque millibus hominum, caecos illuminavi, surdis & mutis auditum & loquelam dedi, mortuos suscitavi & plura alia feci ex quibus me agnoscere debebatis filium Dei unigenitum secundum scripturas. nunc autem dico vobis nolentibus me agnoscere eius filium, & praedico quod me inuiti agnoscere debebitis, quando videbitis me filium hominis & filium Dei *sedentem à dextris virtutis & venientem in nubibus cum maiestate magna iudicare vos,* & sententiam in isto iudicio pronuntiare, qui modo me iudicatis iniuste & damnatis. Filius hominis sum, quia conceptus sum de Spiritu Sancto natus ex Maria Virgine in tempore, filius Dei sum aeternum à Patre genitus ante saecula.

S Petre, tu apud Caesaream Philippi interrogatus sententiam de Filio hominis extra omne periculum verberum vel mortis, confessus, quod ipse esset *Filius Dei Vini,* accepisti laudem, & beatus es praedicatus, & accepisti promissionem, quod tibi dandae essent claves Regni caelorum, quid igitur non laudis & gloriae debetur ipsi Christo Domino nostro, qui in periculo mortis grauissimae, hanc confessionem confessus est: Certe, dignus est accipere diuinitatem, & gloriam, & honorem, & virtutem omnem in caelo

caelo & in terra & infra terram. Ego igitur non me solum sed omnia mea offero hodie Domino meo Iesu Christo.

§. 147. *Summus autem Sacerdos scindens vestimenta sua ait. v. 63.*

Animaduerto non sine causa, ex parte quidem tua, passio iræ indomitæ imo sacrilegæ hoc causauit, ex parte vero Dei hoc ipsum permittentis causa est, indicare iam veteris Testamenti seu Legis Mosaicæ pontificatum & Sacerdotium Leuiticum iam esse destructum reuelato tam patenter Messia, qui Sacerdotium secundum ordinem Melchisedech hac nocte inchoauit.

O Caiphatus ultimus Pontifex Leuitici Ordinis, uti Aaron fuit primus, quia ille indutus est stola &c. veste Pontificia per Moylen, & in throno collocatus; Tu vero de illo solio surgens illud reliquisti vacuum, & quod adhuc in te erat Pontificale, nempe indumentum honoris pristini lacerasti, & te ipsum exuisti, iam Pontificatum perdidisti. Quid imprudens homo fecisti! Ecce sic passionibus suis dediti semper se ipsos plectunt, plus quam inimici eorum seu veri seu apparentes. Exue te potius passionibus, lacera affectuos prauios, non sancta vestimenta. Eadem exhortatio ad vos pertinet, ô Reformati prætensi, vos laceratis Altaria, Imagines, Sanctorum vestes sacras, libros Ecclesiasticos, calices & pretiosa furamini. Vos potius, mendacia, blasphemias & falsitates quas in Deum congeritis potius lacerare deberetis vestrum proprium Iudicium, vestras passiones tunc opera pretium faceretis &c. vobis & Reip. Christianæ.

§. 148. *Quid adhuc desideramus testes. v. 63.*

Audiro Christi Domini claro & aperto responso de se, quod ipse esset non solum Filius Dei, sed & Deus coram toto concilio, Pontifex gratulatur concilio, quod magno labore inquirendi testes sint defuncti, vel certe quodam fastu collegas in Iudicio contemnit, quod ipsi laboriose per viam testimoniorum & testium incedere voluerint, se sui ingenij acumine rem inquirendam confecisse, illos parum sapere, se lynceum fuisse; Sed ô Caiphas non aduertis tu eodem acumine quod manifestè ex Iudice fastus sis accusator & testis, & Iudicium te ipso teste & accusatore exerceas, etsi hoc animè aduertisti, uti de beo præsumere de tuo acumine, quid tibi de toto processu videtur? an ille potest esse iustus? velles ne tu eodem & testem & accusatorem & Iudicem agente iudicari? Non credo, quod te ita oderis. Cur ergo alteri sic fecisti? Vides credo quid velim tibi inculcare, sed sero te moneo, abiisti iam in locum tuum.

Domine Deus horresco intelligens hanc Iudicij formam. Sed quam ei meo, ut multa Iudicia, etiamnum ita exerceantur, si non in tribunali- bus, certè apud Detractores quotidie, id contingit. Hi & accusatores sunt & testes & Iudices aliorum.

§. 149. *Audistis blasphemiam. Quid vobis videtur? v. 64.*

Blasphemia est quando de Deo aliquid negatur, quod illi conuenit, uti esset si quis diceret, Deus non sapit; est impotens ad aliquid, & c. Item si quis Deo attribuat, quod de eo debet negari, ut si quis diceret Deum determinare homines ad peccata, vel damnationem æternam sine præuilo in eis peccato & c. tale vero nihil à Christo Domino audio in verbis Christi, solum ait: *Ego sum nempe, quem me esse audieratis & ex operibus cognoscere poteratis, Filius Dei imo Deus.* An autem hoc ita serio querenti respondere, & quidem Pontifici & concilio, sit blasphemia, nondum apparet, & nescio quomodo aliquo rationali discursu hoc ex Christi dicto possit distillari. Si dixisset, Deus ille, quem vos hætenus coluistis docti per Moysen, non est verus Deus; sed ego sum; tunc fateor fuisset blasphemia grauis: & id non dicit, Deum hætenus notum vobis & creditum in sua æstimatione relinquere, & quis ipsemet sit, illi notitiæ addit, & quod addit, non repugnat Deo, sed consonat: quia in lege vestra, ò Iudæi, & Deus, & Dij, appellati sunt, qui erant homines, & Deus filij sine dubio habet, quia vos ipsi eum appellatis Patrem. Sed hæc erat vestra & tenebrarum potestas. idcirco Pontifex, qui iam sententiam de blasphemia tulerat pergit alios in suam trahere sententiam, & præcipitare: *Quid vobis videtur:* nam quid mihi videatur iam dicit.

Deus meus considero humani ingenij peruicaciam & nequitiam in isto Caipha, iste intendit omnes, qui in concilio illo magno sunt mouere ad effectum & iudicium suis passionibus consonum. Ideo non querit: an illa Christi responsa sint tolerabilia? an sanum possint habere sensum? an vera? sed ait: *Audistis blasphemiam.* Nequam omnino verbum. nam quis hoc audiebat, tam serio à Pontifice dici, certè apud te cogitabat, si tu non censeas blasphemiam quam censuit Pontifex tuus, diceris stupidus, qui non audias, sed sis surdaster, cede igitur Pontificis censura, ut non incurras notam surditatis. Cum igitur hac vafricie, omnes qui in concilio erant circumuenisset, & imbutisset, iam facile est æstimare, quid eis vilum fuerit, qui apprehenderunt Christi dictum esse blasphemiam, & ideo seuerissime puniendam. ò Deus præserua me & cunctos tuos fideles, à talibus machinationibus.

§. 150. *Qui omnes condemnarunt eum esse reum mortis, v. 64.*

Quid non valet in rebus Principum exemplum: siquidem eo errante & in

& in peccatum inclinante subditi plerumque mox sequuntur: utinam tantum posset etiam ad bonum: vide ad verbum iniquum Præfulis quid dicant Consules? attipulantur, fauent, gaudent, quia Præful vult, quia Pontifex dixit: & nemo se hic opponit ex toto Concilio, sed vna voce omnes condemnant Iesum tam clarè innocentem reum esse mortis. Videntur autem generali quadam acclamatione seu vociferatione eum condemnasse, non per ordinem dictis sententijs, seu iactis calculis, quod est novum vitium Concilij & arguit prædatorium fuisse conciliabulum.

O Peruersum iudicium! ô extrema malitia & pessima inuidia, quoniam non detrudis homines! Christus Deus ipse profitendo veritatem tantopere testimonijs scripturæ & miraculis probatam condemnatur de blasphemia: qui tam sollicitus fuit cultor patris? & qui sine peccato est, iudicatur reus mortis. O Clementissime Iesu, utinam ab Impijs & Hæreticis vsque hodie non sic iudicareris in Ecclesia tua & in membris tuis, qui ex proprijs sensibus pertinacia & malæ vitæ peruerlitate ac inuidia verba tua in peius interpretantur, & Ecclesiam tuam blasphemix ac Idololatriæ condemnant: si hoc fecerunt Iudæi, Legis periti contra te ipsum, quid mirum si hæretici & mali id faciant Ecclesiæ? da benignissime Iesu gratiam, ne & nos Iudæis similes simus, ne proximos nostros ex proprio nostro sensu vel passione vel inuidia iudicemus & condemnemus. Da obsecro etiam gratiam, ut sicut tu a deo iniquam condemnationis sententiam tam patienter pro nobis sustinuisti, ita nos sinistra & priuata hominum iudicia toleremus, qui in multis noxij sumus.

§. 157. *Et caperunt quidam conspuere in eum. v. 65.*

Hactenus fuerant Iudicēs hi & accusatores & testes, nunc etiam incipiunt esse carnifices, & executores sententiæ suæ. Profecto præclarum exemplar alicuius concilij & Iudicij hic habemus, in quo speculari se possint omnes mortales. Sed videamus quid agant noui illi carnifices, an bene exequantur Iudicij sententiam. Ego & Christus Dominus meus modo audiimus ipsum esse reum mortis, & ecce, video eum conspui, quid hoc est? Deur. 24. lego: *Educa blasphemum extra castra, & lapidet eum omnis populus.* Si igitur vere blasphemasse eum iudicatis, cur eum non educitis extra urbem vel saltem curiam Pontificis? cur conspuitis? sed video novos hos carnifices etiam nouis vti lapidibus, etiam noua area, nempe domo Capitulari, seu Iudiciali.

A Nima mea quid putas fuisse animi Christo Domino tuo, quando tali forma contra eum procedebatur? quando velut nouus Actæon & fuit.

suismet subditis & creaturis, tanquam nouis canibus circumdabatur, & moribus viperinis impetebatur. O vos nequam Iudices est hoc diligere Iudicium, & quære veritatem, & facere iustitiam, & conspuere nimirum faciem illam venerabilem, adorandam & consolatione plenissimam, quam tanto desiderio & solatio aspiciebant prius omnes tribulati, infirmi, oblesiti, pœnitentes, & cæteri vt dicerent, teste S. Brigitta, cum languerent, *Eamus & filium Maria videamus*: nec non gentiles, dicentes Philippo: *Domine volumus Iesum videre*. Ioan. 12. In faciem, inquam, illam, in quam desiderant omnes sancti prospicere in cælis pro premio laborum suorum, & mercede tribulationum in hanc tanquam angelum fœtidissimum & sordidissimum expuunt isti sordes suas ab imo pectore vi extractas quasi non esset alius aprior hisce sordibus locus, quam ista sancta facies Christi: vnde & a Prophetis notata est hæc pœna: *faciem meam non auerti ab increpantibus & conspuentibus in me*: & ipse Dominus eundo in Hierusalem dicens: *Ecce ascendum Hierosolymam, & filius hominis illudetur & flagellabitur & conspuetur*. Num. 12. patet, maximam fuisse ignominiam, si Pater spuisset in faciem filii: quanta igitur est creaturam spueri in faciem Dei viuientis & videntis, sed quoniam hodie faciem Christi conspuunt? nonne qui impuris cogitationibus aut cupiditatibus animam suam hoc est Dei imaginem fœdant: ô Christe spuis fœdissimis conspuite, munda nos,

S. 152. *Et velare faciem eius. v. 65.*

Modo noui lictores, creati suamet voluntate, ex Principibus Sacerdotum & Doctoribus Legum & ex Principibus Reip. Christum quasi blasphemum modo plane nouo lapidauerunt, nempe ineptissime & scurrarum more conspurauerunt. iam quasi vulneratum valde obligare incipiunt & ex carnificibus fiunt chirurgi. Vel si maus intelligere serio agi, faciem sanctam indignam indicant, quæ videat & videatur ab alijs, ideoque abscondunt, implentes Prætoris Romani edictum. *Ita lictor, caput obnubio, & postea infelici arbore suspendito*. Potest & sic intelligi ista velario, vt intenderint isti scurræ, sputis iam iactis eius faciem perfricare, & cauere ne deflueret ille spurcus nimbus de facie in terram, sed in ea induraretur.

O Dedecus mundi! quomodo mundities tractatur? quomodo defædatur? facies decora nimis facies, sancta, facies adoranda, facies desiderabilis. Hoc videns animaduerto aliquod mundi secretum: nimirum, quod Mundus peccatorum, conetur, optet, in peccatis suis non videri, vel ab homine, vel ipso Deo, ne remoram aliquam patiantur in conscientia sua, malæ cursu ad peccandum dicente Iob. 27. *Nubes umbraculum eius & non videt*

videt que aguntur: sed frustra. Existimasti inique quod ero tui similis? arguam te & statuam contra faciem tuam. Tu cordium Deus, ne finas me miserum peccatorem, vel meorum, vel oculorum tuorum obliuisci, vt velim eos tegere, aliter quam Seraphim, qui venerantes Deitatem tuam incomprehensibilem, velant facies suas præ Maiestate tua in cælis continuo: ô benedicta facies, ô pulchra & decora nimis quando licebit intueri te, contemplari te in excellentia pulchritudinis tuæ, vt possim satiari de te satietate infinita.

§. 153. Et Colaphis eum cedere. v. 65.

Initium Christi passionum post condemnationem eius fuit conspuratio, deinde velatio, iam colaphizatio, ita vt à longe orsi peccatores, paulatim & per gradus audaciores ad grauiora supplicia irroganda accesserint, est autem Colaphus, talis ictus, qui fit valida plenaque ac densata manu, pugnaue, in quo considero formam clauæ, qua sane fit validior ictus, quam baculo alio, quia clauæ impetum multum adiuuat ponderis conglobati libramentum. Hoc ergo pressuræ genere nunc Dominus vexatur, & quasi antea vnxisent, nunc ei interunt turpe condimentum. Sicut igitur Lux lustrorum crescit vsque ad diem perfectum, sic tenebræ impiorum & malitia à crepusculo sensim deurgunt ad mediam noctem.

EN, anima mea, qui tunc cæsus est colaphis Iudæorum, nunc pro dolo sæpe cæditur blasphemijs falsorum Christianorum; & qui conspurus est saluis infidelium, nunc vesanis inobediencie vexatur opprobrijs filiorum improborum: En dilectum tuum cuius caput aurum optimum, inhonoratum excrementis scurrarum; qui pasitur inter lilia sordibus; in cuius labijs diffusa est gratia, in eius facie natus squalor: in cuius manibus inuenta non est iniquitas, turpiter alligatur, ac si in omnibus deliquisset, nihilque esset atrocitatis vel pœnæ quod in caput ipsius innoxium conuerti non deberet. Dicigitur anima mea Deo deuota & clama: Ego quæ peccaui, in me conuertite ictus, hic autem quid fecit? En me quæ furta commisi, quæ rapui, quæ in cælum & terram peccaui, hic autem nihil mali gessit.

§. 154. Et dicere ei; prophetiza. v. 65.

Iam complutus erat Dominus sputis, & afflictus in eo erat odoratus: Velatus erat, & afflictus in eo erat visus: colaphis cæsus, & afflictus in eo tactus: modo additur cruciatus etiam auditus, per sarcasticum illud, *Prophetiza*. in quo duplex inuoluitur nequitia, vna, quod iubentes prophetizare occulte indicatis, in hominis potestate esse vsum prophetiæ, quod cum non possitis vere sentire, subiudicatis Christum Domini de suo corde

○

hacte-

hactenus prophetasse, & ideo posse prophetare cum ei libuerit, vaticinia compaginare & sic fallacem esse prophetam & impostorem. Altera nequitia est, quod prophetiæ nomine abutimini blasphemæ, quia rebus iudicis applicatis, quasi ad sciendum hoc quod quisque videre potest, debent adhiberi prophetia, poterat enim quilibet adstantium videre quis Dominum verberaret.

O Iudæi impij, vultis serio scire quis eum percusserit, vos ipsos interrogate, vos enim & scitis & fecistis ipsi, cur illum otiose interrogatis? vultis ut ipse vobis id ipsum dicat? nolite expectare ut sit tam imprudens, ut ad vestras quæstiones vel iussiones fallum habentes suppositum illerespondeat sine distinctione, nam quærendo, *quis est qui te percussit*, clarissime supponitis vnum de multis id fecisse, quod est manifeste fallum, quia omnes vos fecistis, quod falso vni ab illo imputari voluistis. Ecce tales malitiæ apparent in breui verbo vestro prophetiza, quid non in corde adhuc abscondistis? An putatis ideo eum nescire singulos, qui eum percusserunt, quia non confestim respondit? nolite credere hoc, quia ille vobis ante hæc sæpe depinxit cogitationes vestras, quæ erant millies occultiores, quam colaphi illi, quos & sentiebat tactu, & percipiebat auditu. Sed hæc est hora vestra & potestas tenebrarum. Ego tibi, Domine Iesù, in hac scena tertia actus primiper Passionem tuam mundo & cælo exhibiti gratulor quod gloriosissime eam peregisti pro salute nostra, patièdo, tacendo, quia non erant homines, nisi externa specie & natura carnis, qui hanc scenam tecum agebant. Ego firmiter propono non agere illusorem & irrisorem; sed magis compati: etiam tuo exemplo tolerare hæreticorum probra & sanas insanas, illi enim prorsus eodem spiritu agunt cum tuæ Ecclesiæ membris sicuti fecerunt hi Iudæi cum eius capite pretioso, amabili, pulchro.

S. 155. *Et ministri alapis eum cedebant, v. 65.*

Hactenus expresse & distincte quatuor sensus in Christo specialibus afflictionibus erant vexati à Dominis ipsis qui erant in concilio, nempe Sacerdotibus, scribis & senioribus, nunc affluentes ministri eorum & patefacto loco concilij, intromissi scenam quartam inchoant: hi enim Dominis suis cedentes principatum quendam in plectendo Domino nostro, illis colaphos permiserunt, sibi alapas reseruarunt.

O Ministri mali malorum Dominorum, vos valde erratis. Forte audistis tumultum verberantium in loco Concilij, irruistis, quasi Dominus vestri percuterentur, Ah non, non, Illi percusserunt, non Christus. Ipsi digni erant.

erant verberibus multis, & ea Christo impegerunt, nolite sic brutè irrue-
re, prius intelligite, antequam agatis aliquid. Sed video, ministri non sunt
prudenteriores neque meliores Dominis suis, nisi forte in hoc, quod, si alapæ
leuiiores sunt colap his, in his instigendis ministri fuerint mitiores Dominis
suis. Interea tibi Domine Iesu gratias ago pro his alapis quibus ostium be-
nedictum, instrumentum gustus vexatum fuit à ministris istis, qui solent
vorando, potando, detradendo, garriendoque peccare, & erant digni vt a-
lapis cæderentur quotidie, sed tu medicinam pro illis sumpstisti, imo & pro
me. Idcirco profunde adoro te Domine Deus & Saluator meus.

HOrrore certe plena sunt omnia, quæ hac nocte erga Christum gesta
sunt, ita vt nec mens satis capere, nec lingua aut calamus exprimere
valeat. Hoc sufficit: *fecerunt in eum quacunque voluerunt*. Quid non autem ex-
cogitarunt odio & rabie insatiabili in eum adacti? Vicissim sibi succe-
dentes Ministri impij, vt longioris noctis fastidium subleuarent, Satana
instigante, in eum quælibet audebant, non solum blasphemando, conuiri-
ando, maledicendo, sed etiam toto corpore exagitando. Hinc aliqui asse-
runt ex mente S. Hieronymi, aliorumque SS. multitudinem, atrocitatem-
que iniuriarum noctis huius, non nisi in die Iudicij reuelandam. Certe in-
numeras per ministros impios tunc depromptas iniurias & blasphemias in
se, voluit Christus per pios Ecclesiæ suæ Ministros quotidie in finem vsque
sæculi compensari, idque per matutinas horas & laudes, vbi omnes Crea-
turæ inuocantur ad eius benedictionem & præconium, loco maledictio-
nis tunc perpeffæ. Quid ergo dicemus de illa nocte? nescio quo nomine
eam possim appellare: ex parte mysterij fœcunda est, & ideo admirabilis;
ex altera parte ærumnis plena est & adeo miserabilis. Crudelis Christo est
& luctu digna, nobis interim felix est & fructuosa, in ea præcipuum redem-
ptionis nostræ opus inchoatum est, & Actus primus Passionis Dominicæ
est absolutus. Sed adhuc vna restat scena quam protinus contemple-
mur,

§. 156. *Et cum esset Petrus in atrio deorsum. v. 66.*

Digreditur hic Euangelista relicto Christo inter principaliiores mi-
nistros impudentissimos, inter arma & dentes, leones & vrsos, inter ser-
pentinum & vipereum genus Pontificum, inter alapas & Colaphos, inter
maledicta, & sputa, & ludibria, & pergat ad minores ministros, quomodo
etiam illi passionem Domini suo modo auxerint promouerintque, ne ullus
deesset status vel conditio hominum, pro quorum culpa non daret hic Sal-
uator lytrum & copiosam redemptionem, Quid igitur minus ministerium

& secundarij serui agunt circa Christum mali? Hoc, quod Petrum eius designatum vexant Vicarium, ita vt illum ad abnegandum principalem suum compellerent, & sic omnibus amicis suis denudarent. Quomodo autem hoc perfecerint, accurate prosequuntur Euangelistæ, ad nostram instructionem, ab ouo vt dicitur seu primo initio exorsi, aiunt enim quod Petrus securus fuerit Christum captiuum à longe, amore quodam, quo erga Dominum præ alijs ardentius afficiebatur, sperans quod posset latere & videre euentum rei, adiunctus est ei & alius quidam discipulus, ita notus Pontifici, vt potuerit etiam secum Petrum introducere. Introductus Petrus permiscuit se vilioribus ministris in atrio ad ignem, modo stans, modo sedens, modo accedens, modo paululum recedens, explorans quid ageretur de Christo Domino suo. Hac occasione factum est, vt variaz interrogationes ei sint propositæ, quæ sequentur, ex quibus tandem crebra eius secuta est ruina. Hoc considerans non parum percellor, quis enim crederet in aula Pontificis hominem venturum ad lapsum cum Pontificis nomen importet officium securitatis tantæ, in transeundo huius vitæ fluuio, quantum importat securitatem famis, si habites cum pistore. veruntamen aula Pontificis fuit Petro occasio lapsus.

Domine Deus, video quod neque locus neque tempus sit satis potens arbitrium Hominis tenere, à lapsu, sed gratiæ tuæ plenitudo & Hominis cum ea cooperatio. Idcirco bene dixit Sanctorum tuorum vnus, quod nec vestis nec professio faciat monachum, scilicet bonum, sed sancta morum conuersio, alias omnis creatura de se apta est seducere miserum hominem inclinatum sic ad ruendum, sicuti lapis ad descensum.

Domine Deus nostet, & amor meus, quod si me mundus alliciat, si caro ad blandiatur, si tentet Diabolus, si pro innata obseruataque natura peccatum fores pulsare præsumat, si pro veteri satis nota consuetudine sodales inuitent, si denique ad pristinam malæ vitæ vesaniam me prouocet voluptatis illecebra! aspice in me & miserere mei Deus, confiteor planissime, quod non stabo, nisi tu me fulcias, quod non viuam, nisi mihi inspires gratiam, quod non perseuerabo mea vi, nisi tu me perseuerare doceas, suggerendo talia media, per quæ euadam periculum, lucret præmium.

§. 157. *Et venit vna ex ancillis Summi Sacerdotis, v. 66.*

Vel casu venit hæc, vel agitata à Diabolo, vt tentaret Petrum, cæteris ancillis curiosior, audacior, & procacior, curiosior si vt videret, quinam starent in atrio vel milites vel externi sequentes captiuum: audacior, si vt ostentaret præsentibus, vel pulchram specie vel ornatam plus cæteris: procacior

facior, si ideo ut quem forte sibi gratum videre & amicum intueri vel lucrari posset, vel ut colloqueretur variis ibi collectis ministris, & quæ intus gesta perceperat, foras effutiret, more garrularum, quæ rimis plenæ sunt, & hac illacque perfluunt. Ecce venit Ancilla, ô Petre, male venit, irriti lapsum venit. Vere dixerim vna mulier fecit confusionem in domo Petri futuri Pontificis Noui Testamenti.

Domine si ita est, uti est, ut ancilla, serua, mancipium confusionem patriat Petro te amanti, te sequenti, & designatæ columnæ in Ecclesiâ tua sancta? quid nobis miseris futurum censebimus, si in Medeas, Aglajas, Pelagias & similes potentias, tanquam veneficij pollentes incidamus? Custodi me Domine, ut pupillam oculi, sub umbra alarum tuarum protege me, cum species sollicitans & alliciens uti validus ventus irruit in me, cum vox suavis & dulcis resonat in me, ut me deiciat, tunc oro in adiutorium meum & omnium intende; & si fors ex naturæ infirmitate & carnis imbecillitate vacillauero, porrige dexteram, ne succumbam: *pone me iuxta te, & cuius manus pugnet contra me, si enim tu Deus pro me, quis contra me praualebit nec sanguis nec caro, nec mundus nec diabolus, nec vir, nec mulier, nec amicus, nec inimicus, nec extraneus nec domesticus me superabit.*

§. 158. *Et cum vidisset Petrum calefacientem se. v. 67.*

Inter minora ministeria est ancillatus. Ut ergo fœmineus quoque secundum Ambrosium sexus, in necem Domini cooperetur, & redimeretur per Domini Passionem, illa & aliæ aliquot fœminæ ad Christum cruciandum accesserunt: nam ex virili sexu cooperabantur, ad Christi Passionem, Principes, priuati, Sacerdotes, laici, amici, inimici, Iudæi, pagani, liberi, serui, iuuenes, senes, sexus fœmineus hæcenus deerat, interuenit ergo ancilla Pontificis vna, non quidem ut immediate ipsa Christum Dominum cruciaret, sed æquiualeuter per Petrum eius carissimum discipulum affligeret. Valde autem opportune ad Petrum vexandum permilla est ire ancilla, ut per eius considerationem Petri terunderetur iactantia: sic lenim & superbia & fastus Holofernis confusus est per Iuditham: Pharaonis per muscas & cyniphes. Quid igitur fecit hæc ancilla cum Petro, ut per Petrum affligeret Christum? Hoc, vidit eum. Hoc fuit initium, uti *Lupi videndo Marin & Basiliscus videndo hominem* dicuntur iam nocuisse.

Domine Deus, siue verum sit, siue falsum quod lupi prius videndo hominem, quam homo lupos, raucedinē causant & basiliscus hominem videndo occidat, certe hic valet prouerbiū. nam ecce ancilla Petrum tuum designat in terris Vicariū vidit & occidit, & raucum fecit, imo vocē peius

raucedine mutauit. Estne tam periculosus aspectus mulieris in viro Ecclē-
siastico? Quid est hoc? certe humana natura hoc euentu valde fragilis esse
proditur, quæ sic faciliter læditur, & quæ sic leuiter lædit, videtur esse valde
venenata.

§. 159. *Aspiciens illum. v. 67.*

Antea vidit ancilla Petrum, hoc erat primus gradus ad Petrum, nunc
illa effrænata etiam adspicit, id est oculos in eo figit inrentiores, vt & cæteri il-
lius directionē notare possent, & ipse Petrus aliquid singulare imminere ab
ipsa. Cur hoc ita egerit, vel quid ipsa cogitauerit ita aspiciendo Petrum va-
riè coniecto. Forte modestiorem cæteris vultu, gestu, moribus, facie in fo-
cum fixâ cum silentio, & vestibus compositis ad honestatem, & decentiam
sui status Apostolici, indigne tulit, non esse vt alij lasciuum, non sese indi-
gnate ad ipsam, vt cæteri, exhibendo manibus & pedibus, huic Pontificiæ
ancillæ signa reuerentiæ & amoris, sed solum calefacientem se, quasi ab-
scondite, & cum timore & tremore.

Domine facillime produntur serui tui ex moribus diuersis & modestia
in verbis, ita vt etiam si se vestibus cum profanis hominibus concordan-
do induant, tamen ex modo reliquo corporis aliquid de schola Christi
effulgeat, & ex hoc ipso sæpe Sacerdotes & religiosi prodantur apud hæ-
reticos, quod tam luxuriose, & scurriliter non loquantur vel agant, vt alij.
Hoc etsi aliquid affert ipsis ita proditis incommodi, tamen reuera valde
eisdem est vtile & gloriosum, quia impletur in eis donum tuum & verbum
tuum, *vos estis lux mundi*, non potest ciuitas supra montem posita abscondi.
Hoc magnum est, certe bonum, & inter læra reponendum.

§. 160. *Ait: Et tu cum Iesu Nazareno eras. v. 67.*

Iam prodit quod antea suspicabar, cum intente mulier illa Petrum
aspiciebat. Sed valde mirandum videtur, quod ista ancilla sit tam gnara in
discernendis personis. nescio quid de hoc cogitem, aut quæ sit causa, inter
tot externos ministros illam ita exactè agnoscere Petrum. Hæreo, insolens
res est. possum suspicari, quod diabolus eam sibi, vt præcipuum & aptissi-
mum instrumentum ad deiiciendum Petrum elegerit, & magis mota ege-
rit, quam se ipsam mouens.

Deus meus negare non possum, quod natura feminarum sit per suas
qualitates valde apta ad operationem Diaboli, præsertim machinatio-
nes, vbi de viris agitur, quia intellectu & iudicio multo pusilliore est, quam
vir, si prudentissima mulierum cum viro prudentissimo conferatur, & asse-
ctus nihilominus habet viuaciores, & quod semel apprehendit, ægerime
mutat

mutat. Fateor tamen in presenti negotio, multum abusum fuisse Dæmonem famina contra Petrum sic loquendo. Uti convincunt quæ sunt subsecuta: etsi ergo syllabæ non explicitam negationem præferant, sensu tamen obvio suo, æquivalenter Dominum neganti propositioni concordant. Notandum est hic quinque modis negari Christum 1. *Corde tantum*, uti Athei in psalmo *Dixit insipiens in corde suo: non est Deus.* 2. *Oretenus*, ut hic Petrus qui in sinu & pectore aliud sentiebat. 3. *Opere tantum & hoc dupliciter* vita scilicet impia & non Christiana, qualis est in his qui Dæmones consulunt, ob spem auxilij alicuius, uti Saul, vel metu ad violandum aliquod mandatum se adigi sinunt, uti S. Marcellinus ad Thurificandum timore Diocletiani. 4. *Ore & opere tantum*, ut impius in cuius ore nil crebrius quam negare, vel abiurare Deum & ex cuius moribus clare videtur illum nullo tangi sensu divinitatis. 5. *Corde, ore, & opere simul*, uti Iulianus apostata & alij. Ex his autem modis solus secundus modus convenit, nempe Petro, qui oretenus duntaxat Christum negavit; fide in sinu eius illæsa permanente, uti ei prædixerat Christus, *Ego pro te rogavi Petre ut non deficiat fides tua.*

Quis quæso purasset quod postquam Sisara Chananzorum fortissimus Dux è manibus Barach, & copiosi exercitus eius insidijs liber & incolumis evaserat, tandem in imbecillis feminæ manus incidens clavo tempora eius confodienda forent, & ignominiosè occumberet! Hoc tamen in Sisara testante Iudicum libro accidit, & nunc in S. Petro eius speciei rediuvia elucescit. nam, ecce Petrus tempore comprehensionis Christi in bello cum Malcho, illæsus evasit nunc verbo ab ancilla in aures adacto humo affigitur!

§. 162. *Et exiit foras ante atrium. v. 68.*

Needum tamen plene & plane extra aulam Pontificis, quia manet ante atrium, per consequens in occasione relabendi, si interrogaretur de novo de Christo, quod paulo post accidit, vidente illum ibidem alia ancilla stantem, & interrogante. Quia Petrus volebat videre finem, an scilicet Iesus à Pontifice & concilio damnaretur ad mortem, an absolueretur, vel ipse Iesus se à periculo liberaret. Si enim damnaretur, sibi fuga consuleret, si absolueretur ad eum quasi discipulus officiosè rediret, si seipsum liberaret primus ei gratuleretur.

Vere agnosco idem Deus meus, quia in aula occasiones mille peccandi occurrunt, possunt multi aulici dicere vere: *si tot annis in aula non fuissim, & commoratus inter turbas, fors tot peccata, eheu, non perpetrassim, misereatur:*

tur horum omnium Deus & respiciat pauperulam animam eorum, miseris plenam, quorum corpora de foris sunt pretiosiss & mollibus vestita. Respiciat eos oculis misericordiae suae, sicut Petrum in aula Pontificis, ut iam nunc prouideat quales & ubi erunt aula relicta. Ego interea S. Petrum reuera miror in illa tribulatione, quod tam adhuc sit constans, in adhaesione sua apud Christum, qui quasi exturbatus ex atrio, saltem haeret ad primum introitum. quisque cogitet apud se quam parum ipse fecisset, si loco Petri fuisset, & scio Petrum magni faciet & amabit.

§. 163. *Et Gallus cantauit. v. 68.*

Erat hoc signum aduertentiae, ut sibi Petrus prospiceret in tempore, ne ultra circumueniretur & induceretur in aulam per aulae Ministros ad peccatum grauius, sed recordaretur verborum Domini, & fugeret aulam & occasiones occurrentes in ea: sed quid Petrus praeter angustia spiritus, & peccati commissi signum hoc Galli fortè non percipiebat, aut si percipiebat, non ruminabat, uti potuisset; forte etiam requisit & focum & milites in atrio, infimae plebi iterum immixtus, apud quam omne genus iniquitatis & exercetur & docetur.

Domine, videtur hic Gallus designare concionatorem, qui instar Galli peccatores forti clamore excitat, & pulsat ad ostium & aures conscientiae eorum: tamen si enim ad eorum vocem non statim excitantur, tamen aliquando licet serò recordantur auditorum & inde emendantur, ut fecit Petrus, qui post respectum Christi recordatus est cantus illius, & deinceps in vita post gallicinium dicitur surrexisse è strato, & peccatum suum lacrymis ac precibus matutinis ac Laudibus eluisse. Molestus est quidem galli cantus nocturnus pigris, sed gratus laboriosis. Eadem est ratio de Concione, Gallus antequam cantet se ipsum alis percutit, ita decet etiam ut Concionator se ipsum primò castiget & in seruitutem verbi quod praedicabit, redigat exemplo Christi & Apostolorum eius qui primo faciebant, postea docebant, qui primo castigabant corpus suum & in seruitutem redigebant ut forte cum alijs predicauerint, ipsi reprobi efficerentur: sed quam bonus Israel Deus ut perditam reducat ouem in ouile suum, omnem non laborem adhibet, ut peccatorem saluet, seipsum cruciatibus dat & morti, ut reuocet à via iniquitatis, mouet caelum & terram & cuncta visibilia & inuisibilia, animata & inanimata ad mouendum peccatorem, ad resurgendum à lapsu, ad agnoscendum & recurrendum ad Deum suum, eique sese submitrendum, & eius gratiam adipiscendam, cum enim corruptionis venam ex radice peccati progenitorum nostrorum traxerimus, ad omnem malitiam procliuus sumus, nec potest virus hoc serpentinum & vitiosa propensio, nisi per sanctam

Cruis

Crucis tuæ diuinum curari mysterium. Quod si, ð æterna sapientia, natura humana in prima sua dignitate posita secumque manens stabilis persenerare non potuit, sed lapsa est quanto minus iam corruptus homo & viriatus, suis non poterit viribus super se, cum Petro vel stare vel attollere, nec poterit quidem absque ingenti misericordia tua ad primam reparari innocentiam suam, sed erit tanquam abortivum à matre sua, perenni cum dolore proiectum. Tu igitur Saluator, Erige vires meas omnes per amorem, vt te Deum Creatorem ac Saluatorem meum toto corde diligam, tandem gratias agam & honorem, nec ulla cesset creatura benedicere & magnificare nomen sanctum tuum in sempiternum.

§. 164. *Rursus autem cum vidisset illum ancilla, capit dicere circumstantibus: quia hic ex illis est. v. 69.*

An S. Petrus, qui post negationem primam ab atrio infortunato recesserat, reuersus sit in atrium, & sic eum viderit ancilla, & dixerit ista verba non satis ex hoc textu discerno. Sed neque an fuerit alia ancilla, an eadem, quæ priorem fecit aggressionem. Quicquid horum sit, siue eadem siue diuersa fuerit, siue in atrio siue extra atrium sit aggressa Petrum, satis apparet Domum Caiphæ satis fuisse indisciplinatam, in qua essent ancillæ tam garrulæ, tam vagæ, tam rerum ad se non pertinentium curiosæ. Non acquisierant illæ tales habitus & frontem isto die, sed vsu prolixiore attriuerant frontem.

DEus meus, ab otiosis, garrulis, inquietis & curiosis famulis libera seruos tuos, maxime heros & heras, & Prælatos. Virga, onus & pabulum asino: seruis disciplina, occupatio & necessitatis eibus Si molliter educaueris hoc genus hominum contumax erit. Optimum remedium indisciplinatæ familiæ est diuortium, quod ancillis Caiphæ pridem oportuerat esse oblatum, Sed similes habent labra lactucas.

§. 165. *At ille iterum negauit. v. 70.*

Ecce quomodo semel admissio in animum peccato maxime mortali, pronissime additur secundum & plura. Et qui non fugit primam peccandi occasionem, alteram inueniat. Meliorem Petro tibi Christiane fortunam noli fingere. Statim pœniteamus de peccato commisso & redeamus cum Deo in gratiam, si periculum, ne cadamus, euadere festinamus. Dato enim vno absurdo dantur mille: Horum autem periculorum magnitudinem norunt soli spirituales viri, qui penetrant infirmitatem naturæ, in statu lapsio, & norunt multiformes insidias Diaboli, & sciunt quantum ma-

P

lum

um sit excidere à gratia Dei, & quomodo occasiones irretiant, etiamnotantes.

Cantabiles sunt, Domine, iustificationes & misericordiarum tuarum fidelibus seruistuis, qui in schola mansuetorum & humilium didicerunt bonitatem & disciplinam tuam, & post multos agones & sudores parauerunt admirabiles victorias, tua gratia, quas celebrabunt sine fine in gloria. Tu cognouisti pretia eorum, & perseverantem fidelitatem, qui oderunt animam suam, & continuerunt appetitum rebellem fræno timoris & desiderio serenissimi vultus tui. Quam è contrario tristes & lugubres sunt iniquitates animæ insipienti & præuaricanti! tota die contristatus incedit peccator. non est serenitas, non pax in vijs eius. A generatione ista libera nos Domine.

§. 166. *Et post pusillum rursus quò astabant dicebant Petro: Vere ex illis es. v. 70.*

Quia ex garrula ista ancilla, adstantes paulo ante audierant proparati Petrum quod ex illis, qui Christo adhæsisent vnus esset, ideoque circumstantes acrius eum intuebantur, vultum Petri, habitum, mores, gestusque, contemplantes etiam pallorem faciei, & mutationem vultus, & timorem quendam in gestibus, incessu & loquela, inter se primò mussitantes de Petro, demum confidenter & quasi cum asseueratione obiecerunt ei, dicentes: *Vere ex illis es.* quare negas veritatem & mentiris coram nobis? cum & lingua Galilæa & accentus te prodatur, esse Galilæum, & modus agendi indicet te esse Iesu Nazareni Galilæi discipulum vel amicum.

O quis hic timorem Petri enarrabit? membra frigore quodam affuso perhorruere, timebat & tremebat, nesciens quid responderet, qua viâ, quomodo se posset saluare è manibus ita affirmantium, nisi a que mentiendo & negando Christum Dominum, atque illi affirmabant eum esse ipsius discipulum, imo amplius, illi enim affirmabant suum sermonem particula assertoria, **VERE**, Petrus per anathematizationem, id est execrationem seu dirarum imprecationem ac iuramentum propositionem suam. *Nescire hominem de qua loquerentur.* **O** Petre libertas arbitrij tui fecit hoc opus tuum, & illorum; agnosco me in te & illis, Christi gratia de peccato eduxit, & hanc spero operaturam in me, tu Pontifex & Vicarie Christi probatus per omnia, intercede nunc pro me, vt sicuti sæpe, pro dolor, secutus sum te in culpa, sic etiam sequar in agenda pœnitentia.

§. 167. *Nam & Galilæus es. v. 70.*

Galilæam intelligere est aliquanti momenti ad historiam sacram,
oppor-

opportune igitur hoc loco Geographum ago, ut eliciam ex eo nomine documentum. Scito igitur Lector, qui Europam, Asiam Africanamque utcumque nosti ex Geographicis tabulis, Syriam esse Asiæ Provinciam. Hæc olim triplex censebatur, nempe 1. Trans Tigrim fluvium, *Assyria*, cuius metropolis erat Ninive, siue Ninus, 2. inter Tigrim & Eufratem fluuios, *Mesopotamia*, & *Chaldea*, illius caput fuit Edessa, huius Babylon. 3. Cis Eufratem dicta est simpliciter *Syria*. Omissis duabus de sola Syria pergo dicere, eam fuisse distinctam in tres Syrias, nempe Syriam-Phœnicem, Syriam Cavam seu Cælesyriam, & Palæstinam. Phœnice fuit septentrionalior, Palæstina Australior, Cana fere interiecta fuit utrique, inclusa grandi Montium tractui qui Libanus & Antilibanus dictus fuit, quorum interventu à vicinis eiusdem nominis Prouincijs dirimebatur. Omitto nunc etiam Syriam, Phœnicem, cuius metropolis erat Antiochia ad Orontem fluvium, item Cælesyriam, cuius caput erat Damascus, & solam persequor Palæstinam, Terram promissionis, Terram sanctam, & similibus nominibus celebratam, quæ à Libano seu Antilibano ab septentrione, ab oriente Arabia Deserta, à meridie Arabia Petræa, ab occasu Mari magno id est mediterraneo inclusa fuit. Eam à Libano exoriens Jordanis fluius perfluebat vsque in Mare mortuum, iuxta Arabiam Petræam situm, & sic à fluuij huius fluento primitus in cis & ultra Iordanem distincta fuit, postea secundum fluuij eiusdem descensum aliter, nempe, in Terrarchias, illas 1. Abilinen, 2. Ituræam at Trochonitidem, 3. Galilæam, 4. Samariam atque Iudæam. Abilina præerat Lysanias, Iturææ ac Trachonitidi Philippus, Galilææ Herodes, uterque filius Hecodis Infanticidæ, Samaritæ atque Iudææ præfuerat Archelaus tertius eiusdem Herodis Filius, sed is Anno Christi XII. ineunte accusatus fratribus suis Romam vocatus, erat in exilium eiectus, & facultates eius atque ditio in Fiscum Cæsaris redacta, & per Procuratorem Pontium Pilatum, hoc tempore pro Tiberio Cæsare, administrabatur. Iam dixi rudius quid Galilæa fuerit. audiamus nunc etiam quid Galilæus sit. Indubie is Galilæus est, qui è Galilæa oriundus est, sed aliud insuper quæro, nempe gentis istius genium peculiarem. Inuenio autem in ea gente duplex encomium non satis honoratum, nempe dialecto usam non satis tersa, sed inculta, deinde studium præfidens de se & aptum ingenium rebus temere agendis atque subinde nouandis, quod recens in quodam Iuda & Theoda eluxerat non sine grandi clade tum quando Cæsar Augustus orbem describi mandauit, tum postea. Quo magis admiranda est Christi Domini nostri humanitas, in cuius arbitrio cum esset eligere & familiam ex qua nasceretur & locum ubi educaretur, prouinciam adeo diffamatam & contemptibilem

bilem elegit, & quidem urbem pessimi nominis Nazareth, de qua proverbium erat, dubitantium an ex ea posset aliquid esse boni. Sed Christus qui venerat sanare, non intendit honorari, sed potius honorare, & de vili efficere gloriosum siue eligere infirma, vt confunderet fortia, quod est proprium Saluatoris. Cum igitur Petrum Apostolum ministri Galilæum ceperunt vocare, & ille negare, facile videtur, cur ceperit ibi anathematizare, & iurare, vbi antea ei sufficiebat simpliciter negare.

Domine Deus fateor hodieque ita contingere, quod aliqua Provincia, vel merito suo, vel aliqua persuasione populari sint vel ridicula, vel magis exposita sannis & probris aliorum; similiter & vna Ciuitas vel Pagus in provincia qualibet fere sit obiectum caullationum, & iocis ac sarcasms exposita: ego tamen potius adlaborabo, vt vnumquemque hominem ex tali loco oriundum æstimem, non famæ huiusmodi libra, sed suomet pondere, quia video quod iste aculeus ex patria S. Petro successerit negotium, qui illa sentiens se stimulari ad iuramenta & anathematismos dicendos peruenit. Absit, vt huiusmodi causam alicui prudens sciens præbeam.

§. 168. *Ille autem cepit anathematizare & iurare. v. 71.*

Quales fuerint isti anathematismi illaq; iuramenta, tu scis Domine, nos ex usu hominum possumus coniectare, nempe vel se vel obijcentes sibi Galilæismum deuouisse, forte & Galilæos ex.gr. per me licet malis genius Galilæos asportet & me, si noui hominem quem vos mihi obijcitis. Sed & tibi Christe millies dico laudem, quod sicuti non horruisti Virginis vterum, sic nec Galilæismum, eo tempore satis probrosum, sed eum allumendo in quantum erat bonus, emendasti in quantum erat malus.

Domine labia mea aperies & os meum annuntiabit laudem tuam & benedicam te in omni tempore, semper & laus tua in ore meo erit non mendacium, non turpiloquium, vaniloquium, stultiloquium, non iurgium non iuramentum, nec anathematismos nisi peccatis.

§. 169. *Quia nescio hominem istum quem dicitis.*

Quid loqueris Petre? delirasne? vel præsens tibi es? vbi conscientia? vbi intellectus tuus? vbi veritatis testimonium quod de homine hoc pronuntiasti ipso te interrogante: *Quem dicunt homines esse filium hominis, tu omnium nomine Apostolorum, vt Caput Ecclesiæ futurus respondisti & declarasti eum eundem hominem, non esse Ioannem Baptistam. Non Eliam, non Ieremiam, aut ynum ex Prophetis, sed esse Christum filium Dei viui,*

Quæ

Quomodo ergo modo eum ignoras? cur non talem declaras, amplius, sed è contrario negas eum nosse, quem modo adhuc sequeris, cuius defendendi gratia paulo ante in horto extendisti gladium, & seruum Pontificis vulnerasti, cœnam & Pascha præparasti, cum eo in mensa comedisti? Quis ante institutionem venerabilis Sacramenti lauit tibi pedes eosque exosculatus est, nonne hic homo? Quis tibi portexit sub specie panis, & vini corpus & sanguinem eius? nonne hic ipse homo. Quis tibi dixit & prædixit; *Petre, orauit pro te, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos?* Et, *antequam Gallus cantet ter me es negaturus hac nocte?* nonne hic homo! quomodo ergo dicis? *Quia nescio hunc hominem.* O Petre si non est hoc mentiri nescio quid est mentiri. Nam falli te, siue putare quod non noueris illum, dicere non audeo.

Ecce, Medici, ait August. completa est prædictio. ægroti conuicta præsumptio: non enim factum est, quod æger prædixerat: *animam meam ponam pro te, sed factum est, quod ille prædixerat: ter me negabis.* Euangelistæ concorditer negationem Petri scripserunt dicit S. Chrylost. non discipulum accusantes, sed nos erudire volentes, quantum malum sit, non totum Deo concedere, sed in semetipso confidere illa etiam de causa minutim hæc esse conscripta, vt legentes intelligant quales ante Christi resurrectionem & aduentum Spiritus Sancti Apostoli fuerunt, & quales posteaquam virtutem ex alto acceperunt, effecti sint. Inuictos enim animo, vere diuinis homines illos fuisse constat, antea verò, quam imperium mortis à Salvatore destructum esset, terribilis erat illis moriendi formido, nam cum Spiritum adhuc non haberent, nec superna gratia erant roborati, humana pusillanimitate detenti, metu patiendi vt homines frangebantur. Et quemadmodum ferrum, quamuis per se durum sit, lapidibus tamen facile retunditur, nisi liquore quodam firmetur, sic animus hominis, etiamsi virtutis amore cuncta pericula speret se iactet, asperitate tamen certaminum vincitur, nisi sancti Spiritus gratia sit roboratus. Imbecilliores igitur antea, vt homines, Apostoli fuerant; sed Spiritus gratia infirmitatem postea humanam superatunt, ad inuictum animum robore spiritus confirmati. Infirmitas ergo discipulorum ad gloriam Dei conscripta est, qui paruitatem nostræ naturæ ad inexpugnabile turrem erexit robur, Erit autem, quod vni sanctorum accidit, maxime nobis consolationi. Hinc enim discimus nulla nos desperatione affici debere, fragilitatem humanam considerantes; sed confidere potius debemus, credentes robur ab illo nos habituros, qui diligentibus se neruos ad virtutem & vires largitur.

O Bone Iesu quanto cum dolore vidisti illam electi discipuli tui fragilitatem & malitiam, qua sicut homines timidi mendacia mendacis cumulabat, exiguam hominum indignationem, plus quam te Deum, timens, quæ eo maior erat & detestanda magis quo maiora dona hæctenus à te perceperat: merebatur ergo vt in puncto ad infernum deturbaretur, sed tua misericordia est seruatus. At quid de alio iudico? de me ipso iudicabo. qui post tot & tanta, à te accepta, dona, post tot instructiones, & postquam omnia illa, quæ Petro & alijs sanctis acciderunt legi & cognoui tam facile te mentiendo adhuc subinde nego, si non verbo saltem opere. Et quidem Petrus timore mortis, & ego timore exiguæ forte hominum offensæ, vel complacentiæ, aut intuitu leuis alicuius commodi aut delectationis. Mirarer quod tam subito Petrus post tot dona & promissa te negasset, nisi Euangelium testaretur, sed & nisi experientia indies nos conuinceret (prò dolor) ægre de nobis tantum fragilitatem crederemus.

§. 170. *Et statim gallus iterum cantauit. v. 72.*

Ita vt Petrus cum cantum iam audiret bene, & perciperet animo, recordareturq; Christi verborum, quæ ei incredulo prædixerat. *priusquàm gallus caneret te me es negaturus*, inde moueretur ad contritionem, pœnitentiam ageret, & reconciliaret se iterum Deo, auilam & malam societatem fugiendo, addit autem Euangelista, & *statim gallus cantauit*, insinuando vt primum iurando abnegasset Christum, statim & sine mora gallum cantasse quo cantum moueretur ad amplius non peccandum, sed recantandum verba negationis nec persistendum in peccato suo sed fugiendum, dolendum, pœnitentiam agendum, agnosceretque veritatem doctrinæ Magistri sui, bonitatem, & clementiam, nolentis eum perdere, vt in ijs peccatis moreretur, sed ad omnium peccatorum consolationem & exemplum pœnitentiam ageret, & saluaretur.

§. 171. *Et recordatus est Petrus verbi quod dixerat ei Iesus. v. 72.*

Quæri solet, cur Christus permisit Petrum sic turpiter cadere, quæror inuenio causas, *primo* quidem ad nostram instructionem, vt scilicet nullus amodo præsumat, de propria iustitia & virtute, quantacunque virtute aut sanctitate polleat, præferrim cum viderit talem ac tantum virum sic cecidisse. 2. vt nullus quantumcunque malus aut peccator existat, desperet de venia, animaduertens quod Petrus post tantum flagitium suum Christo factus Ianitor & clauicalarius regni cælestis, atque caput ac Princeps fratrum suorum. 3. autem vt sciret postquam esset alijs Prælatus comparati cæteris peccantibus: vnde S. Greg. *Considerandum* inquit, *nobis est, cum* Chri-

Christus Petrum, quem Ecclesia sua proficere in pastorem dispoſuerat, ancilla vocem pertimescere & se ipsum negare permisit. Sed hoc inquit factum est magna pietatis dispensatione, vt qui futurus erat Pastor Ecclesia, in sua culpa disceret, qualiter alijs misereri debuiff. t. 4. Hoc idem permisit Christus ad vtilitatem ipsiusmet Petri, quamuis per accidens, vt scilicet humilior atque cautior resurgeret, qui prius incaute & arroganter Christo promiserat dicens, *Etsi omnes scandalizati fuerint, sed non ego.* Merito ergo dicere poterat Petrus post ruinam illud psalmi: *priusquam humiliarer ego deliqui.* Audiens igitur galli cantum ad extra auribus corporeis, & mente reuoluens intus quid sit significaret, subito tactus dolore intellexit hunc esse Domini sermonem, & compleri quam ei prædixerat Iesus sui negatione, & perterritus cogitabat de magna Domini sui in se misericordia, & cura, qua præsens aperiebat aures mentis Petri, vt intelligeret, quid sibi vellet hic cantus. O felix cantus, felix auditus quo mouetur peccator, & redit ad cor, reuocatur à via deuia & aspera, ad vias planas & rectas, à via perditionis ad viam securitatis, à culpa ad gratiam.

Qui in æternum dominaris & solus potes omnia, Deus cæli & terræ moderator, ad cuius nutum omnes creaturæ contremiscunt, & cæli cardines nutant ego miser de limo effectus vel potius limus sordidus, cum tremore & trepidatione ad thronum tuæ Maiestatis venio, recorder cum Petro peccatorum meorum, tam grauium, quam multorum. agnosco & confiteor imbecillitatem meam, scio quod nihil sum: imò quod abominatio mera & horror existam coram tuo conspectu, si tua gratia & misericordia destituar, sine te nihil boni cogito, sine te nihil boni facio, sine te sum vas quoddam deperditum. non possum saluari sine te, in tua manu est omnis mea salus, recorder igitur iugiter sine obliuione tui, tuorum mandatorum & verborum, vt ea exequar, sicut oportet & expedit animæ meæ, vt sum & sedulus & fidelis. Amen.

§. 172. *Priusquam gallus cantet ter me negabis.*

Et hæc sunt verba veritatis tuæ Domine, quæ nec Petrus nec alij discipuli credere voluerunt, quo ad experientia fugæ suæ & scandali didicerunt cum detrimento animarū suarum: nunc autem quam magni æstimat pretiosissima verba tua Domine Petrus, cum eorum recordatur. Certo animadvertens te & infallibilem veritatem, & infinitam sapientiam esse neque posse fallere nec falli facile æstimati potest, ex nobis, qui deprehensa aliqua valde clara veritate mirabiliter intus ædificamur, ita vt non videatur seruis Dei vlla mundi doctrina comparabilis cum disciplina & doctrina quæ de cælo est. quando attentis auribus & cordibus audiunt verba dulcissima Euangelij, mirantur & inflammantur, & friget illis omne quod

quod in mundo altum & honoratum est. Certe bene ostendebat hoc ille, qui timens separari à te, dicebat: *Quo ibimus verba aeterna vita habes.* Infelices vero illi erant qui dixerunt, *durus est hic sermo.*

O Deus, cupio & ego acquiescere in verbis tuis, cupio illorum veritate perfundi, imò confundi, quando male egi. tunc, tunc ea mihi inculca, tunc dic mihi: *Hoom meus, quid feci tibi, aut in quo molestus fui tibi.* Hæc cine reddis Domino Deo tuo Homo stulte & insipiens! &c.

§. 173. *Et capit flere. v. 72:*

Tactus galli cantu & recordatione verborum Christi Petrus, agnos- cens, quam certo eueniant, quæ Christus prædixerat hac ipsa nocte euen- tura capit flere: maluit enim ipse suum accusare peccatum, vt iustificaretur fatendo, quam grauaretur dissimulando vel negando, & ideo fleuit, non est iam quærere: quare fleuit, quia culpa obrepit grauis res est culpa, Ego soleo flere si culpæ mihi occasio desit, hoc est, si me non possum vindicare: si non obtineo quod improbe cupio. Petrus doluit & fleuit, quia errauit. Non inuenio quid dixerit, inuenio quod fleuerit, lachrymas eius lego, excusationem non lego, sed quod defendi non potest, abluí potest, lauent lachrymæ delictum, quod pudor est voce confiteri. Et veniæ fletus consulunt & verecundiæ lachrymæ sine horrore culpam loquuntur. Lachrymæ crimen sine offensione verecundiæ confitentur. Lachrymæ veniam non postulant, sed merentur. Inueni cur tacuit Petrus, ne tam cito veniæ petitio plus offenderet. ante flendum est; postea precandum, Dominus Iesus, inquit Magnns Leo, qui intra Pontificale consilium solo corpore tenebatur trepidationem discipuli foris positi diuino vidit intuitu, & pauertis animû, mox & respexit, & erexit & in fletus pœnitudinis incitauit, Felices, sanctæ Apostole, lachrymæ tuæ, quæ ad diluendam culpam negationis virtutem sacri habuerunt baptismatis. Adfuit enim dextera Domini Iesu Christi, quæ labentem te, priusquam deijcereris exciperet, & firmitatem standi in ipso cadendi periculo recepisti. Vidit in te Dominus non fidem fictam, non dilectionem auersam sed constantiam fuisse turbatam, Abundauit fletus, vbi non defecit affectus; & fons charitatis lauit verba formidinis, nec tardatum est remedium abolitionis; vbi non fuit iudicium voluntatis.

A H quis dabit capiti meo aquam & oculis meis fontes lachrymarum, vt libeat mihi, ô Petre, tecum flere amare, ob multa mea peccata & graua, in te solum turbata fuit dilectio, mansit fides, in me sæpe & diu- tius abolentur; in te solum modo, in me sæpe extincta est. In ore solum, ego corde

corde negavi Creatorem frequentius dum creaturas eius ipsomet dilexi ardentius, & necdum fluunt in me lachrymæ, etsi petra cordis mei multoties percutiatur: Iesu labentem me respice, & videndo corrige, vt foras exeam, & solitudinem quæram, malum consortium deseram, naturæ exuam corruptionem, antiquas relinquam consuetudines, & desiteam noctes & dies peccata mea: sed heu mihi! infelix anima in tantis peccatis, quid primum plorabo? quid primum plangam? Cecidi grauiter, corruui miserabiliter: quod bene viuerem vltro promisi, quod sum pollicitus raro seruauui, sæpe ad peccatum meum redij, nunquam perfectè mores mutauui. Ego multis causa malorum fui, propter me multorum proposita bona euacuata sunt. Quid faciam cum venerit tremendi formido iudicij? Quid respondebo? flete me cælum & terra. luge me omnis creatura, plorate me omnia elementa, orate pro me ad Dominum viri sancti, obsecrate pro me plebs omnis sanctorum: si forte recipiat me Deus, si forte deleat peccatum meum, si forte præster mihi misericordiam.

CAP. XV.

§. 174. *Et confestim mane consilium facientes Summi Sacerdotes cum Senioribus, & Scribis, & vniuerso concilio. v. 1.*

Et confestim, hoc est, cum festinatione, & sine mora accurrerunt mane ad consilium malignum Sacerdotes Summi, cum Senioribus & Scribis, vt Iesum quem dolo tenebant, iterum iudicarent, iudicatum traderent Pontio Pilato Præsidi, vt ab illo occideretur sine nouo processu a lioue examine quam suo, & suis testimonijs. vnde sicut tota nocte ministri vigilabant apud Iesum vt etiam omni momento varijs & nouis semper molestijs, vexationibus, ignominijs, illusionibus verbo & facto grauarent, ne quietem vllam ei concederent: ita Magistri insomnem duxere illam noctem, vt quidam putant, malitiose studentes, quibus argumentis etiam sub specie veri possent innocentem Iesum condemnare, ei detrachere apud Præsidem, vt fidem ipsorum dictis simpliciter adhiberet, atque eum sine vltiore inquisitione iustitiæ vti reum crucifigeret, & ita fecerunt.

O Congregatio iniqua, ò peruersum concilium, quod sua acta reuideri recusat, dicens, contra omnia quæ ratio recta remonstrat, hoc solum: hoc satis discussum est à viris sapientibus &c. O inuidia, quo non detrudis homines? Christus Deus, ipse profitendo, veritatem tantopore testimonijs scripturæ & miraculis probatam, quæritur ad mortem qui author est vitæ & solus sine peccato, & quidem confestim, mane ante lucem à Pontificibus, Senioribus, Scribis, doctis & indoctis, vt destruant veritatem, quid mi-

rum